

**T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**8. SINIF TÜRKİYE CUMHURİYETİ İNKILÂP TARİHİ VE
ATATÜRKÇÜLÜK DERSİNDE ZİHİN HARİTASI TEKNİĞİNİN
KULLANILMASININ ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK
BAŞARILARINA VE DERSE YÖNELİK TUTUMLARINA ETKİSİ**

SÜHEYLA CENGİZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEMMUZ, 2020

MUĞLA

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

8. SINIF TÜRKİYE CUMHURİYETİ İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK
DERSİNDE ZİHİN HARİTASI TEKNİĞİNİN KULLANILMASININ
ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARILARINA VE DERSE YÖNELİK
TUTUMLARINA ETKİSİ

SÜHEYLA CENGİZ

Eğitim Bilimleri Enstitüsünce
“Yüksek Lisans”
Diploması Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Sözlü Savunma Tarihi: 24. 07. 2020

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Zafer TANGÜLÜ

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Mithat AYDIN

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa GİRGİN

Enstitü Müdürü: Prof. Dr. Sabri SİDEKLİ

TEMMUZ, 2020

TUTANAK

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün 07/07/2020 tarih ve 333/4 sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin (24/7) maddesine göre, Türkçe Ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Süheyla CENGİZ'in "8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Zihin Haritası Tekniğinin Kullanılmasının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Derse Yönelik Tutumlarına Etkisi" başlıklı tezini incelemiş ve aday 24/07/2020 tarihinde saat 14:00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra ...90..... dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin **kabul** edildiğine ...oybirliği..... ile karar verilmiştir.

Doç. Dr. Zafer TANGÜLÜ

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Mithat Aydın

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa GİRGIN

Üye

ETİK BEYANI

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanan “ 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Zihin Haritası Tekniğinin Kullanılmasının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Derse Yönelik Tutumlarına Etkisi ” başlıklı Yüksek Lisans tez çalışmasında;

- Tez içinde sunulan veriler, bilgiler ve dokümanların akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde edildiğini,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçların bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunulduğunu,
- Tez çalışmasında yararlanılan eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterildiğini,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapılmadığını,
- Bu tezde sunulan çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. 07 / 08 / 2020

Süheyla CENGİZ

Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ÖZET

8. SINIF TÜRKİYE CUMHURİYETİ İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİNDE ZİHİN HARİTASI TEKNİĞİNİN KULLANILMASININ ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARILARINA VE DERSE YÖNELİK TUTUMLARINA ETKİSİ

Süheyla CENGİZ

Yüksek Lisans, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Zafer TANGÜLÜ

Temmuz 2020, 102 sayfa

Eğitimde doğru hedefe ulaşabilmek için birden fazla öğretim yöntemi ve tekniği kullanılmaktadır. Bu yöntemlerin en önemlisi, son dönemlerde sıklıkla kullanılmaya başlanan ve önemi her geçen gün biraz daha artan “Zihin Haritaları” tekniğidir. Bu kapsamda yapılan çalışmanın amacı 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde zihin haritaları tekniği kullanımının öğrencilerin derse karşı tutumlarına ve akademik başarılarına etkisini belirleyebilmektir.

Bu hedef doğrultusunda çalışmanın örneklemini Muğla ilinin Yatağan ilçesinde bulunan bir devlet ortaokulunun 2018-2019 eğitim öğretim yılında sekizinci sınıfa devam eden 68 öğrenci oluşturmakta olup bu öğrencilerden 34 öğrenci deney grubunu, 34 öğrenci ise kontrol grubunu meydana getirmektedir. Deney ve kontrol grupları kolay ulaşılabilirlik ilkesine göre öğrenci sayıları eşit olan sınıflardan ikisi deney grubu, ikisi kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Deney grubunda yer alan öğrencilerle “Millî Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm!” ünitesi zihin haritaları tekniği kullanılarak işlenirken kontrol grubunda yer alan öğrenciler ile aynı ünite mevcut programın öngördüğü yöntem ve teknikler ile işlenmiştir. Çalışmada ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır.

Çalışmanın başlangıcında ilk olarak her iki gruba da tutum ölçeği ve başarı testi uygulanmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen başarı testi 25 sorudan oluşmaktadır. Başarı testinin ortalama güçlüğü .57, KR-20 güvenirlik kat sayısı ise .94 olarak

belirlenmiştir. Beşli likert tipinde geliştirilen ve 23 maddeden oluşan tutum ölçeği sevgi, ilgi ve önem olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır.

Deney grubunda yer alan öğrencilerle 7 hafta boyunca; “Millî Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm!” ünitesi zihin haritası tekniği kullanılarak işlenirken, kontrol grubunda yer alan öğrencilerle programa dayalı öğretim yöntem ve teknikleri kullanılarak işlenmiştir. Çalışmada veri toplama aracı olarak başarı testi ve tutum ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutu ön test-son test kontrol gruplu deneysel desene uygun olarak yürütülmüştür.

Çalışma sonucunda elde edilen verilerin nicel boyutları SPSS 22.00 programıyla analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda zihin haritası tekniğinin kullanıldığı deney grubunun, programa dayalı öğretim yöntem ve teknikleri kullanılan kontrol grubuna göre daha başarılı oldukları görülmüştür.

Elde edilen bulgular üzerinde doğru analiz yapabilmek amacıyla verilerin normal bir dağılım sergileyip-sergilemediğini kontrol etmek için Kolmogorov Smirnov ve Shapiro Wilk testlerine başvurulmuştur. Bununla birlikte Varyansların homojen dağılım gösterdiği durumlarda parametrik testlerden: Bağımlı Örneklemeler (Paired Samples Statistics) T-Testi, Bağımsız Örneklemeler Independent T- Testi ve One Way ANOVA testlerinden yararlanılmıştır. Varyansların normal bir dağılım sergilemediği durumlarda ise bu testlerin non-parametrik karşılığı olan Mann-Whitney U testi, Wilcoxon İşaretli sıralar testi, Kruskal-Wallis-H gibi testlerden yararlanılmıştır. Verilerin analizinde aritmetik ortalama ($\bar{X}$), standart sapma (SS) yüzde ve frekans değerleri dikkate alınmıştır. İstatistiksel sonuçların değerlendirilmesinde $P < 0.05$ anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre deney grubu ile kontrol grubu son test akademik puan ortalamaları bakımından deney grubu lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. Öğrencilerin Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersine karşı tutumları açısından ise deney grubu lehine bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi, Zihin Haritaları, Tutum Ölçeği, Akademik Başarı Testi.

ABSTRACT

THE EFFECT OF USING THE MIND MAPPING TECHNIQUE IN 8TH GRADE HISTORY OF REVOLUTION IN TURKISH REPUBLIC AND KEMALISM LESSON ON STUDENTS' ACADEMIC ACHIEVEMENT AND ATTITUDES TOWARDS THE LESSON

Süheyla CENGİZ

Master Thesis, Department of Social Studies Education

Supervisor: Assos. Prof. Dr. Zafer TANGÜLÜ

July 2020, 102 pages

In education more than one teaching method and technique is used to achieve the right goal. The most important of these methods is the "Mind Mapping" technique, which has started to be used frequently in recent times and its importance is increasing day by day. In this context, the aim of the study carried out is to determine the effect of using the mind mapping technique in 8th grade History of Revolution in Turkish Republic and Kemalism lesson on students' academic achievement and attitudes towards the lesson.

In line with this aim, the participants of the study consisted of 68 8th grade students who studied in a secondary school in Yatağan, Muğla in the 2018-2019 academic year. Among these students, 34 students were in the experimental group and 34 students were in the control group. The control and experimental groups were determined according to the convenience sampling. Two experimental groups and two control groups were decided from the classes that have equal number of students.

"A National Epic: İstiklal Or Death!" While the unit is processed using the mind maps technique, the same unit as the students in the control group is processed with the methods and techniques stipulated by the current program. While the unit "Milli Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm! (A National Epic: Freedom Or Death!) was lectured by using the mind mapping technique with the students in the experimental group, the same unit was taught to the students in the control group using the methods and techniques suggested by the curriculum. In the study, quasi-experimental design with pre-test and post-test control group was benefitted.

Firsrtly, at the beginning of the study, the attitude scale and achievement test were applied to both groups. The achievement test developed by the researcher consisted of 25 questions. The mean difficulty of the achievement test was determined as .57 and KR-20

reliability coefficient as .94. Developed as five-likert scale, 23-item attitude scale consisted of three sub-dimensions: love, interest and importance.

For 7 weeks with the students in the experimental group the unit “Milli Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm! (A National Epic: Freedom Or Death!) was lectured by using the mind mapping technique on the other hand the same unit was taught to the students in the control group using the methods and techniques suggested by the curriculum. Achievement test and attitude scale were used as data collection instruments in the study. The quantitative dimension of the research was carried out in accordance with the experimental design with pretest-posttest control group.

The quantitative data obtained were analyzed with SPSS 22.00. As a result of the research, it was seen that the experimental group using the mind mapping technique was more successful than the control group using the methods and techniques suggested by the curriculum.

Kolmogorov Smirnov and Shapiro Wilk tests were used to check whether the data had a normal distribution or not in order to make an accurate analysis on the findings obtained. In addition to that in cases where variances show homogeneous distribution, parametric tests such as Paired Samples Statistics T-Test, Independent Samples Independent T-Test and One Way ANOVA tests were used. In cases where variances do not show a normal distribution, non-parametric equivalent of these tests, Mann-Whitney U test, Wilcoxon Signed Rank Test, Kruskal-Wallis-H tests were benefitted. In the analysis of the data, arithmetic mean ($\bar{X}$), standard deviation (SD) percentage and frequency values were taken into consideration. $P * <, 0.50$ significance level was taken into consideration in the evaluation of statistical results. According to the findings, it was observed that there was a statistically significant difference in favor of the experimental group in terms of the mean of the experimental group and the control group post-test academic points. In terms of the attitudes of the students towards History of Revolution in Turkish Republic and Kemalism lesson, there was a difference in favor of the experimental group.

Keywords: History of Revolution in Turkish Republic and Kemalism lesson, mind mappings, attitude scale, Academic Achievement Test.

ÖNSÖZ

Eğitim, farklı dinamiklerin bir araya geldiği bir yapı olarak karşımıza çıkar. İnsan, hayatı boyunca doğduğu andan ölümüne kadar geçen sürede birçok şey öğrenir. Bu süreçte neleri öğrendiği kadar, nasıl öğrendiği, neler hissettiği, neler düşündüğu, nerelerde zorlandığı da oldukça önemlidir. Eğitim sistemimiz incelendiğinde neyi, niçin öğrendiği ile ilgili fikri olmayan bireylerin varlığı karşımıza bir sorun olarak çıkmaktadır. Bu sorunun aşılabilmesinde eğitimcilerin rolü büyük önem arz etmektedir. Eğitimciler öğrenenlerin öğrenme sürecini daha etkili ve keyifli bir hale getirebilmeleri için farklı yolları işe koşabilirler.

Bu çalışmanın yürütülmesi esnasında bilgi birikimi ve tecrübeleri ile yol gösterip bana destek olan, her durumda sabırla ve ilgiyle bu desteğini sürdüren, güler yüzü ve samimiyetiyle meslek hayatımda da örnek alacağım saygıdeğer danışman hocam Doç. Dr. Zafer TANGÜLÜ'ne teşekkürü bir borç biliyorum.

Çalışmamda konu, kaynak ve yöntem açısından bana sürekli yardımda bulunarak destek olan ve gelecekte mesleki yaşantısında çok daha başarılı olacağına inandığım kıymetli Arş. Gör. Dr. Halil ÇOKÇALIŐKAN'a ayrıca hem arkadaşlığı ile hem de tez çalışması esnasında itici gücüm olan değerli meslektaşım Ayten ÇOKÇALIŐKAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Uygulama boyunca hiç sıkılmadan beni dinleyen ve hazırladığım testi büyük bir içtenlik ve istekle çözen 2018-2019 Eğitim Öğretim yılında öğrenim gören deney ve kontrol grubundaki öğrencilerime,

Bugünlere gelmemde büyük emeği ve desteği olan aileme, benden hiçbir zaman desteğini esirgemeyen bu hayattaki en büyük şansım olan eşime ve bu sürecin sona ermesini sabırsızlıkla bekleyen çocuklarım Mehmet Kaan ve Zeynep Ceyda'ya sonsuz teşekkürler.

İÇİNDEKİLER

TUTANAK.....	iii
ETİK BEYANI.....	iv
ÖZET.....	v
ÖNSÖZ.....	ix
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar	
DİZİNİ.....	xiii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiv
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xv
EKLER DİZİNİ.....	xvi

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problemin Durumu	1
1.2. Araştırmanın Problem Cümlesi	2
1.3. Araştırmanın Alt Problemleri	3
1.3.1. Zihin Haritalama Tekniğinin Akademik Başarıya Etkisini İncelemeye Yönelik Alt Problemler	3
1.3.2. Zihin Haritalama Tekniğinin Tutuma Etkisini İncelemeye Yönelik Alt Problemler	3
1.4. Araştırmanın Amacı	3
1.5. Araştırmanın Önemi	4
1.6. Araştırmanın Sayıltıları	9
1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları	9
1.8. Tanımlar	10

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve.....	12
----------------------------	----

2.2. Zihin Haritaları	13
2.2.1. Zihin Haritası Nedir?	13
2.2.2. Zihin Haritalarının Ortaya Çıkışı ve Gelişimi.....	13
2.2.3. Beynimizin İki Yarısı, Sağ ve Sol Yarımkürelerin Fonksiyonları	18
2.2.4. Zihin Haritası Nasıl Yapılır?.....	21
2.2.6. Zihin Haritalarında Sayfa Düzeni	22
2.2.6. Zihin Haritalama Tekniğinin Avantajları.....	22
2.2.7. Zihin Haritalama Tekniğinin Dezavantajları	23
2.2.8. Zihin Haritalama Tekniğinin Sağladığı Yararlar	24
2.2.9. Zihin Haritasının Kullanım Alanları	26
2.2.10. Zihin haritalama için ilk on tavsiye.....	26
2.2.11. Zihin Haritalarının Öğretimde Kullanımı	28
2.3. Zihin Haritası Tekniğine Yönelik Yapılan Araştırmalar	31
2.3.1. İlgili Yurtiçi Araştırmalar	32
2.3.2. İlgili Yurtdışı Araştırmalar.....	38

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	42
3.2. Çalışma Grubu	42
3.3. Verilerin Toplanması	43
3.4. Veri Toplama Araçları	44
3.5. Verilerin Analizi	44
3.6. Uygulama Süreci.....	44

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Başarıya Yönelik Alt Problemlere İlişkin Bulgular.....	46
4.1.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	46
4.1.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	46
4.1.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	47

4.1.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	48
4.2. Tutuma Yönelik Alt Problemlere İlişkin Bulgular	49
4.2.1. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	49
4.2.2. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular	50
4.2.3. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	51
4.2.4. Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	52

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Zihin Haritalama Tekniğinin Başarıya Etkisine Yönelik Alt Problemlere İlişkin Tartışma ve Sonuç	53
5.2. Zihin Haritalama Tekniğinin Tutuma Etkisine Yönelik Alt Problemlere İlişkin Tartışma ve Sonuç	55
5.3. Öneriler	57
5.3.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	57
5.3.2. Öğretmenlere Yönelik Öneriler	57
KAYNAKÇA	58
EKLER	67
Ek 1: İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Belgesi	67
Ek 2: Akademik Başarı Testi	68
Ek 3: T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Tutum Ölçeği (TCİTA-TÖ)	74
Ek 4: Ünitelendirilmiş Yıllık Plan	76
Ek 5: Uygulamaya İlişkin Resimler	77
ÖZGEÇMİŞ	87

TABLolar DİZİNİ

Tablo 3.1. <u>Başarı ve Tutum Ölçeği Ön Test Puanlarının Grup Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları</u>	42
Tablo 4.1. <u>Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Başarı Testi Ön Test ve Son Test Puanlarına Ait Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Standart Hata Değerleri</u>	44
Tablo 4.2. <u>Deney Grubu Öğrencilerinin Başarı Testi Ön Test-Son Test Puanları Arasında Farklılık Olup Olmadığını Belirlemek Üzere Yapılan İlişkili Grup t Testi Sonuçları</u> ...	45
Tablo 4.3. <u>Kontrol Grubu Öğrencilerinin Başarı Testi Ön Test-Son Test Puanları Arasında Farklılık Olup Olmadığını Belirlemek Üzere Yapılan İlişkili Grup t Testi Sonuçları</u>	45
Tablo 4.4. <u>Başarı Testi Son Test Puanlarının Grup Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları</u>	46
Tablo 4.5. <u>Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Tutum Ölçeği Puanlarına Ait Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Standart Hata Değerleri</u>	47
Tablo 4.6. <u>Deney Grubu Tutum Ölçeği Ön Test - Son Test Puanları Arasında Farklılık Olup Olmadığını Belirlemek Üzere Yapılan İlişkili Grup t Testi Sonuçları</u>	48
Tablo 4.7. <u>Kontrol Grubu Tutum Ölçeği Ön Test - Son Test Puanları Arasında Farklılık Olup Olmadığını Belirlemek Üzere Yapılan İlişkili Grup t Testi Sonuçları</u>	49
Tablo 4.8. <u>Tutum Ölçeği Son Test Puanlarının Grup Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları</u>	50

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Zihin haritalarını geliştiren Tony Buzan hakkında yapılmış klasik bir zihin haritası örneği (Buzan ve Buzan, 2010).....	13
Şekil 2.2. Charles Darwin'in evrim ağacı, Kırmızı Defter.....	15
Şekil 2.3. Zihin Haritası'nın yapısını andıran çok kutuplu bir sinir hücresi (nöron) (Buzan ve Buzan, 2010).....	15
Şekil 2.4. Zihin Haritaları ve Yayılan Düşünme'nin doğal yapısını yansıtan bir Quiver Ağacı (Buzan ve Buzan, 2010).....	16
Şekil 2.5. Hindibanın tüyleri, Zihin Haritası ve Yayılan Düşünme'nin yapısını yansıtmaktadır (Buzan ve Buzan, 2010).....	16
Şekil 2.6. Beynimizin Sağ ve Sol Yarım Küresinin Arasındaki Farklar(Şeyihoğlu, Akbaş ve Kartal, 2012).....	19

KISALTMALAR DİZİNİ

Akt: Aktaran

Cev : Çeviren

Doc. : Doçent

Dr. : Doktor

Ed : Editor

Ens. : Enstitü

http : Web Adresli Kaynak

İ.O.O : İlköğretim Okulu

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

N : Veri Sayısı

OSYM: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi

P : Anlamlılık Düzeyi

Prof. : Profesör

S.B.S: Seviye Belirleme Sınavı

SS : Standart Sapma

Sd : Serbestlik Derecesi

SPSS : Statistical Package for the Social Sciences

t : t-Testi İçin t Değeri

T.C. : Türkiye Cumhuriyeti

X : Aritmetik Ortalama

Yay. : Yayınlar

EKLER DİZİNİ

Ek 1. İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Belgesi.....	64
Ek 2. Akademik Başarı Testi.....	65
Ek 3. T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Tutum Ölçeği (TCİTA-TÖ).....	71
Ek 4. Ünitelendirilmiş Yıllık Plan.....	73
Ek 5. Uygulamaya ilişkin Resimler.....	74

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, problem durumuna, problem cümlesine, araştırmanın amacına, araştırmanın önemine, sayıtlara, sınırlılıklara, tanımlara ve kısaltmalara yer verilmiştir.

1.1. Problemin Durumu

Eğitim ve öğretim bireyleri geleceğe hazırlamakla birlikte, hızla değişen ve gelişen dünyaya ayak uydurmasına yardımcı olmaktadır. Aydınlık bir geleceğin kapısını açacak anahtar olarak nitelendirebileceğimiz eğitim ve öğretimden beklentiler artmakta aynı zamanda hızla değişmektedir. Bireyler, dünyanın, insanların, toplumun ve teknolojideki değişimin hızına ayak uydurmakta çoğu zaman zorlanmakta, bazı durumlarda ise değişimin ve dönüşümün gerisinde kalınmaktadır. Bireylerin günümüz problemlerine kısa sürede çözüm üretebilmesinin aldığı eğitim ile paralellik göstermesi kadar doğal hiçbir şey yoktur. Bireyler aldıkları eğitimin niteliğine göre zorlanarak ya da hiç zorlanmadan problemlerin üstesinden gelebilirler. Bu açıklamaların paralelinde şüphesiz ki bireylerin hayata hazırlanmasında, güncel dünyaya ayak uydurmasında, başarılı olmasında, yaptığı işi severek yapmasında aldığı eğitim sürecinin kalitesi üzerinde tartışmaların son bulmayacağı önemli bir konudur. Bu kalitenin eğitim yöntemlerinin güncel yaşama ayak uydurmalarının yanı sıra gelecek dönemlerde güncel yaşama yön verecekleri göz ardı edilmemelidir. Bu nedenledir ki değişim ve gelişime en fazla ayak uydurması gereken kurum eğitim kurumları ve yine bu değişim ve gelişimleri en yakından takip etmesi gereken bireyler ise eğitimciler olmalıdır.

Eğitimi bireylerin davranışlarını istenilen yönde kasıtlı olarak değiştirme süreci olarak tanımlamamız mümkündür (Ertürk, 1972, akt. Çelikkaya, 2006). Durkheim ise eğitimi insan üzerinde fizik ve toplumsal çevrenin meydana getirdiği etkiler olarak ifade etmiştir (akt. Tezcan, 1997).

Eğitim, birçok felsefi ve psikolojik yaklaşıma göre değişik şekillerde tanımlanmaya çalışılmıştır. İdealistler eğitimi tanrıya ulaşmak için yapılan faaliyetler olarak tanımlarken Realistler insanı bulunduğu ortamın özelliklerine ve inanışlarına göre yetiştirme süreci olarak tanımlamıştır. Pragmatistler insanların yaşamı boyunca, kendi istekleriyle davranış değişikliği meydana getirme süreci, Varoluşular ise insanı sınır haline getirme süreci olarak ele almışlardır (Sönmez, 1998).

Değişen ve gelişen dünyada öğrenen bireylerin bu hıza ayak uydurabilmeleri için farklı ğretim yöntemleri kullanılmaya başlanmıştır. Yapılandırmacı ğretim yaklaşımı bunlardan biridir.

Özden'e (2010) göre geleneksel eğitim anlayışı ile yapılandırmacı eğitim anlayışı incelendiğinde bilginin özümsenmesi konusunda yapılandırmacı eğitim anlayışının daha aktif olduğu görülmektedir. Yapılandırmacı eğitim anlayışında öğrenen bireyler bilgileri zihinsel şemalarında yerli yerine oturturken aynı zamanda bu şekilde gerçekleşen öğrenmelerin güncel ve gerçek hayata uyumlanabilmesi konusunda ezberleyerek elde edilen bilgilerden daha değerli olduğunu ifade etmektedir.

Öğretimin kalıcı olabilmesi için son dönemlerde ğretim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde birçok teknik kullanılmaktadır. Bunların en önemlilerinden biri son dönemlerde sıklıkla kullanılmaya başlanan ve önemi her geçen gün biraz daha anlaşılan "Zihin Haritaları" tekniğidir. Bu bağlamda 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde zihin haritalarının kullanımının öğrencilerin akademik başarı ve tutumlarına etkisini belirlemek araştırmanın temelini oluşturmuştur.

1.2. Araştırmanın Problem Cümlesi

8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde zihin haritalarının kullanımının öğrencilerin akademik başarı ve tutumlarına etkisi var mıdır?

1.3. Araştırmanın Alt Problemleri

1.3.1. Zihin Haritalama Tekniğinin Akademik Başarıya Etkisini İncelemeye Yönelik Alt Problemler

1. Uygulama öncesi ve sonrasında deney ve kontrol grubu öğrencilerinin başarı ölççeğine ilişkin durumları ne düzeydedir?
2. Deney grubunda yer alan öğrencilerin ön test-son test akademik başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Kontrol grubunda yer alan öğrencilerin ön test-son test akademik başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin son test akademik başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.3.2. Zihin Haritalama Tekniğinin Tutuma Etkisini İncelemeye Yönelik Alt Problemler

1. Uygulama öncesi ve sonrasında deney ve kontrol grubu öğrencilerinin tutum ölççeğine ilişkin durumları ne düzeydedir?
2. Deney grubunda yer alan öğrencilerin ön test-son test tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Kontrol grubunda yer alan öğrencilerin ön test-son test tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin son tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.4. Araştırmanın Amacı

8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde zihin haritalarının kullanımının öğrencilerin akademik başarı ve tutumlarına etkisini belirleyebilmek amaçlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde dersin işlenmesi sırasında zihin haritaları tekniği uygulanan öğrenciler ile zihin haritaları tekniği uygulanmayan öğrencilerin ön test puanları arasında,
- 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde dersin işlenmesi sırasında zihin haritaları tekniği uygulanan öğrenciler ile zihin haritaları tekniği uygulanmayan öğrencilerin son test puanları arasında,
- 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde dersin işlenmesi sırasında zihin haritaları tekniği uygulanan öğrencilerin ön test ve son test puanları arasında,
- 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde dersin işlenmesi sırasında zihin haritaları tekniği uygulanmayan öğrencilerin ön test ve son test puanları arasında,
- 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde dersin işlenmesi sırasında zihin haritaları tekniği uygulanan öğrenciler ile zihin haritaları tekniği uygulanmayan öğrencilerin ön tutum puanları arasında,
- 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde dersin işlenmesi sırasında zihin haritaları tekniği uygulanan öğrenciler ile zihin haritaları tekniği uygulanmayan öğrencilerin son tutum puanları arasında, anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.5. Araştırmanın Önemi

Sosyal bilgilerin, tarih ve vatandaşlık bilgisi derslerinin siyasal değerlerin yeni nesillere aktarılması, bu değerlerin geliştirilmesi ve vatandaşlık bilincinin kazandırılmasında son derece önemli bir yeri vardır. Dünyada olduğu gibi ülkemizde de insan yetiştirirken ulusal kimliğin inşasında tarih eğitimi önemli bir işlevi yerine getirmektedir. T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde verilen eğitim de böyle bir süreçte önemli bir işleve sahiptir.

Ülkemiz eğitim sisteminde T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin yer almasının nedeni yeni bir devletin kurulmuş olması ve bu sürecin gelecek nesillere aktarılması adına tarih bilimi ile ilişkili İnkılâp tarihi düşüncesinin gerekliliğinin ortaya çıkmasıdır.

Özellikle ortaöğretim ve devamında yükseköğretimde T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük müfredatlarında öncelikli amaç "Atatürkçülüğü benimseterek Atatürk'ün dünya görüşünü ve düşüncelerini kavratmak" olarak belirtilmektedir. T.C. İnkılâp Tarihi

ve Atatürkçülük dersi işlenirken öğrencilere hızla gelişen ve değişen dünya ve ülkemizde yaşanan sorunlar karşısında ihtiyaç duydukları bilgi ve uygulamaları gereken davranışlar Atatürkçülük düşüncesi temel alınarak öğretilmesi esas kabul edilmiştir.

Öğrencilere, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde Türkiye Cumhuriyeti Kurucusu ve ilk Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün ülkeyi kurarken karşılaştığı zorluklar, ülkenin gelişimi için uyulması gereken ilke ve İnkılâpların neler olduğu ve bu İnkılâpların nasıl uygulandığı anlatılmaktadır. T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin hedefi Türk İnkılabının temel felsefesine, Cumhuriyet rejimine ve Atatürk İlke ve İnkılâplarına yönelik olumlu tutum kazandırmaktır (Safran, 1998, akt. Akbaba, 2007).

T.C İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin tarihine bakıldığında;

İlk olarak Mahmut Esat Bozkurt tarafından Ankara Adliye Hukuk Mektebi'nde verilen "İhtilaller Tarihi" dersi olarak,

1926 yılında Edebiyat Fakültesi dersleri arasına Bakanlar Kurulu Kararı'yla "Türkiye İnkılabı Tarihi" dersi olarak

1931-1932 öğretim yılında lise ve öğretmen okullarının son sınıflarına "Türk İnkılabı ve Cumhuriyet Devri Tarihi" dersi olarak verilmiş,

1933 öğretim yılında Maarif Vekâletince "Türk İnkılabı ve Cumhuriyet Devri Tarihi" dersinin yalnız son sınıflarda değil her üç sınıfta da müfredata eklenmesi kararlaştırılmıştır.

20 Haziran 1933'te İstanbul Üniversitesi'nde bir "İnkılâp Tarihi Enstitüsü" kurulmasına Maarif Vekâleti karar vermiş ve dersler bu enstitü tarafından vermeye başlanmıştır.

1942 yılında bütün eğitim kurumlarında verilmek üzere "İnkılâp Tarihi ve Cumhuriyet Rejimi" dersi adını almıştır.

Ankara Üniversitesi Dil-Tarih-Coğrafya Fakültesinde Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü kurulmuştur

20 Mart 1968'de dersin adı "Türk Devrim Tarihi" olarak değiştirilmiştir.

12 Eylül 1980'den sonra dersin adı "Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi" şeklinde değiştirilmiştir.

1982 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından eğitimde Atatürk ve Atatürkçü değerlere ilişkin esasların üzerinde durulması gerektiği düşüncesiyle dersin adına Atatürkçülük sözcüğü eklenerek dersin adı “Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük” olarak değiştirilmiştir.

1981 yılında hazırlanan program, küçük değişiklikler ile uzun süre kullanılmıştır.

2005 yılından sonra tüm öğretim programları yapılandırmacı anlayışa göre yeniden hazırlanmaya başlamış, günümüzde yedinci sınıfa kadar sosyal bilgiler dersi kapsamında bulunan tarih konularının öğretimi sekizinci sınıftan itibaren tek disiplin olarak “T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük” dersi adı altında okutulmaya devam etmektedir.

8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin amacı sorumluluk sahibi, etkili ve sosyal bir Türk vatandaşı yetiştirmektir. Bu amaç doğrultusunda hedefe ulaşabilmek için öğrencilerin T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin müfredatında yer alan bilgi ve kavramları iyi bir düzeyde öğrenmesi gerekmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2012).

T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük konuları; devletimizin ve milletimizin geleceği söz konusu olduğunda sağlam ve güçlü temellere dayandırılmış bir hayat meydana getirmeyi hedeflemektedir. Bu hedef doğrultusunda; Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin temelini oluşturan öğrencileri Atatürk ilke ve İnkılâpları ışığında yetiştirmeyi hedefleyen T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin temelini oluşturan Atatürk ilke ve inkılâplarını kavrayan, özümseyen ve devamlılığını sağlama bilincinde öğrenci yetiştirmeyi hedefleyen bu ders ve konularının öğretimi, şüphe götürmez bir biçimde ve şansa bırakılmayacak kadar ciddiye alınmayı, eğitim- öğretim sürecinin başından sonuna her türlü ayrıntının önceden planlanarak üzerinde çalışılmayı gerektirmektedir (Dönmez ve Yazıcı, 2008).

T.C İnkılâp Tarihi sadece belirli ve kesin olarak kararlaştırılmış bir dönemin tarihi değildir. Yalnızca olayların hikâyesi ve aktarılması ile kişilerin hayatı ile ilgili olayların tarihi metotlar kullanılarak incelenmesi olarak ifade edilemez. Kurtuluş mücadelesi, diriliş ve yenileşme hareketinin sosyal, siyasal, hukuki ve ekonomik nedenler ışığında açıklanmasıdır. Yeni kurulan Türk devletinin inşa edilen kurumlarla beraber sahip olduğu özelliklerinin analiz edilmesidir. Türk İnkılâbının hangi zorlu şartlar altında başladığı, nasıl bir yol izlenerek başarı kazanıldığı, yüzyılın hasta adamı olarak nitelendirilen ve

hiçbir şey yapamayacağı zannedilen bir milletin yeni ve büyük bir devlet oluşu, yüzünü modern batı dünyasına dönmüş bir toplum haline gelişi, T.C. İnkılâp Tarihi dersinin konusunu oluşturmaktadır (Eroğlu, 2010).

T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğrencilerin ilkokul seviyesinden liseye kadar karşılaştıkları ve her öğrenim kademesinde aşağı yukarı aynı içerikle fakat gittikçe daha ayrıntılı olarak işlenmektedir. Yakın tarihimizin daha iyi öğrenilmesi hususunda T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin büyük bir katkı sunacağı kabul edildiğinde bu dersin daha faydalı bir işlev kazanacağı görülmektedir (İnan, 2012).

Türkiye Cumhuriyeti yurttaşları için Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi'ni öğrenmek, kendi tarihinin önemli bir parçasını öğrenmek demektir (Ertan, 2012). Bu noktadan anlaşıldığı üzere Millî Mücadele, İnkılâplar, gelişme ve çağdaşlaşma gibi mefhumların daha iyi anlatılması, Türk gençliğinin daha da bilinçlendirilmesi önemlidir (Doğanay ve Açıkse, 2006).

Devletimizin ve cumhuriyetimizin teminatı olan Türk gençliğidir. Öyleyse geleceğin teminatı gençliğimizin milli tarih şuuru ile donatılması gerekliliği vardır. Türk insanına Türkiye'nin bağımsızlığına, kendi benliğine, milli geleneklerine düşman, varlığı ve birliği ile çatışan her çeşit yabancı unsurlarla mücadele etmek lüzumu öğretilmelidir (Öztürk, 2009). Türk gençliği ülkesi, devleti ve milletiyle bölünmez bir bütünlük anlayışı içerisinde, Atatürk ilkeleri ve Atatürkçü düşünce doğrultusunda yetiştirilmeli ve milli hedefler etrafında birleştirilmelidir (Doğanay ve Açıkse, 2006).

T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin konuları farklı isimler altında eğitim-öğretim sürecinde yer almakta ve eğitim sistemi içerisinde “ kolay geçilen ders” “ ezber”, “aynı konuların tekrarı” olmanın ötesine gidememekte ve ders var olan bu sorunlardan dolayı kendinden istenen hedefleri gerçekleştirememektedir. Bu durum için birçok neden ortaya koyulmaktadır. Bu nedenlere bakıldığında şunlar karşımıza çıkmaktadır. Ders kitaplarında öğrenciye nasihat verilmesi, sosyal yaşamın gerçeklerini yansıtmak yerine, olması gerekenin gösterilmesi, dersin öğrencileri gerçek yaşama hazırlama amacını tam anlamıyla gerçekleştiremediğinin bir kanıtı olurken öğrencilerinde bu derse karşı olumsuz bir bakış açısı geliştirmelerine aynı zamanda öğrencilerin derste ortaya koydukları başarının düşmesine neden olmaktadır (Tangülü, 2011).

T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde öğrenciler sıklıkla öğrenilmesi zor ve soyut bilgilerle karşılaşmaktadır. Bu bilgilerin sınıflandırılması ve akılda tutulması çoğu zaman öğrenenler açısından zorlayıcı olabilmektedir. Beynin farklı özelliklerini işe koşan ve öğrenmeyi daha eğlenceli ve kolay hale getirebilecek olan zihin haritaları tekniğinin T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde kullanımının akademik başarıya etkisini görebilmek için bu çalışma planlanmıştır. Ayrıca bir derse yönelik öğrenci tutumlarının olumlu ya da olumsuz olması, dersin kazanımlarına ulaşma düzeyini de etkileyebilmektedir (Bozbek ve Demir, 2014). Tutumlar öğrenmeyi etkileyen en önemli duyuşsal özelliklerden biri olarak nitelendirilebilir. Tutum bireylere, yerlere, olaylara ya da fikirlere karşı olumlu ya da olumsuz tepki verme eğilimi olarak tanımlanabilir (Simpson, Koballa, Oliver ve Crawley, 1994). Zihin haritası kullanımının öğrencinin T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersine olan tutumuna etkisi de incelenmiştir.

Eğitim ve öğretimde alışa gelen yöntemlerin dışında farklı yöntem ve tekniklerin kullanılması öğrencilerin birbirinden farklı şekilde öğrenme kabiliyetleri dikkate alındığında olumlu sonuç verecektir. Zihin haritaları tekniği ile yapılacak eğitimlerin öğrenci akademik başarılarını ve derse olan tutumlarını değiştireceği değerlendirilmektedir.

Zihin haritaları düşünceleri yazıya dökmeden önce düşünceleri sınıflandırmayı ve bir düzene koymayı sağlar. Bir zihin haritası bir görüşe ait fikirlerle öğeler arasındaki ilişkileri keşfetmeye ve sorunlara çözüm üretmek açısından daha berrak düşünebilmeye yardımcı olur bunun sonucunda olaylara farklı bir pencereden bakılabilir. Ayrıca zihin haritaları sağ beyin (renkler, ritim, resimler, vb.) ve sol beyin (sözcükler, mantık, sayılar, vb.) becerileri birleştirir ve bu şekilde performans artırılır (Açkalmaz, Telkenar, 2017).

Çalışma sonuçlarının Sosyal Bilgiler ve Tarih alanında çalışma yapan akademisyenlere, Sosyal Bilgiler ve Tarih öğretmenlerine, eğitim fakültelerinin Sosyal Bilgiler ve Tarih öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğrencilere, Sosyal Bilgiler ve Tarih alanına ilgisi olan tüm bireylere tekniğin tanıtılması ve tekniğin diğer ünite ve konularda uygulanması açısından faydalı olacağı tahmin edilmektedir. Bununla birlikte bu çalışma sonucunda elde edilecek olan bulgular konu ile ilgili yapılmış olan diğer çalışmalara da katkı sunacaktır.

1.6. Araştırmanın Sayıltıları

Araştırmada kullanılacak olan Başarı Testi ve Tutum Ölçeğinin veri toplamada amaca hizmet edeceği varsayılmıştır.

Deney ve kontrol gruplarında sonuca etki edebilecek kontrol altına alınamayan değişkenlerin anlamlı düzeyde olmayacağı varsayılmıştır.

Çalışmada kullanılacak olan ölçme araçlarına öğrencilerin bilinçli bir şekilde cevap vereceği varsayılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin T. C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerini istekli bir şekilde takip edecekleri varsayılmıştır.

Hazırlanan zihin haritası materyallerinin kapsam geçerliliğine ilişkin uzman görüşlerinin yeterli olacağı varsayılmıştır.

Ölçme araçları yoluyla elde edilen sonuçların gerçeği yansıtacağı varsayılmıştır.

Çalışmaya katılan öğrencilerin araştırmada kullanılan veri toplama araçlarına içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.

Deney grubu ve kontrol grubundaki öğrencilerin uygulama süresince araştırmanın sonucunu etkileyecek bir etkileşimde bulunmadıkları varsayılmıştır.

1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Bu araştırma, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Muğla ilinin Yatağan ilçesindeki bir devlet ortaokulunun 8.sınıfında öğrenim gören 68 öğrenci ile sınırlıdır.
- Araştırmanın uygulama süresi haftalık iki ders saati olmak üzere toplam yedi hafta ile sınırlıdır.
- Araştırma 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi ders programında yer alan “Millî Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm!” ünitesinin kazanımları ile sınırlıdır.
- Araştırma zihin haritaları yoluyla yapılan öğretim etkinlikleri ile mevcut programın öngördüğü öğretim etkinlikleri ile sınırlıdır.

- Araştırma, kullanılan başarı testi ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi tutum ölçeği ile sınırlıdır.

1.8. Tanımlar

Deney Grubu: 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi, “Millî Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm!” ünitesinin işlenmesinde “Zihin Haritası” tekniğinin uygulandığı öğrenci grubudur.

Kontrol Grubu: 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi, “Millî Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm!” ünitesinin işlenmesinde mevcut programın öngördüğü yöntem ve tekniklerin uygulandığı öğrenci grubudur.

Sosyal Bilgiler: Vatandaşlık eğitimi amacıyla sosyal bilimler ve beceri bilimlerin disiplinler arası kaynaşıklığı ile oluşturulmuş, temelinde kültürel farklılıkları içine alan demokratik bir toplumda, çağın gereklerine uygun, düşünen, mantıklı kararlar alabilen bireyleri yetiştirmeyi amaç edinmiş bir derstir (Öztürk, 2009).

Tarih Öğretimi: İlk, orta ve yükseköğretim tarih dersine yönelik öğretim programı, yöntemleri, etkinlikleri, materyalleri, ölçme ve değerlendirme süreçlerini kapsayan çalışma disiplini (Sarı, 2007).

Tarih Eğitimi: Geçmişle ilgili bilgi, beceri, tutum ve değerlerin öğrencilere kazandırılmasıyla ilgilenen bir eğitim bilimleri alanı (Demircioğlu, 2014).

Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi: Çağımızın sorunlarına çözümler bulabilmek, günümüzde yaşananlara ve gelecekte yaşanabilecek olaylara yönelik dersler çıkarabilmek tarihi doğru bir şekilde bilmeyi gerektirir. Öğrencilerin 20. Yüzyılın başlarında ülkemizde yaşanan olay ve olguları doğru bir biçimde öğrenmesinin geleceğimiz için değeri azımsanamaz. Günümüz eğitim sisteminde bu önemli işlevi T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi üstlenmektedir (Yıldırım, 2014).

Zihin Haritaları: Zihin haritası tekniği, merkezde yer alan düşünce ile ilgili kavramların ve bu düşünceler arasında var olan ilişkilerin görselidir (Mueller, Johnston ve Bligh, 2002, akt. Evrekli, İnel ve Balım, 2007). Beynin çalışma yapısıyla uyumlu ve her iki yarım küresinin de aktif olduğu; merkezde bir anahtar sözcük ve onu en iyi temsil eden resim,

sembol veya görselden hareketle, ona bağlı kavramların bu anahtar sözcük etrafında tek kelime ve yine bu kelimelere uygun sembollerle ifade edildiği bir not alma tekniğidir (Buzan ve Buzan, 1993).

Tutum: Türk Dil Kurumu'na (2019) göre tutum kelimesinin Türkçe karşılığı “tutulan yol”, “tavır” demektir.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

Zihin haritaları tekniği bir konuyu, düşünceyi ya da kavramı şekil, imge ve anahtar sözcükler aracılığıyla aktaran, temelini beynin sağ ve sol lobunun özelliklerinden alan, etkili bir görsel tekniktir. Bu teknik karmaşık düşünceler ve süreçler arasındaki ilişkileri tanımlamaya ve bu ilişkileri görsel olarak anlaşılır bir biçimde ifade etmeye ve sistemli hale getirmeye yardımcı olur (Streibel, 2003). Townsend'a (2003) göre; zihin haritaları tekniğini oldukça etkili hale getiren sağ ve sol beyin bağlantısını oluşturmasıdır. Beynin iki yarım küresi uyum içinde çalıştığı sürece öğrenme yeteneğimiz artar. Bir birey öğrenme zorluğu yaşıyorsa, bu çoğunlukla beyninin iki yarısının birbiriyle bağlantıda olmamasından kaynaklanır. Beynin sağ ve sol lobları arasında daha iyi bir iletişim sağlandığında şu anda öğrenebildiğimizden ve hatırlayabildiğimizden çok daha fazla bilgi öğrenilip hatırlanabilir.

Zihin haritalama tekniğinin uygulayıcıya, uygulama esnasında birden fazla açıdan olumlu katkısı olmaktadır. Bu katkı sayesinde not alma tekniğinin kullanılmasıyla % 50-95 arasında, okunmasında ise %90'dan fazla zaman tasarrufu sağlanabilmektedir. Bu teknik, yoğunlaşmayı artıracak gibi anahtar kelimelerin kolay bir şekilde fark edilmesine de olanak sağlar. Anahtar kelimeler peş peşe sıralandığında yaratıcılık ve hatırlama geliştirilmiş olur. Zihin haritasının görsel yönden insanları uyaran çok renkli ve çok boyutlu olması tabii ki geleneksel tek renkli notlardan daha ilgi ve dikkat çekici olacaktır. Bu ilgi ve dikkat çekme özelliği; anımsama konusunda da geleneksel yöntemden bir adım önde olmasını sağlayacaktır. Zihin haritası aynı beynimizin doğal çalışması gibi beyin ile uyumlu çalışır. Zihin haritası yapımı esnasında yeni farkındalıklar ve keşifler her daim

bizi bekliyor olacaktır. Zihin haritaları beynin becerilerini kullanarak beynimizin devamlı tetikte olmasını ve uyanık kalmasını sağlar (Buzan, 1996, akt. Şeyihoğlu ve Kartal, 2010).

2.2. Zihin Haritaları

2.2.1. Zihin Haritası Nedir?

Eğitim sürecinde öğrencilerin gelişimlerine katkı sağlamak günümüz bilgi artış ve yayılma hızında geleneksel yöntemler ile gerçekleştirimin zorluklarını ortaya çıkarmıştır. Ayrıca bu hız bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma, değerlendirme yapma ve bu safhalarda hangi stratejinin uygulanacağı konularında önemli sorunların üremesine neden olmuştur. Bu sorunlarla baş etmenin önemli bir yöntemi olarak not alma tekniği ortaya çıkmaktadır. Not alma tekniğinin kullanımı bilginin edinilmesi, kıymetlendirilmesi ve değerlendirilmesi konularında önemli bir rol oynamaktadır (Aydın, 2009).

İnsanoğlunun varoluşundan bugüne grafiksel not alma teknikleri kullanılmaktadır. Zihin haritalama da not almanın grafiksel şekilde gösterimlerinden biridir (Proctor, 1999).

Zihin haritaları not alma tekniklerinden biridir. İlk defa Tony BUZAN tarafından not alma tekniği olarak geliştirilen zihin haritaları beynin potansiyelini açığa çıkaran güçlü bir tekniktir (Brinkmann, 2003). Zihin haritaları, anahtar sözcükler veya anahtar kelimeler kullanarak bilgi saklama, düzenleme ve önem sırasına göre organize etme tekniğidir (Buzan, 2009). Zihin haritası beynin tüm işlevlerini renkler, anahtar kelimeler ve görsellerle birlikte yaratıcı bir şekilde ortaya koyarak anlama ve anımsamayı kolaylaştırmaktadır (Aydın, 2009). Novak (1998) Zihin haritalamanın, öğrencilerin yapacağı öğrenmelerin anlamlı hale gelmesi için kullanılabilir bir grafiksel gösterim şekli olduğunu vurgulamaktadır.

2.2.2. Zihin Haritalarının Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

Zihin haritasının tarihini incelediğimizde anahtar kelimeler ve şekillerin yer aldığı bir not tutma tekniği olarak ortaya çıktığını görürüz. Bu tekniğin temelini Exeter Üniversitesi Öğretim üyesi Dr.Gordon Howe ve arkadaşları atmış olup daha sonra batılı ülkelerde

“Zihin Haritaları, Mental Haritalar ve Öğrenme Haritaları” isimlerinde kullanılmaya başlanmıştır.

Mind Map ismi ile İngiltere’de Tony Buzan tarafından tescil ettirildikten sonra ticari bir ürün haline gelmiş, tanıtımı ve pazarlamasında başarı sağlanmıştır.

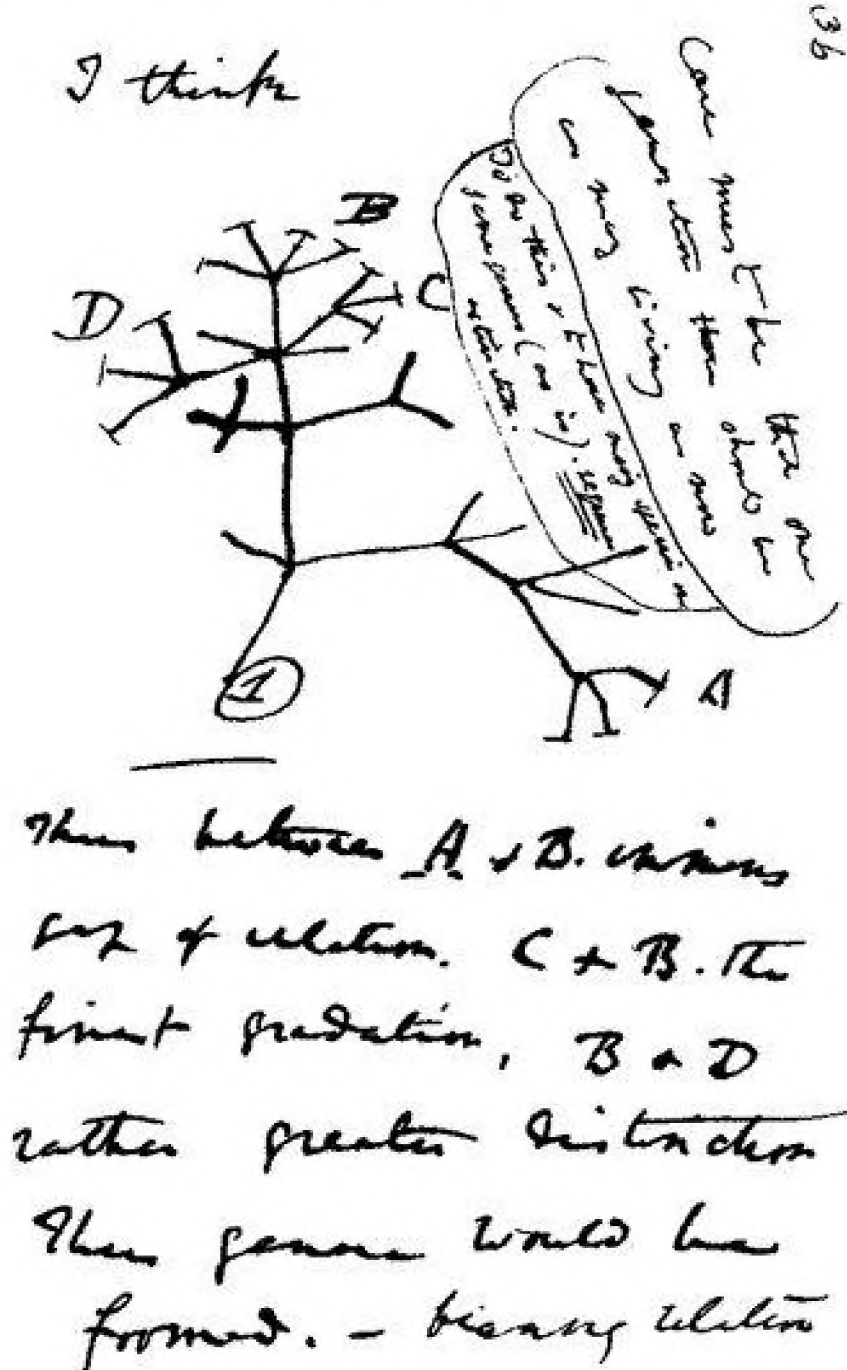
Şekil 2.1. Zihin haritalarını geliştiren Tony Buzan hakkında yapılmış klasik bir zihin haritası örneği (Buzan ve Buzan, 2010).

Son yıllarda, Tony Buzan tarafından bir not alma tekniği olarak 1960’ların sonunda geliştirilen zihin haritalarının;

- ❖ Etkili öğrenmeyi sağlama,
- ❖ Yaratıcılık,
- ❖ Hatırda tutmayı artırma,
- ❖ Ön bilgilerinin ortaya çıkarılması gibi farklı özellikleriyle ön plana çıktığı görülmektedir (Evrekli ve Balım, 2010).

Zihin haritası ile öğrenme yöntemi beynin hem sağ hem de sol yarım küresini de kullanarak her ikisinin birlikte çalışmalarını sağlar. Bunun sonucunda üretimi ve zihinde tutma gücünü artırır (Evrekli, 2010).

Buzan (2010), Charles Darwin'in evrim ağacını, zihin haritasının yapısına benzetmiştir.

Şekil 2.2 Charles Darwin'in evrim ağacı, Kırmızı Defter.

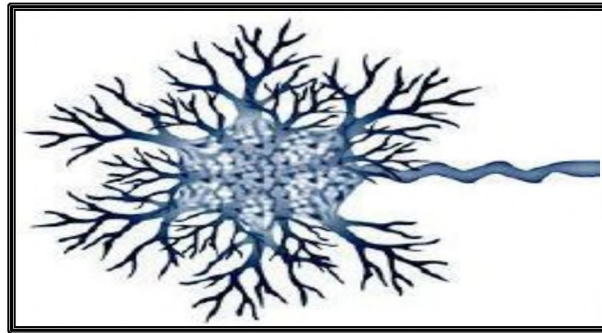
Zihin haritalarının en temel amacı, kazanılmış bilgileri diğer bilgilerle ilişkilendirerek bir konuyu görsel hale getirmektir (Kortelainen ve Vanhala, 2004 akt. Evrekli ve Balım, 2010).

Saban'a (2005) göre zihin haritalamanın görevlerinden biri de belli bir problem, olgu veya konuya dair öğrencilerce oluşturulan ilişkilerin zihinsel modellerini ortaya koymaktır.

Öğrenilen ve zihinde oluşan her yeni bilginin hafızada kalabilmesi ve unutulmaması için bilgilerin birbiriyle ilişkilendirilip organize edilmesi gerekmektedir. Zihin haritaları da bu bilgilerin örümcek ağına benzer şekilde zihinde örülmesini sağlamaktadır (Gelb, 1995).

İnsanların fikirlerini not alıp bu fikirlerden yeni fikirler oluşturmaları zihin haritalamanın en basit yoludur. Kişi bu şekilde düşüncelerinin neler olduğuyula ilgili farkındalık kazanır. Gerçekleştirilen beyin fırtınası zihin haritalamanın ne denli güçlü bir teknik olduğunu ortaya koymaktadır (Yaşar, 2006).

Zihin haritaları yapılmasında kullanılacak kâğıdın orta noktasına bir imge ile ana fikir veya ana düşünde yerleştirilir. Ana imgeden yan dallar veya yan imgeler oluşur. Beynimizi oluşturan sinir hücrelerinin yapısı ile zihin haritası tekniğinin benzerliği ilgi çekicidir. Öğrenciler; tıpkı beynimizin sinir hücrelerinin yayıldığı gibi ana düşünceye bağlı kalmak kaydıyla düşüncelerini dallar vasıtasıyla kâğıt üzerine çizmeleri, grafiksel olarak göstermeleri, resmetmeleri ya da yazmaları durumunda zihin haritası oluşturmuş olurlar. Beyin hücreleri, tek bir beden ve onlarca, yüzlerce, binlerce kola sahip birer ahtapot gibidir (Buzan ve Buzan, 2010). Oluşturulan zihin haritalarına bakıldığında hem sinir hücrelerine hem de binlerce kola sahip bir ahtapota benzediğini görebiliriz.

Şekil 2.3. Zihin Haritasının yapısını andıran çok kutuplu bir sinir hücresi (nöron) (Buzan ve Buzan, 2010)

İnsanın zihin kapasitesi onun beynindeki nöron sayısına değil, nöronlar arasında kurduğu bağlantılara bağlıdır. Her birey ortalama 15 milyar sinir hücresi ile dünyaya gelir. Önemli olan bu sayı değil, bu nöronlar arasında kurulan bağlantılardır. Görülen, okunan, duyulan, kısacası algılanan her şey beyinde yeni bir bağlantı oluşturur (Özden, 2005).

Ayrıca; zihin haritaları insanlık tarihine bakıldığında çok eski dönemlere dayanan güçlü bir hafıza tekniği ile paralellik arz etmektedir. MÖ 477’ de Keos’lu Simonidies adlı Yunanlı şair, “loci (yer)” adı verilen bir hafıza geliştirme yöntemi bulmuştur. Zihin haritaları bu hafıza geliştirme yönteminin yeniden hayata geçirilmiş halidir (Buzan, 2006 akt. Bayık, 2016).

Zihin haritaları, beyninizdeki bilgileri ortaya çıkarıp gözle görünür ve elle tutulur hale getirir ve anımsatıcılar ve tetikleyicileri işe koşarak bir fikri düzenler (Açkalmaz ve Telkenar, 2017). Başka bir ifadeye göre zihin haritaları, herhangi bir konu veya temel bir problem durumuyla ilgili bütün bağların ve bu problem durumu ile ilişkili fikirlerin bir bütün hâlinde ortaya konulduğu ve sistematik bir biçimde sunulduğu iyi organize edilmiş grafiksel yapıdır (Brinkmann, 2001, akt. Kan, 2012).

Şekil 2.4. Zihin Haritaları ve Yayılan Düşünme'nin doğal yapısını yansıtan bir Quiver Ağacı (Buzan ve Buzan, 2010).

Şekil 2.5. Hindibanın tüyleri, Zihin Haritası ve Yayılan Düşünme'nin yapısını yansıtmaktadır (Buzan ve Buzan, 2010).

Zihin haritaları beynin iki yarısının (sağ ve sol) farklı görevleri yerine getirmekle görevli olduğunu kabul eder. Sağ ve sol yarımküreler, ilk defa Dr. Sperry (1968) tarafından keşfedilmiştir. Dr. Sperry beyne ait düşünme zarının yani beyni koruyan zar olan korteksin, kortikal beceriler olarak adlandırılan bir dizi zihinsel görevi yerine getiren iki büyük yarımküreye ayrıldığını tespit etmiştir (Açkalmaz, Telkenar, 2015).

2.2.3. Beynimizin İki Yarısı, Sağ ve Sol Yarımkürelerin Fonksiyonları

İlk defa Dr. Sperry tarafından keşfedilen sağ ve sol yarımkürelerin üzerinde yapılan araştırmalar sonucunda her iki kürenin farklı düşünme davranışlarından sorumlu ve iki farklı düşünme şeklini kontrol ettiği ortaya çıkmıştır (Williams, 1983, akt. Öztan, 2006). Öğrenme esnasında hem sağ, hem de sol yarımkürenin kullanılmasına rağmen bir yarımkürenin diğerine göre daha baskın olduğu düşünülmektedir (Reiff, 1992, akt. Öztan, 2006).

İnsanlar sağ ve/veya sol yarımküreyi çevre koşulları ve eğitim süreçlerine bağlı olarak geliştirmekte ancak kullanmadığı yarımküreyi ihmal etmektedirler. Yapılan araştırmalar her iki yarımküreyi de etkin olarak kullanan insanların genel yeteneklerinde büyük oranda artış olacağını ispatlamaktadır. Günümüzde bile bıraktıkları eserlerden söz edilen birçok bilim insanı bu görüşe kanıt olarak gösterilebilmektedir. 1452-1519 yılları arasında yaşayan ve astronomi, mimari, anatomi, matematik, fizik, resim, heykel, meteoroloji, jeoloji, fizyoloji, mekanik, jeoloji, mühendislik ve havacılık birçok dalda kendini kanıtlamış dönemin en başarılı ismi Leonardo da Vinci ilgilendiği alanlarda birçok önemli eser vermesinin yanı sıra besteler yaptığı ve birçok müzik aletini çalabildiği bilinmektedir (Buzan, 2008).

Ayrıca Osmanlı İmparatorluğunun en uzun süre tahtta kalan padişahı Kanuni Sultan Süleyman iyi bir idareci olmasının yanı sıra iyi bir sanat adamı olduğu iyi bilinmektedir. Mimar Sinan veya Koca Mimar Sinan Ağa, Osmanlı imparatorluğunun baş mimarı 97 yıllık ömrüne 500'den fazla eser sığdırmıştır. İnşa edeceği eseri önce hayal etmiş, sonra aklında tasarlamış daha sonra bu tasarımları matematiksel hesaplamalarla pekiştirerek inşa etmiştir.

Yukarıda bahsedilen ve hem ülkemize hem de dünyaya yön veren insanların sağ ve sol beyinlerini birlikte kullanmaları beyinde var olan ancak gün yüzüne çıkarılması gereken potansiyelin açığa çıkmasının birer örnekleridir.

Sol Yarım Küre; Bilim insanlarının sözel olduğu konusunda ortak fikir beyan edebildiği, akıl yürütme, sıralı işlemleri yapma becerisine sahip analitik ve bilişsel yönü öne çıkan yarımküredir. Düşündüklerimizi konuşarak karşı tarafa ileten ve karşı tarafın söylediklerini anlayabilen sol beynimizdir (Boydak, 2006).

Sol beyin kontrolü elinde tutmak isteyen bir komutan edasıyla geçmiş yaşananların analitik şekilde gözden geçirilmesinde, hayat tecrübesini devamlı dikkate alarak bir işin yapılabilir veya yapılamaz olduğuna karar verilmesinde ve daha önceden yapılmamış bir şeyi denemek istediğimizde içimize tereddüt veya korku düşmesinde karar makamıdır.

Sol beynin (yarımkürenin) özellikleri;

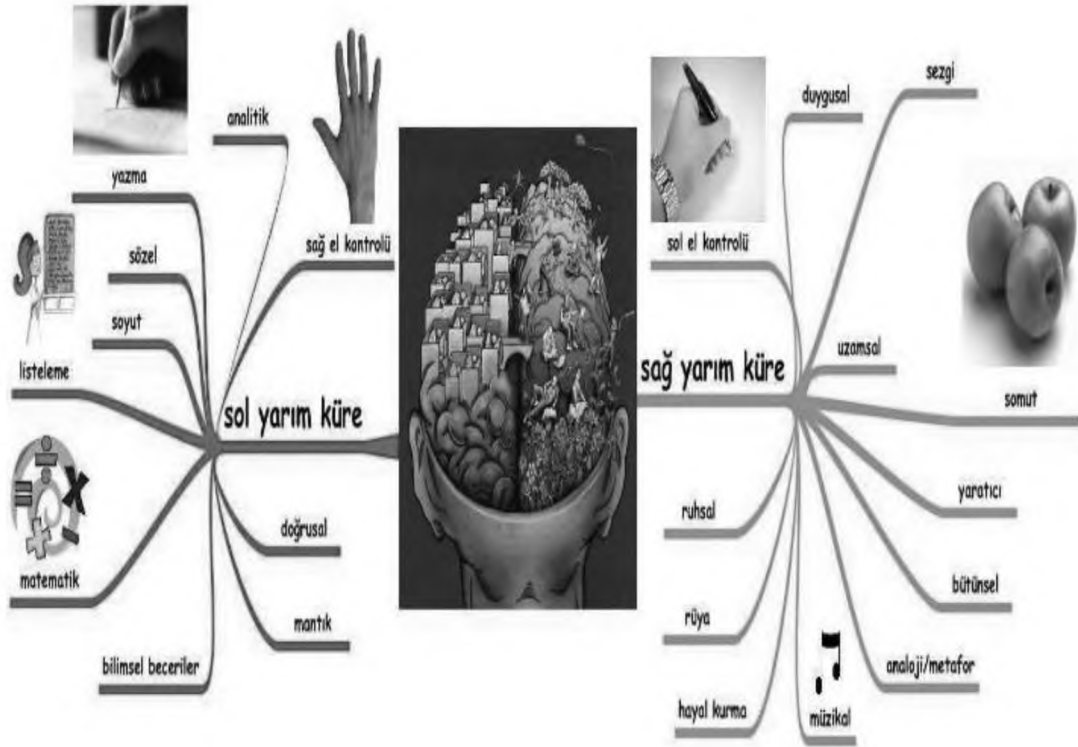
1. Konuşmayı kontrol eder.
2. İsimleri hafızaya kaydeder.
3. Kelimeleri olayları betimleme için kullanır.
4. Olaylara ait materyalleri basamak halinde ve parça parça düşünür.
5. Zamanı takip eder.
6. Birbirini takip eden işlemleri öncelik durumuna göre sıraya koyar.
7. Sebep ve olgulara dayanarak sonuca varır, yargıya ulaşır.
8. Numaraları ve sembolleri anlar.
9. Olaylar mantıksal sırada diğerlerini takip eder ve sonuca ulaşır (Alder, 1999, akt. Öztan, 2006).

Sağ Beyin (Yarımküre); yaptıklarından haberdar olmadığı halde görevini başarıyla yürüten ancak daha önceden hiçbir etkinliğinin olmadığı değerlendirilen yarımküredir. Sözsüz şekilde (görüntüleri kullanarak) çalışır ve duygular, şekiller, modeller, renkler, ritim, algılar ve sezgiler ile ilgili bilgileri işlemede üstündür ve yaratıcılığın merkezidir. Örnek olarak bir desen üzerinde farklı şekillerin olduğunu görmeye çalışmak veya bu şekilleri farklı varlıklara, nesnelere benzetmek sağ beynimizin marifetidir. Bu özelliğin olumlu olduğu kadar da olumsuz yönü de vardır. Geceleyin gördüğümüz bir yansımayı farklı cisimlere benzetmemiz olumsuz yönü olarak değerlendirilebilir.

Sağ beynin (yarımkürenin) özellikleri;

1. Metaforik ilişkileri anlar,
2. Olaylar ve durumlar arasındaki parçaların bütünleşik hallerini görür,
3. Bütünü oluşturmak için parçaları bir araya getirir.
4. Müzik yeteneği sağ beynin kabiliyetlerinden olmasına rağmen müzik eğitimi çoğunlukla sol yarım kürede gerçekleşir.
5. Bu yarımküre fanteziler kurabilir, hikâyeler oluşturabilir, Rüya görmemizi sağlar.
6. İbadet, dua ve ruhsal şeylerle uğraşır (Alder, 1999, akt. Öztan, 2006).

Sağ ve sol yarım küre arasındaki farklılıkları aşağıdaki şekilde gösterilebilmektedir.

Şekil 2.6. Beynimizin Sağ ve Sol Yarım Küresinin Arasındaki Farklar (Şeyihoğlu, Akbaş ve Kartal, 2012).

2.2.4. Zihin Haritası Nasıl Yapılır?

Literatür incelendiğinde zihin haritasının yapılışına dair farklı önerilere rastlanmaktadır. Bu önerilerden birincisi Wycoff (1991), ikincisi ise Buzan (2001) tarafından yapılan önerilerdir.

Wycoff (1991) ise yaptığı öneride zihin haritası yapılma sırasını aşağıdaki şekilde açıklamıştır.

1. Kullanılacak olan boş bir sayfada bahsederek orta noktasına bir resim eklenmesini veya grafiksel bir bilginin yerleştirilmesi gerektiğinden bahsetmiştir.

2. Söz konusu resmin veya grafiksel bilgiye bağlı fikir ve düşüncelerimizin yayılmasından bahsederek düşüncelerin serbest yayılması gerektiği üzerinde durmuştur.

3. Merkezi fikre bağlanan ve tek anahtar sözcüğün kullanıldığı renkli çizgilere yer verilmesi gerektiğini açıklamıştır.

4. Zihin haritası yaparken kullanacağımız resimlerin, grafiksel sunumların ve haritalanmış bilgilerin ana fikir ve bunlara bağlı diğer fikirlerin dikkat çekmesi açısından önemli olduğunu ve bu durumun başka bağlantıları doğurması açısından zihni tetikleyeceğini vurgulamıştır.

Buzan (2001) tarafından yapılan öneride kullanılması gereken sıralama aşağıda sunulmuştur.

1. Öncelikle yatay kullanılan boş bir kâğıdın olmasıdır. Bu kâğıdın bize özgür yaratıcılığı ve birçok açıdan ışın yayma imkânı sağlayacağı Buzan tarafından açıkça belirtilmiştir.

2. Bu kâğıdımızın merkezine ana fikrimizi belirtir bir imgenin çizilmesi hem dikkatimizin toplanması açısından hem de bir imge ile binlerce ifadeye yer verilmesi açısından önemlidir.

3. Hem merkeze çizeceğimiz imge için hem de merkezin dışında çizeceğimiz diğer imge ve ifadeler için renkli kalemleri kullanmamızın, düşüncelerimizin ayırt edicilik özelliğinin artması, beynimizin görsel kısımlarının uyarılması ayrıca dikkatimizi yoğunlaştırmamız konusunda bize önemli katkısı olacaktır.

4. Zihin haritalarının birbirine bağlı bir iskelet olarak değerlendirerek ana dallarımızı merkezdeki imgeye bağlamamız gerekmekte olup bu durum temel yapıyı koruyacağı gibi fikirlerimiz ve düşüncelerimizin ana imgeden ayrılmasını engeller. Ayrıca

düşüncelerimizdeki yaratıcılığın gün yüzüne çıkmasını sağlar. Bir sonraki aşamada yer alan diğer dalları da bir önceki dallara bağlamamız gerekmektedir. Sanki bir iskelet gibi kollarımızı bedenimize, ellerimizi kollarımıza, parmaklarımızı ellerimize bağlamak bir örnek olarak değerlendirilebilir.

5. Kullanacağımız bağlantıları düz bir çizgi yerine daha ilgi çekici olan kıvrımlı çizgileri kullanmamız beynimizin uyarılması hızlandıracağı gibi daha ilgi çekici hale gelmesini sağlar. Çizgilerimizi dümdüz değil kıvrımlı yapıyoruz.

6. Yaratıcılığımızı artırmak adına kullanacağımız sözcük ve/veya imgelere dikkat etmeliyiz. Uzun cümleler veya deyim kullanmak yerine tek kelime kullanmamız yeni düşüncelerin ortaya çıkmasına olanak sağlar. Her satırda bir kelime kullanıyoruz.

Bol miktarda kelime yerine imgeler ve/veya semboller kullanmamız hatırlamamızı hızlandıracağı gibi yaratıcılığımızı da artıracaktır.

2.2.5. Zihin Haritalarında Sayfa Düzeni

Zihin haritalarının, sayfaya yazılış şekli, yapılandırılışı ve ilerleyen zamanlarda haritaların nasıl kullanılacağı, üzerinde büyük önemi vardır.

Zihin haritalarında, temel düzenleme prensipleri içerisinde yer alan, hiyerarşinin ve kategorilerin yer alması, haritanın zihinde yer tutmasında ve geri çağrılmasında büyük katkı sağlar.

Zihin Haritaları, proje ödevi hazırlama, bir sunum metni hazırlama ya da gelecek planı hazırlama gibi amaçlarla hazırlanacaksa kronolojik olarak, ya da önem derecesine göre, haritayı düzenlemek gerekir. Zihin haritalarındaki dallar, ya kişinin isteğine göre numaralandırılabilir, ya da saat, tarih gibi daha ayrıntılı olan unsurlar eklenebilir, aynı zamanda haritaya alfabenin harfleri de eklenebilir (Buzan, 2009).

2.2.6. Zihin Haritalama Tekniğinin Avantajları

Zihin haritalama tekniğinin avantajlarını Buzan (1996)'da sözcüklerin not alınmasından % 50, 95 arasında, okunmasında %90'dan fazla, alınan notların tekrarlanmasında ise %90'dan fazla zamandan tasarrufu sağladığından bahsetmiştir. Anahtar kelimeler

aracılığıyla ana düşüncüyü fark etmenin kolaylaştığını, temel konulara yoğunlaşmanın arttığını, yaratıcılığın arttığını, anımsamanın hızlandığını belirtmiştir. Ayrıca renkli ve görsel öğelerle yapılan zihin haritalarının geleneksel not alma tekniğine göre uygulanmasının daha cazip olduğunu ve hatırlama hızını artırdığını, yeni farkındalıkların ortaya çıktığını, düşünce akışının devamlılığını sağladığını, beyni daima uyanık tuttuğunu ifade etmiştir.

Geleneksel notlar sıradan bilgi yığınlarından oluşmakta ve bilginin okunup ezberlenmesi açısından öğrenene fırsat sunmaktadır. Zihin haritaları ise bu tabuları yıkma konusunda öğrenciyeye birçok etkinlik sunmaktadır (Yetkiner, 2011).

Zihin haritalama öğrenilen bilgileri anımsamayı kolaylaştırırken aynı zamanda bu bilgileri pekiştirme, özetleme, sınıflandırma, açıklama, tanımlama ve vurgu yapmaya imkân verir. Bütün bunların yanı sıra bu teknik öğrenciler için ilginç olduğu kadar da eğlencelidir (Serrat, 2009).

Shaffir'e (2003) göre Zihin haritalama tekniği insanı bir yandan özgürleştirirken bir yandan da beynin öğrenmeyle ilgili motivasyonunu da arttırmakta, yaratıcılığı desteklerken konsantrasyonu da üst seviyelere taşımaktadır.

Zihin haritalama tekniği için değinebileceğimiz başka bir avantajdan ise şöyle bahsedebiliriz; söz konusu teknik öğrencilerin sınıflarında tek başlarına veya birlikte yaptıkları çalışmalarda bilgilerin düzenlenmesi için yeni olanaklar sunmasının yanı sıra yapılandırmacı yaklaşım ve çoklu zekâ teorisi gibi mevcut öğrenme teorilerini kullanmalarına da olanak sağlamaktadır (Goodnough ve Long, 2006). Aynı zamanda görsel zekâ ile sözel zekânın birbirleriyle etkileşimine katkı sağlayabilmekte, öğrencilerin başarı oranlarının yükselmesi ve kavramsal anlamının meydana gelmesi sürecinde faydalı bir teknik olarak kullanılabilir (Abi-El-Mona ve Adb-El-Khalick, 2008).

2.2.7. Zihin Haritalama Tekniğinin Dezavantajları

Zihin haritaları, her ne kadar iyi bir şekilde yapılmış düzenlenmiş ve sıralanmış olsa da bazı durumlarda karışıklıklara sebep olabilir. Bu haritalar, bireysel olarak hazırlansa bile, farklı kişilerle bir araya gelindiğinde ve bu kişilerin aynı hususta değişik bilgileri olduğunda farklı zihin haritaları çizilebilir. Bir zihin haritasında vurgulanan bağlantıların doğruluğu, anahtar kelimelerin birbirleriyle doğru ilişkilendirilmesine bağlıdır. Bireylerin

oluşturmak istedikleri, zihin haritaları kişilerin kendisi ya da içinde bulunduğu grup tarafından çizilmelidir. Bu haritalarda yer alan her bir ana dal alt dallarıyla bir bütünlük içerisinde olmalıdır. Alt dallar arasındaki bağlantılar, haritaya açıklık getirmek için çizilmez. Eğer bu amaçla olursa, haritadaki bağlantılar, tamamlanmamış olur (Brinkmann, 2007).

Hiyerarşik bir yapının sağlanamadığı zihin haritalarında karmaşık bir görünüm oluşur. Aynı zamanda zihin haritalarında merkezdeki fikir ve buna bağlı dallardaki fikirler birbirleriyle bağlantılı bir şekilde olmalıdır. Aksi takdirde belirtilen anahtar kelimelerin, konunun bütünüyle ilişkilendirilmediği durumlarda, çıkan sonuç, zihin haritasından ziyade karışık bir harita haline gelecektir (Şeyihoğlu, Akbaş ve Kartal, 2012).

Şeyihoğlu ve Kartal'a (2010) göre, öğretmenlerin bu teknikte eleştirdikleri en önemli kısım zaman yetersizliğidir. Öğretim esnasında, ilk uygulamasında zaman yönünden problemler yaşanabilir; ama sonraki uygulamalarda tecrübenin de etkisiyle bu sorun gitgide azalacaktır. Diğer bir önemli nokta ise konuların bazılarının bu tekniğe uygun olmamasıdır. Öğrenciler de bu tekniğe alışmadıklarından zaman zaman sorun yaşayıp, öğrendiklerini görsel yollarla ifade etmede sorun yaşayabilirler.

2.2.8. Zihin Haritalama Tekniğinin Sağladığı Yararlar

Buzan (2002) Zihin haritalarının öğrenciye sağladığı yararlar:

Zihin haritalama tekniğinin faydalı yönlerinin başında yer alan görselleştirme özelliği öğrencilerin konuya yoğunlaşabilmelerini ve eğitim sürecinden zevk almalarını sağlamakta ayrıca anlamayı kolaylaştırmaktadır. Klasik not alma tekniğinde detaylar arasında boğulmak öğrencilerin konuları algılamasında problem teşkil edebilmektedir. Zihin haritalama tekniğinin kullanımı ise bu algılama problemini asgari düzeye indirmektedir. Tüme varan veya tümden gelen bir yapı ile oluşturulan zihin haritaları olaylar arasındaki ilişkilerin kurulmasını ve bu kurulan ilişkilerin görülmesini kolaylaştırmakta görülen eksiklerin eklenmesinde veya fazlalıkların çıkarılmasına olanak vermektedir. Bu durum söz konusu tekniğin öğrencilerin konuyu rahatlıkla anlamasında faydalı olacaktır (Gömlüksiz ve Yetkiner, 2012).

Zihin haritalama tekniği konu alanları fark etmeden öğrenen bireylerin ihtiyaç duydukları her yerde kullanabilecekleri, görsel diyagramlardır. Bu teknik insanların kolaylıkla anlayıp öğrenebilecekleri konulardan, öğrenmede zorluk çektikleri ve daha karmaşık olan her konunun öğrenilmesinde kullanılabilir. Zihin haritalama tekniğinin kullanım alanının geniş olması bu tekniğin ne kadar faydalı ve kullanışlı olduğunu da göstermektedir (Yetkiner, 2011).

Aydın, Balım ve Evrekli (2006) yukarıda yapılan açıklamalara paralel olarak oluşturdukları çalışmada fen ve teknoloji öğretimini ele almışlar ve bu öğretimde söz konusu tekniğin çoklu zekâ kuramında kullanılmasına yönelik örneklemeler yapmışlar ve zihin haritalamanın kuramın alanlarının gelişimine fayda sağlayacağı bir teknik olduğunu belirtmişlerdir.

Aydın (2010) yaptığı araştırmada öğrencilerin ders esnasında zihin haritasını kullanmalarının sonucunda sağladıkları faydaları aşağıdaki gibi sıralamıştır.

- Derste faal olma,
- Kalıcılığı sağlama,
- Anlamı yapılandırma,
- Yaratıcılığı ve çağrışım gücünü ortaya koyabilme,
- Hem ayrıntıları hem bütünü görebilme,
- Konu hakkında fikir yürütebilme,
- Dersi güncelleştirme,
- Kendini özgür hissedebilme ve ifade edebilme

Zihin haritaları yukarıda sayılan faydaların yanı sıra zamanı etkin kullanma ve doğru planlama yapma konularında da yardımcı olabilecek özelliktedir.

2.2.9. Zihin Haritasının Kullanım Alanları

Zihin haritaları bir fikrin veya birden fazla fikrin oluşması, birleştirilmesi, derlenmesi ve kullanılacakları şeklin planlanması amaçlarıyla kullanılabilir. Not almaktan başlayarak, alışveriş listesi hazırlığının stratejik bir planlamaya dönüşmesine kadar birçok alanda kullanılabilir (Hunt ve Buzan, 2003).

Wycoff (1991) zihin haritasının kullanılabilceği alanların bazılarını aşağıdaki gibi sıralamıştır.

1. Beyin fırtınası
2. Proje organizasyonu
3. Yazma,
4. Liste yapma
5. Buluşmalar
6. Sunumlar
7. Not alma
8. Kişisel gelişim

Ron (1993) ise, zihin haritalarının planlama, değerlendirme not alma, riskleri ve problemleri tespit etme, yeni fikirler oluşturma gibi alanlarda kullanılabilceğini belirtmiştir.

2.2.10. Zihin Haritalama için İlk 10 Tavsiye

Buzan ve Buzan'a (2010) göre zihin haritalama için yapmanız gereken on önemli kural;

1. Uygun kalem ve kâğıt kullanın: Kâğıdınızı yatay pozisyonda kullanın. Yatay (manzara) bir sayfa, dikey (portre) sayfaya kıyasla daha fazla bilgi içerir ve görüş açınıza daha uygundur. Uygun büyüklükte bir sayfa kullanın ve yanınıza bol miktarda renkli, fosforlu kalem alın.

2. Dallarınız merkezden çevreye doğru çizin ve beyninizi takip edin: Merkezdeki resim beyninizdeki çağrışımları harekete geçirecektir. Beyninizin ortaya koyduğu

hierarchyi takip edin. İlk etapta çok iyi bir yapı ortaya çıkarmaya çalışmayın. Serbest çağrışım, kendiliğinden bir yapı oluşturacaktır. Bir daldan diğerine özgürce atlayın. Bir önceki dala gidip ona yeni fikirler de ekleyebilirsiniz.

3. Farklılıkları belirgin hale getirin: Merkezin etrafındaki ana dallar sizin temel fikirlerinizdir. Bu yüzden vurgulanmaları gerekir. Onları büyük harfle yazın. İkinci sıradaki kelimeleri büyük veya küçük harfle yazabilirsiniz.

4. Anahtar kelimeler ve resimler kullanın: Dalların üzerine fikrinizi sonradan hatırlamanıza yardımcı olacak anahtar kelimeler veya resimler çizin. Beyninizin iki yarım küresinin de harekete geçmesi için haritanızdaki dalların, resimlerin ve kelimelerin canlı bir bütünlük oluşturması gerekir. Dallarınızı, kelimelerinizle aynı uzunlukta çizin.

5. Bağlantılar kurun: Zaman zaman haritanıza kuşbakışı bakın. Farklı maddeler arasındaki bağlantıları fark etmeye çalışın. Var olan bağlantıları, resimler, oklar, şifreler ve farklı renkler kullanarak görünür bir hale getirin. Bazen aynı kelime veya kavram farklı dallarda olabilir. Bu gereksiz bir şey değildir. Üzerinde yoğunlaştığımız fikre hâkim olan bir tema olduğunun göstergesidir. Bu gibi önemli noktaları belirgin hale getirin çünkü yaklaşımınızı değiştirebilirler.

6. Eğlenin: Zihninizi özgür bırakın ve kendinizi zorlamayın. Çağrışımlarınızı serbest bırakın ve onları kendinize özgü tarzınızla kâğıt üzerine aktarın. Eğlence, bilgi yönetiminin anahtar bir ögesidir. Zihin haritanızı yaparken eğlenmek için gereken ortamı hazırlayın.

7. Kopyalayın: Mümkünse etrafınızdaki güzel zihin haritalarını, resimleri veya sanatsal öğeleri kopyalayın. Beyniniz kopyalayarak öğrenme, ardından da kopyaladıklarınızdan kendinize özgü şeyler yaratma üzerine tasarlanmıştır.

8. Saçma ve anlamsız gelen fikirleri göz ardı edin: Zihin haritasının ilk yaratıcı aşamalarında ortaya çıkan tüm anlamsız ve saçma fikirler, kendilerinden yeni fikirler üretilmesine izin verilerek bir kenara kaydedilmelidir. Anlamsız ve saçma görünen fikirler, normlardan uzak olanlardır; genellikle, normların dışında olan büyük buluşlar ve yeni paradigmalara dönüşürler.

9. Çalışma ortamınızı hazırlayın: Malzemeleriniz gibi çalışma ortamınız da size olumsuz, nötr veya olumlu tepkiler uyandırabilir. Bu yüzden çevreniz, sizi en iyi zihinsel duruma sokabilmek için, olabildiğince hoşnut edici ve rahat olmalıdır. Mümkünse doğal ışık kullanın. Çünkü doğal ışık gözleriniz için en rahatlatıcı ışıktır; beyne şekil, renk, çizgi ve boyutla ilgili doğru bilgiler verir. Ortamda bol miktarda temiz havanın olmasını

sağlayın. Beyninizin temel yakıtlarından biri oksijendir. Temiz hava beyninize bu yakıtı sağlar, böylece algınızı ve zihinsel dayanıklılığınızı artırır.

10. Zihin haritanızı hatırlanmaya değer bir hale getirin: Beyniniz güzelliğe kendiliğinden uyum sağlamaktadır. Zihin haritanız ne kadar güzel, dikkat çekici renkli olursa, ondan o kadar çok şey hatırlarsınız. Bu yüzden, dalları ve resimleri renklendirmek için, zihin haritanıza boyut ve desen kazandırmak için zaman ayırın.

2.2.11. Zihin Haritalarının Öğretimde Kullanımı

Kişinin yaşam süresince öğrendiklerinin kendine özgü olması ve öğrendiklerini görüp geçirdikleriyle birleştirmesi ayrıca bunları görsel bir düzeye getirerek ortaya bir ürün çıkarması öğrendiklerini anımsamada ve hatırlamasında yardımcı olacaktır.

Şeyihoğlu ve Kartal (2010) yaptığı çalışmada söz konusu zihin haritası tekniğinin faydalı ve/veya olumlu taraflarını aşağıdaki şekilde sıralamıştır.

- Kalıcı olması veya kalıcılık elde etmek
- Eğlendirici olması
- Görselleştirme olanağı tanınması
- Öğrenme faaliyetini sistematize etmesi
- Öğreticilerin yukarıda sayılan görüşlere sahip olmasının asıl nedenleri ise;
- Klasik eğitimde kullanılan metinlerde çoğunlukla yer almayan resimlerin, renklerin, yol gösterici (anahtar) kelimelerin zihin haritalama tekniğinde yer bulması,
- 10-11 yaş grubunda yer alan öğrencilerin zihin haritalama tekniği gibi tekniklerle yapılan eğitimlerden daha fazla hoşnut oldukları görülmektedir.

Bu kapsamda bakıldığında konuya başlamadan önce ve konu bitiminde öğrenciler tarafından hazırlanan zihin haritaları öğrencilerin derslerle alakalı olarak zihinlerinde oluşturduklarının görülebilmesi bakımından fayda sağlayabilecektir.

Öğrencilerin konu başında ve konu sonunda yaptıkları zihin haritalarının değerlendirilmesinde; hazır bulunuşluk düzeyini ortaya koymada, yanlış bildiklerinin tespitinin yapılabilmesinde ve bu tespitlerin düzeltilmesinde, başka bir anlatım ile öğrenmenin sistemli hale getirilmesinde fayda sağlayabilir (Şeyihoğlu ve Kartal, 2010).

Ünver (2005) yaptığı inceleme ve araştırmada zihin haritası hazırlayan öğrenciler bu haritalama tekniğini kullanmaları neticesinde konu ile ilgili bilgi düzeylerini değerlendirebilmekle beraber ve yeterli bilgiye sahiplik durumlarını tespit edebilirler Eksikliklerini tespit edip bu eksikliklerini gideren öğrenciler daha etkin bir biçimde öğrenme sürecine katılabilirler (Gür ve Bütüner, 2006).

Klasik not alma teknikleri ele alındığında bu tekniklerin beynin yeni bilgiler öğrenme çabasına ters düştükleri görülmektedir. Bu teknikler yoluyla hazırlanan notların tekdüze bir yapı ortaya koydukları görülürken önemli hususlar üzerinde düşünmeye olanak vermedikleri gözlenmektedir. Dersler klasik not alma teknikleri kullanılarak işlendiğinde gerçekleştirilen etkinlikler öğrenciler için ilgi çekici olmamaktadır. Öğrenciler ve hatta yetişkinler görselliğe hitap etmeyen konuları öğrenmeye çalışırken konuya odaklanmada sorunlar yaşayabilmektedir (Shafir, 2003).

Zihnimiz durmaksızın çalışmakta olan ve devamlı farklı stratejiler geliştiren bir yapıdır. Bunun yanı sıra zihin haritalama tekniğinde bir kavramdan yola çıkan insan zihni kısa süreler içerisinde bir kavramdan yüzlerce kavrama ulaşabilecek kadar yaratıcılığa sahiptir (Kıdık, 2005).

Zihin haritalama tekniği öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirir, farklı renkler ve şekiller kullanarak yaratıcılıklarını ortaya çıkarır (Keleş, 2012). Zihin haritalama tekniğinin en önemli amaçlarından biri beynimizin her iki yarım küresinin birlikte çalışmasına dayalı olarak bulunan bilgilerin gelecek yaşantımızda hatırlanabilmesidir. Bu hatırlama yapılandırıcı öğrenme ile diğer bilgilerin de yapılanmasını kolaylaştırabilir. Ayrıca zihin haritalama tekniğinin kullanılması, öğrencilerin hazırladıkları zihin haritalarının öğretmenler tarafından incelenmesi sonucunda öğretmenlere öğrencilerin bilgileri nasıl yapılandırdıkları ile ilgili bilgi verir (Evrekli, 2010).

Zihin haritalamada renkler, anahtar kelimeler, semboller kullanılarak not alma öğrenciler için daha keyifli hale gelmektedir. İnsanlar aynı zamanda zihinlerindeki yaratıcılığı ortaya koymakta ve bu not alma tekniğini kullandıklarında öğrenilen bilgilerin kalıcı olması ile ilgilide fayda sağlamaktadırlar (Yaşar, 2006).

İnal (2008), Bilgilerin kolayca öğrenilip hatırlanmasında çizimlerin ve resimlerin oldukça etkili olarak kullanılabileceğini ifade etmektedir. Bu yüzden bir resmin bilgilerin anımsanması noktasında birçok sözcükten daha etkili olabileceğini söylemektedir.

Kokotovich (2008) insanların zihin haritalarını gelişigüzel düşüncelerini not alma şeklinde oluşturmalarının zihin haritalarında değerlendirilen bir soruna veya fikre dayalı olmasından kaynaklı olduğunu öne sürmüştür.

Zihin haritalarının Buzan'a (2002) göre bireylere aşağıda yazılı konularda yardımcı olacağı savunulmuştur.

- Düşünceleri organize etmek
- Hızlı ve daha etkili çalışmak
- Kolay çalışmak,
- Yaratıcılık ve yaratıcı düşünmek,
- Tüm alanı tek bakışta görmek
- Bir konu üzerine yoğunlaşmak,
- Daha iyi hatırlamak,
- Problem çözmek,

Ayrıca; yukarıda belirtilenlerin yanı sıra planlama yaparken, düşünürken, hatırlamaya çalışırken ve yaratıcılığa gereksinim duyduğumuz her durumda zihin haritalamanın kullanılabileceğini belirtmişlerdir.

Gür ve Bütüner'e (2006) göre öğrenme süreci içerisinde öğrencilerin kullandığı bir araç olan zihin haritalama tekniğinin aynı zamanda öğretmenlerinde kullanabileceği bir teknik olduğunu öne sürmüşlerdir. Söz konusu tekniği öğretmenler, öğrencilere ipucu vermek amacıyla, derse veya bir konuya dikkat çekmek amacıyla, konuların geçiş bölümlerinde vb. konularda kullanabilirler.

Goodnough ve Woods'a (2002) göre zihin haritalama öğrenciler tarafından tek tek veya gruplar halinde öğrenmeye hizmet eden bir araç olarak kullanıldığında, öğrencilerin konuyla ilgili sahip oldukları bilgi durumunu ve anlama düzeylerini keşfetmek, öğrendikleri yeni bilgilerle daha önce var olan kavramlar ve düşünceler arasında ilişki kurabilmek, elde edilen yeni bilgiler ve düşüncelerin bu süreçte nasıl değiştiği ve nasıl ilişkiler kurulduğunu anlamada ve ortaya koymada bir potansiyel oluşturabilmektedir.

Goodnough ve Long'a (2006) göre uygun olarak kullanılan zihin haritalama tekniği yapılandırmacı yaklaşımı destekleyen bir niteliğe sahip olabilir. Öğretmenler öğrencilerine yaptırdıkları zihin haritalarından konuyu kavrayıp kavramadıklarını ve öğrencilerin yeni bilgiler için hazır olup olmadıklarını fark edebilirler. Ayrıca; bireylerin

yeni öğrendikleri bilgileri yapılandırmalarına, bu bilgiler üzerine fikir üretmelerine ve kavramsal şemalar oluşturmalarına katkı sunmaktadır (Zhao, 2003). Zihin haritalama tekniği bireylerin sahip oldukları fikirler ile bilgilerinin görsel bir biçimde kaydedilmesini ve geliştirilmesini sağlar. Bu sayede öğretmenlere yapılandırmacı yaklaşımın sınıf ortamında uygulanabilmesini sağlayan teorik bir alt yapı sunar (Goodnough ve Woods, 2002).

Zihin haritasını kullanan öğrenciler ile kullanmayan öğrenciler üzerinden yapılan araştırmada zihin haritalarını kullanan öğrencilerin zamanı planlayabilme ve süreci değerlendirme konularında daha başarılı oldukları sonucuna varılmıştır (Bıyıklı ve Taşkaya, 2006).

Ayrıca öğrencilerin zihinlerinden geçenleri anlamlı bir şekilde kâğıda dökmelerini sağlayan zihin haritalama tekniği içerik odaklanmasını temel almaktadır. Bu durum öğrencileri ezberden uzaklaştırmanın yanı sıra öğrendiklerini kendince yapılandırmaları konusunda desteklemektedir (Aydın, 2010).

Zihin haritalama tekniği beynimizin normal veya olağan çalışma ilkelerine uygun olarak çalışmasına katkı sağlayan bir yöntemdir. Williams (1999) zihin haritası tekniğini beyin temelli bir öğrenme yöntemi olarak değerlendirmiş ve zihin haritalarının kalıcı öğrenme için beynimizin ihtiyaçlarını sağladığını dile getirmiştir. Brinkmann (2003) ise zihin haritalama tekniğinin bilgilerimizin veya öğrendiklerimizin tekrarında, özetlenmesinde ve düzenlenmesinde faydalı olacağına ayrıca düşüncelerimizin özetlenmesinde ve bilgilerimiz arasında anlamlı bağlar kurmamızda yardımcı olacağını belirtmiştir.

2.3.Zihin Haritası Tekniğine Yönelik Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde, konuyla ilgili olarak yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

2.3.1. İlgili Yurtiçi Araştırmalar

Yurt içinde yapılmış çalışmalara ilişkin bilgiler, bu bölümde sunulmuştur. Zihin haritası yöntemiyle ilgili yurt içinde yapılan ve ulaşılabilen çalışmaların genel hatları, özetlenmiştir. Çalışmalara ilişkin bilgi verilirken, kronolojik sıra dikkate alınmıştır.

Kahveci (2004) yaptığı araştırmada az gören öğrencilere “Doğrudan Öğretim Yöntemiyle Sunulan Zihin Haritası Oluşturma Öğretim Materyali” ile yapılan öğretim uygulamasının ardından oluşturdukları zihin haritası vasıtasıyla belirlenen anlama sorularına verdikleri doğru yanıt davranışında etkili olup olmadığı araştırılmıştır. Buna ek olarak ertelenmiş değerlendirme sonuçlarından yararlanarak öğrencilerin zihin haritası ile özet çıkardıkları konuları eğitim öncesiyle kıyaslayarak hatırlama oranları gözlemlenmiştir. Çalışma 2003-2004 öğretim yılında Ankara ilinde bulunan bir Engelliler İlköğretim okulunda 7.sınıfta öğrenim gören yazı okuyup yazan ve akademik performansı birbirine benzeyen 1 kız, 2 erkek toplam 3 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın deseni tek denekli desenlerden “Denekler Arası Çoklu Yoklama Deseni” dir. Araştırmanın verilerinin toplanabilmesi için “Zihin Haritası Oluşturma Öğretim Materyali” geliştirilmiş ve öğrencilerin öğretim öncesi performans düzeylerinde değişiklik olup olmadığını belirlemek amacı ile öğretim öncesinde ilk denek ile 3, ikinci denek ile 6, üçüncü denek ile 9 başlama düzeyi oturumları gerçekleştirilmiş aynı sıra ve sayı ile bu oturumların 2 hafta sonra ertelenmiş değerlendirmeleri yapılmıştır. Öğrencilerin başlama düzeyi verileri kararlılık gösterdiğinden öğretime geçilmiştir.

“Zihin Haritası Oluşturma Öğretim Materyali” ile 1 kız, 2 erkek olmak üzere toplam 3 öğrenci ile doğrudan öğretim yöntemiyle Fen Bilgisi Ders kitabından 3 konuyu çalışmaları ve sonucunda özet çıkarmaları ve kitapları kapalı halde 5 adet anlama sorusunu çözmeleri istenmiştir. Bu eğitimden 2 hafta sonra ertelenmiş değerlendirme gerçekleştirilmiş ve daha önce çözdükleri 5 anlama sorusunu yeniden çözmesi istenerek uygulama performansları belirlenmiştir.

Araştırmada elde edilen verilerin değerlendirilmesinde grafiksel analiz kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları incelendiğinde Engelliler İlköğretim okulunda öğrenimini sürdüren ve az gören öğrencilere doğrudan öğretim yöntemi ile sunulan “Zihin Haritası Oluşturma Öğretim Materyali” ile yapılan öğretim uygulamasının yüksek seviyede etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca öğrencilerin “Zihin Haritası Oluşturma Öğretim

Materyali” ile bireysel olarak gerçekleştirilen öğretim sonrasında özet çıkarmak için zihin haritası stratejisinden kendilerine hatırlatılmasına gerek kalmadan otomatik olarak yararlandıkları bulunmuş, stratejiyi etkili bir şekilde kullanarak özet çıkardıkları konuyu aynı şekilde 2 hafta sonra da doru bir şekilde hatırladıkları gözlenmiştir.

Kıdık (2005), yaptığı çalışmada Fen Bilgisi dersinde “Canlılar Çeşitlidir” ünitesinde; zihin haritası kullanılarak geliştirilen yapılandırmacı öğretim yönteminin uygulanması ve geleneksel yöntemle karşılaştırılması araştırılmıştır. Söz konusu araştırma 2004-2005 eğitim öğretim yılında Balıkesir ili Susurluk ilçesinde bulunan bir ilköğretim okulunda 4.sınıfta öğrenim gören toplam 35 öğrencinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında geleneksel yöntem ve zihin haritasıyla zenginleştirilmiş yapılandırmacı öğretim modelinin öğrenci başarısı üzerindeki etkileri karşılaştırılmıştır. Deney grubuna ön-test uygulandıktan sonra tasarlana öğretim modeli uygulanırken kontrol grubunda ünitelerin işlenmesi esnasında hiçbir etki yapılmamıştır. Tasarlanan öğretim modeli ünitenin analizi, ders planları, çalışma yaprakları, konulara ilişkin yansılar, bilim CD’leri ve öğrencilerin oluşturdukları zihin haritalarından oluşmaktadır. Tasarlanan öğretim modeli deney grubuna sınıf ortamında uygulanmıştır. Ünitenin sonunda ise ünite başında uygulanan ön-test, son-test olarak uygulanmıştır. Test ilişkili örneklemlerde ve ilişkisiz örneklemlerde t-testi kullanılarak analiz edilmiştir. Buna göre, grupların başarı düzeyleri karşılaştırılmış ve zihin haritasının kullanıldığı deney grubunun başarısının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Aslan (2006) yaptığı çalışmada 4. Sınıf Öğrencilerinin Bilgilendirici Metinleri Anlama, Özetleme ve Hatırlama Becerileri Üzerinde Zihin Haritalarının etkisini araştırmıştır. Araştırma Ankara ilinde bulunan bir ilköğretim Okulunda yer alan 6 farklı sınıfta 4. Sınıfta öğrenim gören 270 öğrenciden oluşan çalışma grubu ile gerçekleştirilmiştir. Öğrencilere araştırma öncesinde 15 çoktan seçmeli sorudan oluşan anlama testi uygulanmıştır. Uygulanan ön test sonuçlarına uygulanan t testi sonucunda birbirine denk kabul edilen sınıflardan rastgele bir kontrol bir de deney grubu oluşturulmuştur. Hem deney hem de kontrol grubunda 20 kız, 20 erkek öğrenci yer almaktadır. Öğrenciler için belirlenen bazı metinler, deney grubu öğrencileriyle zihin haritası tekniği ile kontrol grubu öğrencileriyle ise geleneksel yöntemle işlenmiştir. Çalışma sonunda yapılan kalıcılık testi dâhilinde anlama, özetleme ve hatırlama becerileri üzerinde zihin haritası tekniğinin geleneksel yöntemle göre daha başarılı olduğu, ayrıca anlama, özetleme ve

hatırlama becerileri üzerinde kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Yaşar (2006) yaptığı çalışmada Fen Eğitiminde Zihin Haritalama Tekniğiyle Not Tutmanın Kavram Öğrenmeye ve Başarıya Etkisini araştırmıştır. Araştırma 6.sınıf Fen Bilgisi Dersi “Vücudumuzda Neler Var? Çevremizi Nasıl Algılıyoruz?” ünitesinde yer alan “Farklı Görevlerle Yükümlü Sistemlerimizin Bütünlük içinde Çalışmasını Yöneten-Düzenleyen Yapımız: Denetleyici ve Düzenleyici Sistemler” ve “ Çevremizi Nasıl Algılıyoruz?” konularında Zihin Haritası yöntemiyle not tutulmasının başarıya ve kavram öğrenmeye etkisinin olup olmadığını araştırmak amacıyla yapılmıştır. İstanbul ilinde bulunan bir ilköğretim Okulunda öğrenim gören toplam 81 öğrenciden oluşan çalışma grubu ile gerçekleştirilmiştir. Öğrenciler kontrol ve deney grubu olarak ayrılarak her iki gruba da ön-test ve tutum ölçekleri uygulanmıştır. Deney grubunda yer alan öğrenciler ile kendi notlarını zihin haritası tekniği ile tutmaları sağlanarak ders işlenirken, kontrol grubu öğrencileriyle araştırmacının hazırladığı konu özetlerini içeren ders notları dâhilinde ders işlenmiştir. Konular her iki gruba da araştırmacı tarafından anlatılmıştır. Araştırma sonucunda zihin haritalarının, başarıyı arttırdığı, kavram öğrenmeye olumlu etki sağladığı, deney grubu öğrencilerin Fen ve Teknoloji dersine yönelik olarak tutumlarının olumlu yönde olduğu, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre olumlu tutumlarının daha fazla olduğu, başarı testine verilen cevaplarda cinsiyete göre farklılığın olmadığı, öğrencilerin kavram öğrenme düzeylerinde ise cinsiyete göre anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür.

Bütüner (2006) yaptığı çalışmada İlköğretim 7. sınıf matematik dersi müfredatında yer alan “Açılar ve Üçgenler” konusunun Vee diyagramları ve Zihin haritaları kullanılarak öğretiminin öğrenci başarısına etkisini araştırmıştır. Çalışmada ön test son test kontrol gruplu desen uygulanmıştır. Çalışma 7. Sınıfta öğrenim gören 40 öğrenci katılımı ile 2005–2006 Eğitim Öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. Deney ve Kontrol grupları ön test ile belirlenmiştir. Deney grubu öğrencileri ile Açılar ve Üçgenler konusu Vee diyagramları ve Zihin haritalama tekniği ile işlenmişken aynı konu geleneksel eğitim yöntemi kullanılarak kontrol grubu ile de işlenmiştir. Her iki gruba da konunun işlenmesine müteakip son test uygulanarak ön test ile karşılaştırılmış ve doğru sayıları tespit edilmiştir. Doğru sayıları arasında oluşan fark ilişkisiz t testi ile karşılaştırılmıştır.

Ön test sonuçlarına göre gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamasına rağmen ($p>0.05$), son test sonuçları deney grubu lehine, gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermiştir. ($p<0.05$). Bu sonuçlar Zihin haritalama ve V diyagramlara tekniklerinin, geleneksel öğretime göre daha etkili olduğunu ortaya koymuştur.

Çamlı (2009), yaptığı çalışmada Bilgisayar Destekli Zihin Haritalama Tekniğinin ilköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarına, Fene ve Bilgisayara Yönelik Tutumlarına Etkisini araştırmıştır. Söz konusu çalışmada 2007-2008 eğitim öğretim yılında İzmir ili Gaziemir ilçesinde yer alan bir İlköğretim Okulunda 5. sınıfta eğitim gören 62 öğrenci ile çalışılmıştır. Deney ve kontrol grupları 5.sınıf öğrencilerinde yansız bir şekilde oluşturulmuştur. Araştırmada gruplara ön-test ve son-test uygulanmış ayrıca öğrenci görüşlerini belirlemek amacıyla araştırma sonrasında görüşme tekniğinden faydalanılmıştır. 26 hafta süreyle kontrol grubunda dersler geleneksel yöntemle işlenirken deney gurubunda zihin haritalama tekniği kâğıt üzerinde ve bilgisayar üstünde gerçekleştirilmiştir. Araştırma dâhilinde kâğıt üzerinde yapılan zihin haritalama tekniğinin akademik başarı ve fen bilgisine yönelik tutum üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı, bilgisayarla yapılan zihin haritalama tekniğinde ise öğrencilerde fen bilgisine ve bilgisayara yönelik akademik başarı düzeyinde deney grubu lehinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Görüşmelerde ise öğrenciler zihin haritalarını öğrenmeyi kolaylaştıran ve kalıcı kılan araçlar olarak değerlendirmişlerdir.

Aydın (2009), yaptığı çalışmada Zihin Haritalama Tekniğinin Dinleneni Anlamaya Etkisini araştırmıştır. Söz konusu çalışmada Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümünde öğrenim gören toplam 77 öğrenci yer almıştır. Öğrenciler deney ve kontrol olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Dört hafta süren araştırma süresince deney grubu öğrencileriyle zihin haritalama not alma tekniği, kontrol grubu öğrencileriyle ise klasik not alma teknikleri ile ilgili eğitim verilmiştir. Araştırma sonunda gruplara son test ve kalıcılık testi ile deney grubu öğrencilerine zihin haritalama tekniğine yönelik olarak tutum anketi uygulanmıştır. Sonuç olarak zihin haritaları ile not alma tekniğinin deney grubu öğrencileri üzerinde olumlu yönde sonuç doğurduğu gözlemlenmiştir.

Yetkiner (2011) yaptığı çalışmada İngilizce öğretiminde zihin haritası kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına, tutumlarına ve kalıcılığa etkisini incelemiş olup inceleme ilköğretim 6. sınıf İngilizce dersi müfredatında yer alan “School – Weather

Conditions” ünitesi tercih edilmiştir. Söz konusu araştırma 2010-2011 eğitim öğretim yılında Elâziğ ilinde bulunan bir İlköğretim Okulunun 6.sınıf öğrencileri üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada yer alan deney ve kontrol grubu toplam 65 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada nicel ve nitel verilerden yararlanılmış olup bu niteliğiyle karma araştırma yöntemi dâhilinde yürütülmüştür. Nicel veriler toplanırken ön-test ve son-test kontrol gruplu desen tercih edilirken, nitel verilerin toplanmasında ise görüşme ve gözlem tekniklerinden yararlanılmıştır. Araştırma içerisinde yer alan öğrenciler yansız bir şekilde atanıp, araştırmanın deney ve kontrol gruplarını oluşturmuştur. Araştırma süreci içerisinde dersler, deney grubu öğrencileriyle zihin haritası tekniği ile islenirken, kontrol grubu öğrencileriyle geleneksel öğretim yöntemi dâhilinde islenmiştir. Deney grubunda 31 öğrenci (% 48), kontrol grubunda 34 öğrenci (% 52) yer almaktadır. Öğrencilerin “School – Weather Conditions” ünitesinde ki bilgilerini ölçmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanarak, 248 öğrenciye uygulanan 43 soruluk başarı testi pilot uygulamalar ve uzman görüşleri dâhilinde gerekli düzenlemelerle birlikte 38 soruya düşürülüp son halini almıştır. Hazırlanan başarı testi ön test, son test ve uygulamalar bittikten 3 ay sonra kalıcılık düzeyini ölçmek amacıyla kalıcılık testi olarak her iki gruba üç kez uygulanmıştır. Testin ortalama güçlüğü 0.65 olarak belirlenmiştir. Testin güvenilirlik katsayısı ise 0.74 olarak bulunmuştur. Bu veriler dâhilinde testin güvenilir bir test olduğu ifade edilebilir. Öğrencilerin İngilizce dersine yönelik tutumlarını belirlemek için ise araştırmacı tarafından oluşturulan 30 maddelik tutum ölçeği uzman görüşleri ve pilot uygulamalar yapıldıktan sonra, 27 maddeye düşürülerek son halini almıştır. İngilizce dersine yönelik tutumları belirlemek amacıyla 126 öğrenciye pilot uygulamalar dâhilinde uygulanan tutum ölçeğinin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.821 olarak bulunmuştur. Faktör analizi sonucunda ölçeğin KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) değeri .745, Bartlett testi sonucu ise 1053.799 olarak bulunmuştur. Bu değer anlamlılığı ise .000 düzeyindedir. Araştırma sonucunda; deney grubu öğrencilerinin, kontrol grubu öğrencilerinden daha başarılı oldukları görülmüştür. Zihin haritası tekniği ile çalışılan deney grubu öğrencilerinin zihin haritası oluşturmaktan hoşlandıkları, zihin haritasının başka derslerde de kullanılmasını istedikleri tespit edilmiş, geleneksel öğretim yöntemi ile ders işlenen kontrol grubu öğrencilerinin de zaman içerisinde başarı durumlarında artış görülmüştür. Bu da geleneksel öğretim yöntemi ile işlenen derslerde de başarı sağlanabileceğini göstermektedir. Ayrıca grupların bilgi düzeylerinde ki kalıcılıklarını

ölçmek amacıyla yapılan kalıcılık testi sonuçlarında, deney grubu öğrencilerinin bilgilerinin kalıcılık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Aktaş (2012) yaptığı çalışmada kavram ve zihin haritaları kullanımının öğrenci başarısı, tutumu ve hatırdaki kalıcılığa etkisi araştırılmıştır. İlköğretim 4'üncü sınıf öğrencileri ile kurulan 26 kişilik çalışma grubu ile 4 hafta süreyle Fen ve Teknoloji dersi "Gezeganimiz Dünya" ünitesi zihin haritalama tekniği kullanılarak işlenmiştir. Araştırmada akademik başarı testi ve tutum ölçeği kullanılmış olup ön test ve son test olarak uygulanmıştır. Akademik başarı test sonuçları değerlendirildiğinde ön test sonuçlarının ortalamaları ile son test sonuçlarının ortalamaları arasında, tutum ölçeği değerlendirildiğinde ön test sonuç ortalamaları ile son test sonuç ortalamaları arasında anlamlı seviyede yükselme olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca kavram ve zihin haritaları ile verilen eğitimin bilgilerin kalıcılığına etkisi olduğu bulunmuştur.

Akıncı (2015) yaptığı araştırma ile Fen Bilgisi dersi "Vücudumuzdaki Sistemler" ünitesi 5 hafta süreyle 61'i deney, 61'i kontrol grubu olmak üzere toplam 122 öğrenci ile işlenerek zihin haritası kullanımının öğrencilerin akademik başarısına, fen dersine yönelik tutumlarına ve bilgilerin zihinde kalıcılığına etkisini incelemiştir. Söz konusu ünite deney grubundaki öğrenciler ile zihin haritalama tekniği kullanılarak işlenirken, kontrol grubundaki öğrenciler ile geleneksel yöntemle dersler işlenmiştir. Öğrencilerin akademik başarılarının ölçülmesinde "Vücudumuzdaki Sistemler" ünitesi için geliştirilen akademik başarı testi kullanılmıştır. Öğrencilerin derse yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla da tutum ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, deney grubu ile kontrol grubunun akademik başarıları arasında deney grubu lehine farkın anlamlı seviyede daha yüksek olduğu bulunmuştur. Tutum ölçeğine bakıldığında gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Araştırma sonucunda zihin haritalarının kullanımının bilgilerin kalıcılığını arttırdığı tespit edilmiştir.

Karadeniz, Tangülü ve Faiz (2015), yaptığı çalışmada ilköğretim 6.sınıf öğrencilerinden 30 deney, 30 kontrol grubu olmak üzere toplam 60 öğrenci ile kurdukları çalışma grubu ile Zihin haritalama tekniğinin akademik başarıya etkilerini incelemişlerdir. Araştırma nicel bir yöntemle yapılmış deneysel desenle gerçekleştirilmiş, veri toplama aracı olarak başarı testi kullanılmıştır. Ön test sonuçlarına göre gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamasına rağmen son test sonuçları deney grubu lehine, anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermiştir.

Bayık'ın (2016) yaptığı çalışmanın amacı ortaokul altıncı sınıf Sosyal Bilgiler dersi "Ülkemizin kaynakları" ünitesinde yer alan konuların öğretiminde işbirlikli öğrenme yöntemi destekli zihin haritası tekniğinin kullanılmasının öğrencilerin akademik başarılarına ve derse karşı tutumlarına etkisini araştırmak ve teknik ile ilgili yapılan uygulamalara ilişkin öğrencilerin görüşlerini belirlemektir. Çalışmada bir deney (n=23) bir de kontrol (n=21) grubu bulunmaktadır. Deney grubunda dersler işbirlikli öğrenme yöntemi destekli zihin haritası tekniği ile işlenirken, kontrol grubunda dersler programa dayalı öğretim yöntem ve teknikler yoluyla işlenmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak başarı testi, tutum ölçeği ve görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre deney grubu ile kontrol grubu son test akademik puan ortalamaları bakımından deney grubu lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı tutumları açısından ise gruplar arasında bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılamamıştır. Öğrencilere yöneltilen 6 açık uçlu soru sonucunda elde edilen bulgulara göre öğrencilerin en çok Bilgilerin Kalıcılığı, Eğlence, Sosyalleşme, Sorumluluk ve Etkileşim kategorilerine vurgu yaptıkları görülmüştür.

Şeyihoğlu ve Kartal (2010) yaptıkları araştırmada ise zihin haritalama tekniği uygulamaları konusunda öğretmen görüşlerinin ortaya çıkarılması çalışılmıştır. İlköğretim Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersinde 20 öğrenci ile kurulan çalışma grubu ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda Öğretmenler zihin haritaları tekniğinin sözel derslerde kullanılmasının daha uygun olacağını ifade etmişlerdir. Tekniğin avantajları arasında; öğrencinin öğrendiklerinde kalıcılık sağlayabilmesi ve sınavlarda başarıyı arttırabilmesi gibi etmenler dile getirilirken, zaman kullanımı konusunda yaşanabilecek sıkıntılarda dezavantaj olarak ifade edilmiştir.

2.3.2. İlgili Yurtdışı Araştırmalar

Yurt dışında yapılmış çalışmalara ilişkin bilgiler, bu bölümde sunulmuştur. Zihin haritası yöntemiyle ilgili yurt dışında yapılan ve ulaşılabilen çalışmaların genel hatları, özetlenmiştir. Çalışmalara ilişkin bilgi verilirken, kronolojik sıra dikkate alınmıştır.

Bennett (1984), tarafından yapılan çalışmada, derin düzeyde öğrenmenin desteklenmesinde zihin haritası tekniğinin etkileri araştırılmıştır. Yaşları 18 olan ve ana dilleri İngilizce olan 44 öğrenciden Kontrol ve deney grubu oluşturulmuştur. 5 haftalık eğitim süreci içerisinde deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilere makale örneği verilerek bu makaleleri 2 saat süreyle incelemeleri istenmiş ve belirtilen süre bittiğinde kendilerine verilen makale ile ilgili test uygulanacağı belirtilmiştir. Deney grubu öğrencilerin kendilerine tanınan sürede zihin haritalarını kullanmaları için yönlendirilmiştir. Kontrol grubunun ise yöntem seçimleri konusunda özgür bırakılmıştır. Çalışmalar neticesinde elde edilen verilere göre zihin haritası tekniğini kullanan deney grubu öğrencilerinin öğrenme başarılarının, kontrol grubundaki öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Farrand, Hussain ve Hennessy (2002), tarafından yürütülen çalışmada Barts Londra Tıp ve Dişçilik Okulu'nda ikinci ve üçüncü sınıfında öğrenim gören 50 tıp öğrencisi üzerinde zihin haritası tekniğinin etkisini incelemek için bir çalışma yapmışlardır. Bir deney, bir de kontrol grubu kurularak deney grubuna zihin haritası tekniği ile çalışması sağlanmış, kontrol grubuna ise yöntem seçimleri serbest bırakılmıştır. Deney grubu ile yapılan ölçümler öncesinde zihin haritası tekniği kısa bir süre tanıtılmıştır. Her iki gruba da sıra dışı formlar içeren ve 600 kelimedenden oluşan makale örnekleri verilmiştir. Metin verildikten 10 dakika sonra metin toplanarak 5 dakikalık zihinsel aritmetik testi uygulanmıştır. Yapılan çalışma sonuçlarına bakıldığında zihin haritası ile çalışan deney grubu öğrencilerin hatırlama becerilerinin daha yüksek, kontrol grubu öğrencilerinin ise motivasyon seviyelerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durumun nedeni olarak, öğrencilerin yeni öğrendikleri bu tekniğe karşı ön yargı ile bakmaları ve geleneksel teknikleri daha benimsemeleri ile açıklanabilir.

Rutter, Parkin, Morris ve Moore, (2004) yaptıkları çalışmada aynı okulda öğrenim gören ancak 7, 8 ve 9 yaş grubunda olan öğrenciler ile bilgisayar desteğiyle veya bilgisayar ortamında zihin haritalarının kullanımının etkilerini belirlemeye çalışmıştır. Toplam sekiz adet grup oluşturulmuş olup yedi yaş grubunda 150 öğrenci, sekiz yaş grubunda 56 öğrenci ve dokuz yaş grubunda 16 öğrenci yer almıştır. Çalışmanın amacı zihin haritası yazılımlarından faydalanarak öğrenmeyi öğrenme kapsamında beyni destekleyen uygulamalardan faydalanarak bireylerin öğrenmelerine destek olmak ve anahtar öğelerin zihinde ne düzeyde kalıcı olduğunu belirlemektir. Çalışmanın sonucu olarak zihin

haritalarının özellikle derse başlama aktivitesi, ders içeriğinin ana hatlarının belirlenmesi, derse ilişkin tartışmaların oluşması gibi kullanım alanlarının olması ve bir değerlendirme aracı olarak da kullanılabilmesi ve öğretmene böyle imkânlar sunduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca zihin haritası kullanımıyla grupta çalışma ortamı, öğrencilerin bazı noktalarda tartışmalara girerek doğruya ulaşmaları ve grup içerisindeki zayıf öğrencilerin cesaretlenmeleri ve böylece kendilerine güvenmeleri sağlamıştır.

Holland, Holland ve Davies, (2004) yaptığı çalışmada zihin haritası kullanımı vasıtasıyla çalışma ve planlama becerilerinin gelişip gelişmediğini belirlemeye çalışılmıştır. Çalışma Güzel Sanatlar ve Bilgi-Bilişim Teknolojileri Bölümünde öğrencilik yapan iki ayrı grup öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Öncelikle öğrencilere zihin haritası yazılımının nasıl kullanılacağı öğretilmiş, daha sonra her iki gruptaki öğrenciye farklı işleri zihin haritasıyla nasıl planlayabilecekleri gösterilmiştir. Araştırmanın verileri uygulama öncesinde ve sonrasında öğrencilere bir anket uygulanarak toplanmıştır. Sonuç olarak her iki gruptaki öğrenciler de zihin haritasının yapımını anladıkları; zihin haritasını planlama amaçlı kullanacakları, daha sonraki hayatlarında da kullanmaya devam edecekleri; nerelerde kullanabileceklerini kestirdikleri ve yararlı buldukları yönünde görüş belirtmişlerdir

Trevino, (2005) yaptığı çalışmada özetleme ve zihin haritası yöntemini karşılaştırmayı amaçlamıştır. Yaşları 11 ile 14 arasında olan, 6 farklı ilköğretim okulunda öğrenim gören toplam 183 öğrenci ile 3 farklı grup oluşturularak araştırmasını gerçekleştirmiştir. Bu üç gruptan birincisi zihin haritaları tekniği öğretilerek uygulaması istenen grup, ikincisi özetleme yöntemi kullanması istenen grup, üçüncüsü ise herhangi farklı bir eğitim yönteminin uygulanmayacağı kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Araştırmada deneysel desen kullanılmıştır. Fen Bilgisi dersinde uygulanan çalışmada, biyoloji konuları tercih edilmiştir. 15 günlük sürede yürütülen çalışmada, öğrencilere gerekli eğitim verildikten sonra, dersin son 15 dakikalık kısmında öğretmenin soruları doğrultusunda her grup kendi çalışma biçimine göre çalışmalarını yapmıştır. Uygulamaların sonunda, başarı testi ile öğrencilerin başarı durumları yoklanırken aynı zamanda tutumlarına da bakılmıştır. Buna göre, bilgi testinden ana fikir belirleme grubunun puanlarının, diğer iki gruba göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Ancak buna karşın, öğrencilerinin tutum puanlarının zihin haritalama grubunda daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır

Zihin haritasının ve beyin fırtınası yöntemlerinin bir arada uygulandığı Amar Singh (2004) tarafından yapılan ampirik bir çalışmada, deney grubundaki öğrenciler yazma becerilerini geliştirmek açısından olumlu sonuçlar olduğu tespit edildi.

Treviño (2005) yaptığı çalışmada, 7. sınıf fen derslerinde hayvanlar, bitkiler ve bakteriler konularında iki grafik düzenleyici olan taslak çıkarma ve zihin haritaları tekniğinin kullanımının öğrencilerin öğrenme düzeyleri üzerindeki etkilerini araştırmış, zihin haritalarının uygulandığı grubun puanlarının diğer gruplara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğunu tespit etmiştir. Yapılan çalışma ile zihin haritaları tekniğinin öğrenme üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Eppler (2006), Novak'ın kavram haritalama tekniğini; zihin haritaları, kavramsal diyagramlar ve görsel metaforlar ile karşılaştırdığı betimsel çalışmasında bu yöntemlerin olumlu –olumsuz taraflarını tablolar yardımıyla görselleştirerek açık bir biçimde ortaya koymuştur. Eppler, bu çalışmasının sonucunda araştırmacılar tarafından yapılacak deneysel çalışmalar sayesinde, bu yöntemler arasındaki etkisel farklılıkların ortaya konulmasının zorunlu olduğunu belirtmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanma süreci ve verilerin çözümlenmesi hakkında bilgiler verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi, “Millî Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm!” ünitesinde zihin haritaları tekniğinin uygulanmasının öğrencilerin akademik başarısına ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersine yönelik tutumlarına etkisinin belirlenmesi amacıyla, ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Yarı deneysel desenler bilimsel değer bakımından deneysel desenlerden sonra gelir. Deneysel modellerin gerektirdiği kontroller yerine getirilemediğinde ya da onların bile yeterli olamadığı hallerde yarı deneysel desenlerden faydalanılır. Özellikle toplum bilimlerinde uygulanan araştırmalarda yarı deneysel desenlerin uygulama geçerliliği yüksektir (Karasar, 2015).

3.2.Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 eğitim- öğretim yılında Muğla ilinin Yatağan İlçesinde bulunan bir devlet ortaokulunun 8.sınıf öğrencilerinden oluşan 68 kişilik bir öğrenci grubu oluşturmaktadır. Öğrenci sayıları eşit olan sınıflardan ikisi deney grubu diğer ikisi kontrol grubu olarak yansız atama yöntemi (random) ile belirlenmiştir. Deney grubunda yer alan öğrencilerle “Millî Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm!” ünitesi zihin

haritaları tekniği kullanılarak işlenirken kontrol grubunda yer alan öğrenciler ile aynı ünite mevcut programın öngördüğü yöntem ve teknikler ile işlenmiştir.

Tablo 3.1.

Başarı ve Tutum Ölçeği Ön Test Puanlarının Grup Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Ölçek	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}$	<i>ss</i>	$Sh_{\bar{x}}$	<i>t</i>	^t Testi <i>Sd</i>	<i>p</i>
Başarı Testi	Deney	34	34.58	14.30	2.45	.32	66	.745
	Kontrol	34	33.52	12.37	2.12			
Sevgi Boyutu	Deney	34	2.73	.78	.13	-.37	66	.707
	Kontrol	34	2.82	1.07	.18			
İlgi Boyutu	Deney	34	2.41	.86	.14	-1.15	66	.252
	Kontrol	34	2.68	1.05	.18			
Önem Boyutu	Deney	34	1.93	.81	.14	-1.07	66	.284
	Kontrol	34	2.19	1.12	.19			
Tutum Ölçeği	Deney	34	2.36	.66	.11	-.98	66	.327
	Kontrol	34	2.56	1.00	.17			

3.3.Verilerin Toplanması

Bu çalışmada deney ve kontrol grubunda yer alan 8'inci sınıf öğrencilerinin akademik başarı düzeylerini ölçmek amacıyla araştırmacı tarafından "Millî Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm!" Ünitesini kapsayan ve 25 sorudan oluşan Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi başarı testi geliştirilmiştir. Başarı testinin ortalama güçlüğü .57, KR-20 güvenirlik kat sayısı ise .94 olarak belirlenmiştir.

Araştırmada kullanılan ve Yeşiltaş ve Yılmaz (2015) tarafından geliştirilen T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersine yönelik Tutum Ölçeği 23 maddeden oluşmakta olup 5'li likert ölçek şeklinde hazırlanmıştır. Söz konusu tutum ölçeğinin üç faktörlü yapısının geçerliği için yapılan DFA sonucuna göre X^2 nin serbestlik derecesine oranı ≤ 5 (4,89) olduğu görülmüştür. Tüm uyum değerleri kabul edilebilir sınırların içerisinde kaldığından tutum ölçeğinin üç faktörlü yapısı geçerli bir modeldir. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı (0.80) olarak bulunmuş olup bu değer ölçeğin güvenilir olduğunun göstergesidir.

Araştırmada Yeşiltaş ve Yılmaz (2015) tarafından geliştirilen T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersine yönelik Tutum Ölçeği ve araştırmacı tarafından geliştirilen başarı testi ile veriler toplanmıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veriler araştırmacı tarafından “Millî Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm!” Ünitesini kapsayan başarı testi ve T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ile elde edilmiştir.

68 kişilik öğrenci grubunun 34’ü deney 34’ü kontrol grubu olarak kabul edilmiş ve araştırmacı tarafından geliştirilen T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi başarı testi ön test ve son test olarak gruplara uygulanmıştır. Deney grubuna 7 hafta süresince (14 ders saati) zihin haritaları tekniği kullanılarak öğretim yapılırken kontrol grubunda müfredatta yer alan tekniklerle konular işlenmiştir.

Deney ve kontrol gruplarının ön-test son-test akademik başarı puanları ile ön tutum-son tutum puan ortalamaları hem kendi içlerinde hem de gruplar arasında karşılaştırılmış ve aralarında bir fark olup olmadığı tespit edilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma boyunca elde edilen nicel veriler SPSS 22.00 paket programıyla analiz edilmiştir.

3.6. Uygulama Süreci

Son dönemlerde “öğrenci merkezli” öğrenim yöntemlerinin ülkemizde ki eğitim sisteminde etkinliğini artırmasıyla birlikte birçok farklı yöntem ve teknik okullarımızda kullanılmaya başlanmıştır. Uygulama öncesinde hem deney grubu öğrencileri hem de kontrol grubu öğrencileri öğretmenleri tarafından kendilerine sunulan birçok farklı teknikle tanışmışlardır. Hiç kuşkusuz bunlardan biri de zihin haritalama tekniğidir.

Uygulama sürecinde kontrol grubu öğrencileri ile “Millî Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm!” ünitesi 14 ders saati boyunca düz anlatım yöntemi, Soru cevap yöntemi ve sürecin farklı noktalarında yaratıcı drama tekniği kullanılarak işlenmiştir.

Deney Grubu öğrencileri ile “Millî Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm!” ünitesi 14 ders saati boyunca zihin haritalama tekniği kullanılarak işlenmiştir.

Öğrencilere ilk başta zihin haritalarını nasıl oluşturacakları, tekniğin öğrenme sürecinde kendilerine sağlayacağı avantajlarla ilgili bilgiler sunulmuştur. Süreç içerisinde bazı öğrencilerin görsel zekâlarının da yüksek olmasından kaynaklı olarak ilk andan itibaren çok başarılı ve kendilerinde var olan öğrenme potansiyelini ortaya çıkaran zihin haritaları oluşturdukları görülmüştür. Bazı öğrencilerin ise süreç içerisinde kendilerini geliştirdikleri gözlemlenmiştir. Çok az bir öğrenci grubu zihin haritalama tekniğine karşı çekinik kalmıştır. Öğrenciler süreç içerisinde zihin haritası çizerken kendi potansiyellerini ortaya çıkarmışlar ve bu öğrenme sürecinde oldukça üretken olup keyif almışlardır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın konusu olan 8. sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde zihin haritası tekniğinin kullanılmasının öğrencilerin akademik başarılarına ve derse yönelik tutumlarına etkisini ortaya koymak için çalışma kapsamında elde edilen verilere yer verilmiştir.

4.1. Başarıya Yönelik Alt Problemlere İlişkin Bulgular

4.1.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Uygulama öncesi ve sonrasında deney ve kontrol grubu öğrencilerinin başarı ölççeğine ilişkin durumları ne düzeydedir?

Tablo 4.1.

Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Başarı Testi Ön Test ve Son Test Puanlarına Ait Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Standart Hata Değerleri

Grup	Boyutlar	N	$\bar{x}$	Ss	$Sh_{\bar{x}}$	Düzyey	$\bar{x}$	ss	$Sh_{\bar{x}}$	Düzyey
Deney	Başarı Testi	34	34.58	14.30	2.45	Başarısız	75.17	15.90	2.72	İyi
Kontrol	Başarı Testi	34	33.52	12.37	2.12	Başarısız	59.05	19.81	3.39	Orta

Tablo 4.1 incelendiğinde deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin başarı testi ön test puan ortalamaları açısından ($\bar{x}_{\text{deney}} = 34.58$; $\bar{x}_{\text{kontrol}} = 33.52$) başarısız düzeyinde oldukları tespit edilmiştir. Son testte ise ön teste göre deney grubu öğrencilerinin 40.59; kontrol grubu öğrencilerinin 25.53 puan artışı sağlayarak başarı testi son test puan ortalamaları açısından ($\bar{x}_{\text{deney}} = 75.17$; $\bar{x}_{\text{kontrol}} = 59.05$) başarı düzeylerini sırasıyla iyi ve orta düzeylerine çıkardıkları görülmüştür. Bu bulgu doğrultusunda, zihin haritası tekniği ile desteklenen öğretim sürecinin öğrencilerin, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersindeki akademik başarılarına öğretim programının öngördüğü öğretim sürecinden daha etkili katkı sağladığı söylenebilir.

4.1.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Deney grubunda yer alan öğrencilerin ön test-son test akademik başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 4.2.

Deney Grubu Öğrencilerinin Başarı Testi Ön Test-Son Test Puanları Arasında Farklılık Olup Olmadığını Belirlemek Üzere Yapılan İlişkili Grup t Testi Sonuçları

Ölçek	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	sd	P
Başarı Testi	Ön Test	34	34,58	14,30	2,45	-19.35	33	.000
	Son Test	34	75,17	15,90	2,72			

Tablo 4.2 incelendiğinde deney grubu öğrencilerinin başarı testi ön test son test puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t_{(33)} = -19.35$; $p < .001$). Deney grubu öğrencilerinin son test puan ortalamalarının ($\bar{x}_s = 75,17$) ön test puan ortalamalarından ($\bar{x}_o = 34.58$) yüksek olması nedeniyle tespit edilen anlamlı farkın son test lehine olduğu görülmektedir. Bu bulgu doğrultusunda, zihin haritası tekniği ile desteklenen öğretim sürecinin öğrencilerin, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersindeki akademik başarılarına katkı sağladığı söylenebilir.

4.1.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Kontrol grubunda yer alan öğrencilerin ön test-son test akademik başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 4.3.

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Başarı Testi Ön Test-Son Test Puanları Arasında Farklılık Olup Olmadığını Belirlemek Üzere Yapılan İlişkili Grup t Testi Sonuçları

Ölçek	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	sd	P
Başarı Testi	Ön Test	34	33.52	12.37	2.12	-8.90	33	.000
	Son Test	34	59.05	19.81	3.39			

Tablo 4.3 incelendiğinde kontrol grubu öğrencilerinin başarı testi ön test son test puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t_{(33)} = -8.90$; $p < .001$). kontrol grubu öğrencilerinin son test puan ortalamalarının ($\bar{x}_s = 59.05$) ön test puan

ortalamlarından ($\bar{x}_0 = 33.52$) yüksek olması nedeniyle tespit edilen anlamlı farkın son test lehine olduğu görülmektedir. Bu bulgu doğrultusunda, öğretim programı doğrultusunda gerçekleştirilen etkinliklerin öğrencilerin, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersindeki akademik başarılarına katkı sağladığı söylenebilir.

4.1.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin son test akademik başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 4.4.

Başarı Testi Son Test Puanlarının Grup Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Ölçek	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	sd	P
Başarı Testi	Deney	34	75.17	15.90	2.72	3.69	66	.000
	Kontrol	34	59.05	19.81	3.39			

Tablo 4.4 incelendiğinde deney ve kontrol grubu öğrencilerinin başarı testi son test puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t_{(66)} = 3.69$; $p < .001$). Deney grubu öğrencilerinin son test puan ortalamalarının ($\bar{x}_d = 75.17$) kontrol grubu öğrencilerinin son test puan ortalamalarından ($\bar{x}_k = 59.05$) yüksek olması nedeniyle tespit edilen anlamlı farkın deney grubu lehine olduğu görülmektedir. Bu bulgu doğrultusunda, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim sürecinde zihin haritaları tekniğinin kullanımının öğrencilerin dersteki akademik başarılarına, öğretim programı doğrultusunda gerçekleştirilen etkinliklerden daha etkili katkı sağladığı söylenebilir.

4.2. Tutuma Yönelik Alt Problemlere İlişkin Bulgular

4.2.1. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Uygulama öncesi ve sonrasında deney ve kontrol grubu öğrencilerinin tutum ölçeğine ilişkin durumları ne düzeydedir?

Tablo 4.5.

Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Tutum Ölçeği Puanlarına Ait Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Standart Hata Değerleri

Grup	Boyutlar	N	Ön Test				Son Test			
			$\bar{x}$	ss	$Sh_{\bar{x}}$	Düzyey	$\bar{x}$	ss	$Sh_{\bar{x}}$	Düzyey
Deney	Sevgi Boyutu	34	2.73	.78	.13	Orta	3.08	.64	.10	Orta
	İlgi Boyutu	34	2.41	.86	.14	Düşük	3.01	.68	.11	Orta
	Önem Boyutu	34	1.93	.81	.14	Düşük	2.61	.53	.09	Orta
	Tutum Ölçeği	34	2.36	.66	.11	Düşük	2.90	.52	.09	Orta
Kontrol	Sevgi Boyutu	34	2.82	1.07	.18	Orta	2.91	.87	.14	Orta
	İlgi Boyutu	34	2.68	1.05	.18	Orta	2.49	.85	.14	Düşük
	Önem Boyutu	34	2.19	1.12	.19	Düşük	1.86	.96	.16	Düşük
	Tutum Ölçeği	34	2.56	1.00	.17	Düşük	2.42	.76	.13	Düşük

Tablo 4.5 incelendiğinde deney grubu öğrencilerinin ön test tutum testi geneli ve alt boyutları puan ortalamaları açısından ($\bar{x}_{\text{sevgi}} = 2.73$; $\bar{x}_{\text{ilgi}} = 2.41$; $\bar{x}_{\text{önem}} = 1.93$; $\bar{x}_{\text{genel}} = 2.36$) sevgi boyutunda orta ilgi önem boyutları ve ölçek genelinde ise düşük düzeyde olarak tespit edilmişlerdir. Kontrol grubu öğrencilerinin ise ön test tutum testi geneli ve alt boyutları puan ortalamaları açısından ($\bar{x}_{\text{sevgi}} = 2.82$; $\bar{x}_{\text{ilgi}} = 2.68$; $\bar{x}_{\text{önem}} = 2.19$; $\bar{x}_{\text{genel}} = 2.56$) sevgi ve ilgi boyutlarında orta; önem boyutu ve ölçek genelinde ise düşük düzeyde oldukları tespit edilmiştir. Uygulama sonrasında ise deney grubu öğrencileri alt boyutlarda ve ölçek genelinde puan ortalamalarını arttırarak ve tüm alt boyutlarında düzeylerini orta seviyesine getirmişlerdir. Kontrol grubunda ise ön testten son testte puan ortalamaları arasındaki fark sevgi ve önem boyutları ile ölçek genelinde düzey değişikliğine neden olmazken; ilgi boyutunda düzeyin düşmesine ve düşük olarak tespit edilmesine neden olmuştur. Bu bulgu doğrultusunda, zihin haritası tekniği ile desteklenen öğretim sürecinin öğrencilerin, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersindeki tutumlarına öğretim programının öngördüğü öğretim sürecinden daha etkili katkı sağladığı söylenebilir.

4.2.2. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular

Deney grubunda yer alan öğrencilerin ön test-son test tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 4.6.

Deney Grubu Tutum Ölçeği Ön Test- Son Test Puanları Arasında Farklılık Olup Olmadığını Belirlemek Üzere Yapılan İlişkili Grup t Testi Sonuçları

Ölçek	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	<i>t</i> Testi		
						<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>P</i>
Sevgi Boyutu	Ön Test	34	2.73	.78	.13	-2.18	33	.036
	Son Test	34	3.08	.64	.10			
İlgi Boyutu	Ön Test	34	2.41	.86	.14	-3.56	33	.001
	Son Test	34	3.01	.68	.11			
Önem Boyutu	Ön Test	34	1.93	.81	.14	-3.91	33	.000
	Son Test	34	2.61	.53	.09			
Tutum Ölçeği	Ön Test	34	2.36	.66	.11	-.26	33	.000
	Son Test	34	2.90	.52	.09			

Tablo 4.6 incelendiğinde deney grubu öğrencilerinin tutum testi genelinde ve tüm alt boyutlarında ön test son test puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (Sevgi: $t_{(33)} = -2.18$, $p < .05$; İlgi: $t_{(33)} = -3.56$, $p = .001$; Önem: $t_{(33)} = -3.91$, $p < .001$; Genel: $t_{(33)} = -.26$, $p < .001$). Deney grubu öğrencilerinin son test puan ortalamalarının ($\bar{x}_{\text{sevgi}} = 3.08$; $\bar{x}_{\text{ilgi}} = 3.01$; $\bar{x}_{\text{önem}} = 2.61$; $\bar{x}_{\text{genel}} = 2.90$) ön test puan ortalamalarından ($\bar{x}_{\text{sevgi}} = 2.73$; $\bar{x}_{\text{ilgi}} = 2.41$; $\bar{x}_{\text{önem}} = 1.93$; $\bar{x}_{\text{genel}} = 2.36$) yüksek olması nedeniyle tespit edilen anlamlı farkın son testler lehine olduğu görülmektedir. Bu bulgu doğrultusunda, zihin haritası tekniği ile desteklenen öğretim sürecinin öğrencilerin, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersine yönelik tutumlarına katkı sağladığı söylenebilir.

4.2.3. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Kontrol grubunda yer alan öğrencilerin ön test-son test tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 4.7.

Kontrol Grubu Tutum Ölçeği Ön Test- Son Test Puanları Arasında Farklılık Olup Olmadığını Belirlemek Üzere Yapılan İlişkili Grup t Testi Sonuçları

Ölçek	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	<i>t</i> Testi		
						<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>P</i>
Sevgi Boyutu	Ön Test	34	2.82	1.07	.18	-.37	33	.709
	Son Test	34	2.91	.87	.14			
İlgi Boyutu	Ön Test	34	2.68	1.05	.18	.87	33	.387
	Son Test	34	2.49	.85	.14			
Önem Boyutu	Ön Test	34	2.19	1.12	.19	1.27	33	.211
	Son Test	34	1.86	.96	.16			
Tutum Ölçeği	Ön Test	34	2.56	1.00	.17	.69	33	.494
	Son Test	34	2.42	.76	.13			

Tablo 4.7 incelendiğinde kontrol grubu öğrencilerinin tutum testi genelinde ve tüm alt boyutlarında ön test son test puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (Sevgi: $t_{(33)} = -.37$, $p = .709$; İlgi: $t_{(33)} = .87$, $p = .387$; Önem: $t_{(33)} = 1.27$, $p = .211$; Genel: $t_{(33)} = .69$, $p = .494$). Kontrol grubu öğrencilerinin tutum puan ortalamalarının ön testten son teste değişimi incelendiğinde ise tutumlarının sadece sevgi boyutunda .09 puanlık bir artış gösterdiği; diğer boyutlarda ve ölçek genelinde ise sırasıyla .19, .33, .14 puanlık azalış olduğu görülmektedir. Bu bulgu doğrultusunda, öğretim programı doğrultusunda gerçekleştirilen etkinliklerin öğrencilerin, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersindeki tutumlarına katkı sağlamadığı söylenebilir.

4.2.4.Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Deney grubu ile kontrol grubu öğrencilerinin son tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 4.8.

Tutum Ölçeği Son Test Puanlarının Grup Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Ölçek	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	Sh $_{\bar{x}}$	<i>t</i> Testi		
						<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>P</i>
Sevgi Boyutu	Deney	34	3.08	.64	.10	.94	66	.351
	Kontrol	34	2.91	.87	.14			
İlgi Boyutu	Deney	34	3.01	.68	.11	2.78	66	.007
	Kontrol	34	2.49	.85	.14			
Önem Boyutu	Deney	34	2.61	.53	.09	4.25	66	.000
	Kontrol	34	1.86	.96	.16			
Tutum Ölçeği	Deney	34	2.90	.52	.09	3.05	66	.003
	Kontrol	34	2.42	.76	.13			

Tablo 4.8 incelendiğinde deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin tutum testi sevgi boyutunda son test puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmazken ($t_{(66)} = .94$, $p = .351$); ilgi ve önem boyutu ile ölçek genelinde son test puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (İlgi: $t_{(66)} = 2.78$, $p < .05$; Önem: $t_{(66)} = 4.25$, $p < .001$; Genel: $t_{(66)} = 3.05$, $p < .05$). Fark kaynakları incelendiğinde deney grubu öğrencilerinin son test puan ortalamalarının ($\bar{x}_{\text{ilgi}} = 3.01$; $\bar{x}_{\text{önem}} = 2.61$; $\bar{x}_{\text{genel}} = 2.90$) kontrol grubu son test puan ortalamalarından ($\bar{x}_{\text{ilgi}} = 2.49$; $\bar{x}_{\text{önem}} = 1.86$; $\bar{x}_{\text{genel}} = 2.42$) yüksek olması nedeniyle tespit edilen anlamlı farkın son testler lehine olduğu görülmektedir. Ayrıca istatistiksel açıdan anlamlı fark elde edilmemiş olsa da ortalamalar arasındaki fark incelendiğinde sevgi boyutunda da deney grubu öğrencilerinin son test puan ortalamalarının ($\bar{x}_{\text{sevgi}} = 3.08$) kontrol grubu öğrencilerinin son test puan ortalamalarından ($\bar{x}_{\text{sevgi}} = 2.91$) yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgu doğrultusunda, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim sürecinde zihin haritaları tekniğinin kullanımının öğrencilerin derse karşı tutumlarına, öğretim programı doğrultusunda gerçekleştirilen etkinliklerden daha etkili katkı sağladığı söylenebilir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulguları doğrultusunda ulaşılan sonuçlar literatür kapsamında tartışılarak incelenmiş ve önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Zihin Haritalama Tekniğinin Başarıya Etkisine Yönelik Alt Problemlere İlişkin Tartışma ve Sonuç

Deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin uygulama öncesi ve sonrasında başarı testinden elde ettikleri puan ortalamaları incelendiğinde uygulama öncesinde başarısız düzeyde olan her iki çalışma grubunun da uygulama sonrasında başarı düzeylerini arttırdığı fakat deney grubu başarı düzeyi iyi olurken kontrol grubu başarı düzeyinin orta olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Uygulama öncesi ve sonrası arasında düzeyler açısından elde edilen bu sonuç grupların ön test ve son test puan ortalamaları arasında gerçekleştirilen istatistiksel analiz sonucunda da gözlenmektedir. Hem deney grubu öğrencilerinin hem de kontrol grubu öğrencilerinin başarı testi ön test son test puanları arasındaki fark istatistiksel olarak son test lehine anlamlı bulunmuştur. Bu doğrultuda zihin haritalama tekniğinin de T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programına dayalı etkinliklerin de akademik başarıyı geliştirmede etkili olduğu söylenebilir fakat grupların ortalamaları incelendiğinde zihin haritalama tekniğinin başarıyı artırmada daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin başarı testi son test puanları arasındaki fark istatistiksel olarak deney grubu öğrencilerinin lehine anlamlı bulunmuştur. Bu bulgu doğrultusunda zihin haritalama tekniğinin öğrencilerin akademik başarılarını geliştirmede daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmen tarafından gerçekleştirilen uygulamada zihin haritalama tekniği kullanılarak yapılan uygulamanın öğrencilerce sevildiği ve bu tekniğin derse yönelik akademik başarıyı arttırmada etkili olduğu görülmüştür. Zihin haritalama tekniği ile gerçekleştirilen öğrenmede öğrenciler var olan bilgilerini harekete geçirirken, aynı zamanda çok yönlü düşünebilme açısından da fayda sağlamışlardır. Zihin haritalama tekniği bireyleri öğrenme sürecinde daha aktif hale getirirken aynı zamanda öğrenme sürecinde daha üretken olmalarını da teşvik etmektedir.

Kıdık (2005) tarafından gerçekleştirilen “Canlılar çeşitlidir ünitesinin öğretiminde zihin haritalama tekniği kullanılarak geliştirilen yapılandırmacı öğretim yönteminin uygulanması ve geleneksel yöntemle karşılaştırılması” çalışmada zihin haritalama tekniği kullanılarak öğrenme süreci yürütülen deney grubunun geleneksel öğretim yöntemlerinin kullanıldığı kontrol grubuna göre daha başarılı olduğu görülmüştür.

Yaşar (2006) tarafından gerçekleştirilen “Fen eğitiminde zihin haritalama tekniğiyle not tutmanın kavram öğrenmeye ve başarıya etkisi” çalışmada geleneksel öğretim yöntemlerinin öğrenme üzerinde etkili olduğu söylenirken zihin haritalama tekniğinin öğrencileri öğrenme sürecinde aktif hale getirmesinden dolayı başarıyı artırma konusunda geleneksel yöntemlerden daha etkili olduğu ortaya konulmuştur.

Bütüner ve Gür (2008) tarafından gerçekleştirilen “Açılar ve üçgenler konusunun anlamlı öğrenme araçlarından V diyagramları ve zihin haritaları kullanılarak öğretimi” isimli deneysel çalışmada, Gömleksiz ve Yetkiner (2012) tarafından yapılan “İngilizce öğretiminde zihin haritası kullanımının öğrencilerin akademik başarıları, kalıcılık ile İngilizceye ilişkin görüş ve tutumlarına etkisi” isimli deneysel çalışma neticesinde varılan bulgular bu çalışmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Aydın (2010) tarafından gerçekleştirilen “Zihin haritalama tekniğinin dinlenenin anlamaya ve kalıcılığına etkisi” çalışmada zihin haritalama tekniği ve klasik not alma teknikleri ile mukayese edildiğinde öğrencilerin dinlediklerini anlamalarını arttırmada farklı düzeyde etkili olduklarını görmüştür. Dinlemenin anlamaya yönelik etkisi ile ilgili klasik not alma teknikleri ile zihin haritalama tekniği karşılaştırıldığında zihin haritalama tekniğinin klasik not alma tekniklerine kıyasla öğrencilerin dinlediklerini anlamaları üzerindeki etkisini arttırmada daha etkili olduğu sonucunu ortaya koymaktadır.

Kan (2012) tarafından yapılan çalışmada “Sosyal Bilgiler dersinde bireysel ve grupla zihin haritası oluşturmanın öğrenci başarısına, kalıcılığına ve öğrenmedeki duyuşsal özelliklere etkisi” isimli deneysel çalışmada elde edilen sonuçlar incelendiğinde grupla zihin haritası tekniğinin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim yöntemlerinin kullanıldığı kontrol grubu öğrencileri arasında deney grubunun lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğı sonucu görölmüştür. Kan (2012) tarafından yapılan araştırmada elde edilen sonuçlar bu çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Bayık (2016) tarafından yapılan “6. sınıf sosyal bilgiler dersinde işbirlikli öğrenme yöntemi destekli zihin haritası tekniğinin kullanılmasının öğrencilerin akademik başarılarına ve derse karşı tutumuna etkisi” çalışmada deney ve kontrol grubunda kullanılan öğretim yöntemlerinin başarıyı arttırmada etkili oldukları görülürken iki grup kıyaslandığında deney grubu öğrencilerinin başarısında daha fazla artış olduğı görölmüştür.

Yukarıda bahsi geçen araştırmaların yanı sıra farklı sonuçlara ulaşılan çalışmalar da bulunmaktadır.

Kartal ve Turan (2015) tarafından yapılan “Zihin haritalama tekniğinin sosyal bilgiler dersinde öğrenci başarısı ve kalıcılığına olan etkisi” adlı deneysel çalışma sonucunda gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın var olduğuna ilişkin bir sonuca ulaşılammıştır. Bahsedilen çalışmaların sonuçları ile yapılan çalışmanın sonuçları örtüşmemektedir.

5.2. Zihin Haritalama Tekniğinin Tutuma Etkisine Yönelik Alt Problemlere İlişkin Tartışma ve Sonuç

Deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin uygulama öncesi ve sonrasında tutum testinden elde ettikleri puan ortalamaları incelendiğinde uygulama öncesinde deney grubu öğrencilerinin sevgi boyutunda orta ilgi önem boyutları ve ölçek genelinde ise düşük düzeyde, kontrol grubu öğrencilerinin ise sevgi ve ilgi boyutlarında orta; önem boyutu ve ölçek genelinde ise düşük düzeyde oldukları tespit edilmiştir. Uygulama sonrasında ise deney grubu öğrencileri alt boyutlarda ve ölçek genelinde puan ortalamalarını arttırarak ve tüm alt boyutlarında düzeylerini orta seviyesine getirmişlerdir. Kontrol grubunda ise

ön testten son teste puan ortalamaları arasındaki fark sevgi ve önem boyutları ile ölçek genelinde düzey değişikliğine neden olmazken; ilgi boyutunda düzeyin düşmesine ve düşük olarak tespit edilmesine neden olmuştur. Bu bulgular doğrultusunda zihin haritalama yönteminin öğrencilerin tutumlarını geliştirmede etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Uygulama öncesi ve sonrası arasında çalışma grubu öğrencilerinin tutum düzeyleri açısından elde edilen bu sonuç grupların ön test ve son test puan ortalamaları arasında gerçekleştirilen istatistiksel analiz sonucunda da gözlenmektedir. Deney grubu öğrencilerinin tutum testi genelinde ve tüm alt boyutlarında ön test son test puanları arasındaki fark istatistiksel olarak son test lehine anlamlı bulunmuştur. Kontrol grubu öğrencilerinin ise tutum testi genelinde ve tüm alt boyutlarında ön test son test puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu doğrultuda zihin haritalama yönteminin öğrencilerin T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersine yönelik tutumlarını geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Deney grubu ve kontrol öğrencilerinin tutum testi son test puan ortalamaları karşılaştırıldığında sevgi boyutunda son test puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmazken; ilgi ve önem boyutu ile ölçek genelinde son test puanları arasındaki fark istatistiksel olarak deney grubu öğrencilerinin lehine anlamlı bulunmuştur. Bu bulgu ışığında zihin haritalama yönteminin öğrencilerin T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersine yönelik tutumlarını geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çamlı (2009) tarafından gerçekleştirilen “Bilgisayar destekli ve kâğıt üzerinde haritalama tekniklerinin ilköğretim 5.sınıf öğrencilerinin Fen ve Teknoloji dersindeki başarılarına, fen dersine yönelik tutumlarına ve bilgisayara yönelik tutumlarına etkisi” adlı çalışmada elde edilen sonuçlara göre kâğıt üzerinde zihin haritalama tekniği öğrencilerin fen dersine yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık yaratmamıştır.

Fidan (2012) tarafından gerçekleştirilen çalışmada “Fen ve teknoloji dersinde bilgisayar destekli zihin haritası oluşturmanın öğrencilerin akademik başarısına, tutumlarına ve kalıcılığa etkisi” incelenmiştir. Zihin haritası tekniğinin akademik başarıya etkisi ile ilgili olarak sonuçlar incelendiğinde deney grubunun kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin derse karşı tutumları incelendiğinde ise kontrol grubunda düşüş yaşanırken deney grubunun tutumlarında artış olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.3. Öneriler

Bu başlıkta araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda çeşitli öneriler sunulmuştur.

5.3.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Bundan sonra yapılacak araştırmalar farklı öğretim kademelerinde gerçekleştirilebilir.

Gerçekleştirilecek araştırmalar uygulama süreleri arıtılarak gerçekleştirilebilir.

Araştırma kullanılan ölçekler doğrultusunda zihin haritası yönteminin derse yönelik tutum ve akademik başarıya etkisi nicel açıdan incelemiştir. Gerçekleştirilecek araştırmalar zihin haritalama tekniğinin etkililiğine yönelik nitel ya da karma yöntemle desenlenebilir.

Araştırmada T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi temel alınmıştır. Diğer derslerde gerçekleştirilecek uygulamalar ile zihin haritası yönteminin çeşitli değişkenlere etkisi araştırılabilir.

5.3.2. Öğretmenlere Yönelik Öneriler

Araştırmada zihin haritalama tekniğinin T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde öğrencilerin akademik başarıları ve derse yönelik tutumlarını olumlu yönde geliştirdiği bulunmuştur. Bu sebeple dersi işleyecek öğretmenlerin oluşturacakları öğrenme-öğretme süreçlerinde zihin haritalama tekniğinden yararlanarak öğrencilerin dersteki akademik başarılarını ve derse yönelik tutumlarını geliştirebilirler.

KAYNAKÇA

- Abi-El-Mona, I., & Abd-El-Khalick, F. (2008). The influence of mind mapping on eighth graders science achievement. *School Science and Mathematics*, 108 (7), 298-312, doi: [10.1111/j.1949-8594.2008.tb17843.x](https://doi.org/10.1111/j.1949-8594.2008.tb17843.x)
- Açkalmaz, A. ve Telkenar, G. (2015). *Beyninizin pusulası Tony Buzan'ın öğretileri ile zihin haritaları*. İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Açkalmaz, A. ve Telkenar, G. (2017). *Beyninizin pusulası*. Bursa: Alfa Yayınları.
- Akbaba, B. (2007). Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin amaçlarına yönelik öğrenci görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi* (s.339-352). Erişim adresi: [https://arastirmax.com/en/system/files/dergiler/118845/makaleler/15/1/arastirmax-aturk-ilkeleri-İnkılâp-tarihi-dersinin-amaclarina-yonelik-ogrenci-gorusleri.pdf](https://arastirmax.com/en/system/files/dergiler/118845/makaleler/15/1/arastirmax-aturk-ilkeleri-inkilap-tarihi-dersinin-amaclarina-yonelik-ogrenci-gorusleri.pdf).
- Akıncı, B. (2015). *Zihin haritası kullanımının 6. sınıf öğrencilerinin akademik başarı, kalıcılık ve fene yönelik tutumlarına etkisi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aksaray Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü: Aksaray.
- Aktaş, Ö. (2012). *İlköğretimde kavram ve zihin haritaları ile desteklenmiş fen ve teknoloji eğitiminin öğrenme ürünleri üzerine etkileri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İzmir.
- Amar Singh, J. K. (2004). *Effects of mind mapping strategies on the development of writing skills of selected form three students*. (Unpublished Master's Thesis). Senate of University Putra: Malaysia.
- Aslan, A. (2006). *İlköğretim okulu 4. Sınıf öğrencilerin bilgilendirici metinleri anlama, özetleme ve hatırlama becerileri üzerinde zihin haritalarının etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Aydın, G. (2009). *Zihin haritalama tekniğinin dinleneni anlamaya etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Erzurum.

- Aydın, G. (2010), Zihin haritaları tekniğinin dinlenen anlamaya ve kalıcılığa etkisi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 14 (2), 1-16. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/484738>.
- Bayık, D. (2016). *6. Sınıf sosyal bilgiler dersinde işbirlikli öğrenme yöntemi destekli zihin haritası tekniğinin kullanılmasının öğrencilerin akademik başarılarına ve derse karşı tutumuna etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Elazığ.
- Bennet, D.C. (1984), *The effects of the "mind mapping" technigue on learning*, (Unpublished dissertation fort he Degree of Master of Arts). Concordia Universty, Montreal Quebec: Canada
- Bıyıklı, C. ve Taşkaya, Ş. (2006). *Zihin haritalarının görsel sanatlar eğitiminde uygulanması, eğitimde çağdaş yönelimler III. yapılandırmacılık ve eğitimi yansımaları sempozyumunda sunulmuştur.*: İzmir
- Bozbek, M. ve Demir, S. B. (2014). Vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersine yönelik tutum ölçeği; geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 323-351. Erişim adresi: <https://toad.halileksi.net/sites/default/files/pdf/vatandaslik-ve-demokrasi-egitimi-dersine-yonelik-tutum-olcegi-toad.pdf>.
- Boydak, (2006). *Öğrenme stilleri*. İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Brinkmann, A. (2003). Graphical knowledge display-mind mapping and concept mapping as efficient tools in mathematics education. *Mathematics Education Review*, 16, 35-48. Erişim adresi: <http://ilkogretim-online.org.tr/index.php/io/article/view/1977/1812>.
- Brinkmann, A. (2007). *Graphical knowledge display- mind mapping and concept mapping as efficient tools in mathematics educain*, (Çev. Suphi Önder Bütüner). Erişim Adresi: <http://ilkogretim-online.org.tr>. Çeviri: 1-11, 2007.
- Buzan, T. ve Buzan, B. (1993). *The maind map book* . London: BBC Books.
- Buzan, T. (1996). *The mind map book*. New York: Plume Books.
- Buzan, T. (2001). *Aklını en iyi şekilde kullan*. (Çev. Banu Ergüder) İstanbul: Arion Yayınevi

- Buzan, T. (2002). *How to mind map*. London : Thorsons Yayınları.
- Buzan, T. (2003). *Yaratıcı zekânın gücü*. (Çev. Beyhan Kurt) İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Buzan, T. (2008). *Aklını kullan: Zihinsel potansiyelinizi kullanmak için yeni öğrenme teknikleri*. (Çev. Emel Lakşe) İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Buzan, T. (2009). *Akil haritaları: yaratıcılığınızı harekete geçirin ve dönüştürün*. Hakan Öneş (Ed.), İstanbul: Boyut Yayıncılık.
- Buzan, T. ve Buzan, B. (2010). *Zihin haritaları-the mind map book unlock your creativity, boost your memory, change your life*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Buzan, T. (2016). *Aklını kullan*. İstanbul: Alfa basım yayım dağıtım.
- Bütüner, S. Ö. (2006). *Açılar ve üçgenler konusunun ilköğretim 7. sınıf öğrencilerine ve diyagramları ve zihin haritaları kullanılarak öğretimi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü: Balıkesir.
- Çamlı, H. (2009). *Bilgisayar Destekli Zihin Haritalama Tekniği'nin İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerin Akademik Başarılarına, Fen'e ve Bilgisayara Yönelik Tutumlarına Etkisi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İzmir
- Çelikkaya, H. (2006). *Eğitim bilimlerine giriş*. İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Demircioğlu, G. H. (2014). Tarih öğretimi, öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı. Ed : G. H. Demircioğlu ve G. Turan (s.1-12). (2. Baskı). Ankara: PegemAkademi Yayınları.
- Demirel, Ö. ve Ün, K. (1973). *Eğitim terimleri*. Ankara: Şafak Matbaası.
- Doğanay, R ve Açıkse, E. (2006). *Türkiye Cumhuriyeti tarihi ve Atatürk ilkeleri*. Elâzığ: Manas Yayıncılık.
- Dönmez, C. ve Yazıcı, K. (2008). *T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük komularının öğretimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Eroğlu, H. (2010). *Türk İnkılap Tarihi*. Ankara: Savaş Yayınevi.

- Eppler, M. J. (2006). A comparison between concept maps, mind maps, conceptual diagrams, and visual metaphors as complementary tools for knowledge construction and sharing. *Information Visualization*, 5, 202-210.
- Erden, M. (Tarihsiz). *Sosyal bilgiler öğretimi*. İstanbul: Alkım Yayınevi
- Ertan, T.F. (2012). *Başlangıcından günümüze Türkiye Cumhuriyeti tarihi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Evrekli, E. İnel, D. ve Balım, A.G. (2007). Kavram ve zihin haritası kullanımının öğrencilerin kavramları anlama düzeyleri ile fen ve teknolojiye yönelik tutumları üzerindeki etkileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 229-250. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/16825>.
- Evrekli, E. (2010). *Fen ve teknoloji öğretiminde zihin haritası ve kavram karikatürü etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarılarına ve sorgulayıcı öğrenme becerileri algılarına etkisi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İzmir.
- Evrekli, E. ve Balım, A. G. (2010). Fen ve teknoloji öğretiminde zihin haritası ve kavram karikatürü kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve sorgulayıcı öğrenme becerileri algılarına etkisi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(02), 78. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/39547>.
- Evrekli, E. İnel, D. ve Balım, A.G. (2011). Fen öğretiminde kavram karikatürleri ve zihin haritalarının birlikte kullanımının etkileri üzerine bir araştırma. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (NEF-EFMED)*, 5(2), 58-85. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/39830>.
- Farrand, P. Hussain, F. ve Hennessy, E. (2002). The efficacy of mind map study technique. *Medical Education*, 36, 426-431. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1046/j.1365-2923.2002.01205.x>.
- Gelb, J.M. (1995). *Düşünmenin tam zamanı*. İstanbul: Arion Yayınevi.

- Goodnough, K. ve Woods, R. (2002). Student and teacher perceptions of mind mapping: A middle school case study. *The Annual Meeting of the American Educational Research Association*. New Orleans, LA.
- Goodnough, K. ve Long, R. (2006). Mind mapping: a graphic organizer for pedagogical toolbox. *Science Scope*, 25(8), 20-24
- Gömlüksiz, M. N. ve Yetkiner, A. (2012). İngilizce öğretiminde zihin haritaları kullanımının öğrencilerin akademik başarıları, kalıcılık ile İngilizceye ilişkin görüş ve tutumlarına etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11, 40, 129-160. Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/tr/pub/esosder/issue/6154/82689>
- Gür, S. ve Bütüner, H. (2006). Development of the attitude scale toward mind mapping technique which is used in mathematics. *Elementary Education Online*, 5(2), 1305-3515. Erişim adresi https://www.researchgate.net/publication/239604129_Development_of_the_Attitude_Scale_toward_Mind_Mapping_Technique_which_is_Used_in_Mathematics_Class/link/56bf4a1008aeedba0562d54b/download
- Holland, B. Holland, L. and Davies. J. (2004). *An investigation into the concept of mind mapping and the use of mind mapping software to support and improve student academic performance*. Ed : H.Gale *Learning and Teaching Projects* 2003/2004. University of Wolverhampton.
- Hunt, R. ve Buzan, T. (2003). *Düşünen organizasyon* Çev: Dinç Tayanç, İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- İnal, S. (2008). Beynin algılama süresi, yazma ve kümeleme stratejisi. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 9(1), 55-64. Erişim adresi <http://journal.dogus.edu.tr/index.php/duj/article/view/79>
- İnan, S. (2012). Türkiye'deki Üniversitelerde İnkılâp Dersleri: Tarihsel Bakış *Yükseköğretim Dergisi*, 2(1), 52-55. Erişim adresi http://www.yuksekogretim.org/ozet_2012001007.asp
- Kahveci, G. (2004). *Az görenlerde zihin haritası yöntemi ile özet çıkarmanın okuduğunu anlamaya etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.

- Kan, A.Ü. (2012). *Sosyal bilgiler dersinde bireysel ve grupta zihin haritası oluşturma öğrenci başarısına, kalıcılığa ve öğrenmedeki duyuşsal özelliklere etkisi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Elâzığ.
- Karadeniz, O. Tangülü, Z. ve Faiz, M. (2015). Ortaokul 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde zihin haritalama tekniğinin kullanılmasının öğrencilerin akademik başarısına etkisi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(8), 131-142. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/149900>
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kartal, A. ve Turan, İ. (2015). Zihin haritalama tekniğinin sosyal bilgiler dersinde öğrenci başarısı ve kalıcılığına etkisi. *International Journal of Social Science*, 33, 443-454. doi: 10.9761/JASSS2827
- Keleş, Ö. (2012). *Mind maps and scoring scale for environmental gains in science education*. international new perspectives in science education conference, Italy.
- Kokotovich, V. (2008). Problem analysis and thinking tools: an empirical study of non-hierarchical mind mapping. *Design Studies*, 29 (1), 49-69. Erişim adresi: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0142694X07000889>.
- Kıdık, E. F. (2005). “*Canlılar çeşitlidir*” ünitesinin öğretiminde zihin haritalama tekniği kullanılarak geliştirilen yapılandırmacı öğretim yönteminin uygulanması ve geleneksel yöntemle karşılaştırılması, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü: Balıkesir.
- MEB, (2012). *Ortaöğretim Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programı*. Ankara. Erişim Adresi: <http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx?islem=1&ekno=95>.
- Novak, J. (1998). *Learning creating and using knowledge: concept maps as facilitative tools in schools and corporations*. Manwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Özden, Y. (2005). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Özden, Y. (2010). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Öztan, P. (2006). *Yabancı dil öğretiminde sağ beyin yarıküresini ya da sol beyin yarıküresini baskın olarak kullanan öğrencilerin öğrenme biçimleri ve bunların başarıya etkisi*,(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara
- Öztürk, C. (2009). *Sosyal bilgiler: toplumsal yaşama disiplinler arası bir bakış, sosyal bilgiler öğretimi*. Ed: Cemil Öztürk. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık,
- Proctor, T. (1999). *Creative problem solving for managers*. London, UK: Routledge.
- Ron, G. (1993). Your future on one piece of paper: mind mapping for personal and professional development. *Professions Success*, 38(3), 19–24
- Rutter, J. Parkin, A. Morris, D. ve Moore, S. (2004). *Learning to learn: A mind-friendly approach to mathematics and humanities, sutton high school year one project 2003/2004*. University of Newcastle Upon Tyne. Erişim Adresi: <http://www.campaign-for-learning.org.uk/pdf/L2L/Case%20S>
- Saban, A. (2005). *Çoklu zekâ teorisi ve eğitim*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Sarı, İ. (2007). *Sosyal Bilgiler öğretiminde sözlü tarih etkinliklerinin öğrenci başarı, beceri ve tutumlarına etkisi*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Serrat, O. (2009). *Drawing mind maps*. Asian Development Bank, 1-4.
- Shafir, R. Z. (2003). *Dinlemenin zen'i*. İstanbul: Ruh ve Madde Yayınları.
- Simpson, R. D. Koballa Jr, T.R. Oliver, J. S.ve Crawley, F. E. (1994). *Research on affective dimention of science learning*. In D.L. Gabel (Ed.), Handbook of research in science teaching and learning. National Science Teacher Association. NY: Macmillan Publishing Company.
- Sönmez, V. (1998). *Sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Streibel, J. B. (2003). *The Manager's guide to effective meetings*. Blacklick, USA: McGraw-Hill Professional.
- Şeyihoğlu, A. ve Kartal, A. (2010). Yapılandırmacı yaklaşım temelli ilköğretim hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinde zihin haritalama tekniğine ilişkin öğretmen

görüşleri. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(3), 8-21 Erişim adresi: <https://docplayer.biz.tr/13169804-Yapilandirmaci-yaklasim-temelli-ilkogretim-hayat-bilgisi-ve-sosyal-bilgiler-derslerinde-zihin-haritalama-teknigine-iliskin-ogretmen-gorusleri.html>.

Şeyihoğlu, A. Akbaş, Y. Kartal, A. (2012). *Uygulama örnekleri ile coğrafya eğitiminde kavram ve zihin haritaları*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Tangülü, Z. (2011). *8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi Ve Atatürkçülük Dersinde Gazete Kullanımı Ve Buna İlişkin Öğretmen Görüşleri*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.

Tezcan, M. (1997). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Townsend, R. (2003). *Öğrenme zenginliği*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Treviño, C. (2005). *Mind mapping and outlining: comparing two types of graphic organizers for learning seventhgrade lifescience*. (Unpublished phd thesis), Texas Tech University: Texas.

Yaşar, I. Z. (2006). *Fen eğitiminde zihin haritalama tekniğiyle not tutmanın kavram öğrenmeye ve başarıya etkisi*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İstanbul.

Yeşiltaş, E. ve Yılmaz, A. (2015). T C İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Erişim adresi <https://www.dieweltdertuerken.org/index.php/ZfWT/article/view/752/752>

Yetkiner, A. (2011). *İlköğretimde ingilizce öğretiminde zihin haritası kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına, tutumlarına ve kalıcılığa etkisi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Elazığ.

Yıldırım, F. (2014). *8. sınıf T.C. İnkılâp tarihi ve Atatürkçülük dersi öğrenci çalışma kitabı hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin değerlendirilmesi*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü: Tokat.

Zhao, Y. (2003). The use of a constructivist teaching model in enviromental science at Beijing Normal University. *The China Papers*, 2, 78-83. Erişim adresi:

<https://www.semanticscholar.org/paper/The-use-of-a-constructivist-teaching-model-in-at-Zhao/055950771282e0c54e2d37c778ad4c6671e0cffe>.

Wycoff, J. (1991). Mind mapping: your personal guide to exploring creativity and problem solving, New York: Berkley Books.

Williams, M. H. (1999). The effects of a brain-based learning strategy, mind mapping, on achievement of adults in a training environment with consideration to learning styles and brain hemisphericity, (Unpublished doctoral dissertation), University of North Texas: USA.

EKLER

Ek 1: İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Belgesi

T.C.
MUĞLA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 70004082-604.01.01-E.2431932 05.02.2019
Konu : İzin Talebi

VALİLİK MAKAMINA

İlgi :a)Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın 14/12/2018 tarihli ve 19497 sayılı yazısı.
b)22/08/2017 tarihli ve 35558626 sayılı Makam Oluru.

İlimiz Yatağan İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Cumhuriyet Ortaokulu 8. sınıf öğrencilerine uygulama talebi ile ilgili ilgi (a) yazı ve ekleri yazımız ekinde sunulmaktadır.

Bu nedenle, Bakanlığımızın 22/08/2017 tarihli ve 12607291 sayılı yazısı (2017/25 No'lu GENELGE) doğrultusunda ve ilgi (b) makam onayı ile oluşturulan komisyonun uygun görüşüyle, Sûheyla CENGİZ'in "**8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Zihin Haritası Tekniğinin Kullanılmasının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Derse Yönelik Tutumlarına Etkisi**" konulu çalışmasını;

2018-2019 Eğitim Öğretim yılında ve eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde, kurum müdürünün uygun gördüğü bir zamanda;İlimiz Yatağan İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Cumhuriyet Ortaokulu 8. sınıf öğrencilerine uygulaması, Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Serap AKSEL
Müdür a.
İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı

OLUR
05.02.2019

Pervin TÖRE
Vali a.
İl Milli Eğitim Müdürü

Adres: Emirbeyazıt mah. Dr. Baki Ünlü cad. no.12 Menteşe/Muğla
Elektronik Ağ: <http://mugla.meb.gov.tr>
e-posta: arge48@meb.gov.tr

Bilgi için: Arge Birimi
Tel: 0 (252) 280 48 24
Faks: 0 (252) 280 48 67

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden a769-52b7-3ed1-8b7c-dd21 kodu ile teyit edilebilir.

Ek 2: Akademik Başarı Testi

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ
BAŞARI TESTİ**

SEVGİLİ ÖĞRENCİLER,

Soruları dikkatli bir biçimde okuyup cevaplayınız. Sorulara vereceğiniz cevaplar sadece bu araştırma için kullanılacak ve başka hiç kimse ve kuruma verilmeyecektir. Soruları cevaplamak suretiyle araştırmaya yaptığınız katkılardan dolayı teşekkür eder, sınavda başarılar dilerim.

S-1) "Siyasi ve askeri zaferler ne kadar büyük olursa olsun ekonomik zaferlerle taçlandırılmazlarsa kazanılacak başarılar yaşayamaz az zamanda söner."

Mustafa Kemal'in bahsettiği zafer aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hıyanet-i Vatanîye kanununun kabulü.   B) Tevhidi tedrisat kanununun kabulü.
C) Maarif Kongresinin toplanması.   D) İzmir iktisat kongresinin yapılması.

S-2) Mustafa Kemal'e hangi olay sonucu '**Gazilik**' unvanı ve '**Mareşallik**' rütbesi vermiştir?

- A) I. İnönü Savaşı   B) Sakarya Meydan Savaşı
C) II. İnönü Savaşı   D) Büyük Taarruz

S-3) Gümrü Barış Antlaşması ile

- Kars, Ardahan ve Sarıkamış Türkiye'ye bırakıldı.
- Ermeniler, Doğu Anadolu'daki toprak taleplerinden vazgeçtiler.
- Ermenistan, TBMM'yi tanıdı.

Buna göre, Gümrü Antlaşması için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) TBMM siyasi bir başarı kazanmıştır.
B) Ermenistan ile bütün sorunlar çözülmüştür.
C) Ermeni Devleti ortadan kalkmıştır.
D) Büyük devletlerin desteği alınmıştır.

S-4) Mustafa Kemal II.İnönü Muharebesinden sonra İsmet Paşaya çektiği telgrafta şöyle demiştir. “**Siz orda yalnız düşmanı değil milletin makus talihini de yendiniz.**”

Atatürk bu sözüyle aşağıdakilerden hangisini vurgulamıştır?

- A) Yönetimin değiştiğini.
- B) II.İnönü Muharebesi'nin Kurtuluş Savaşı'ndaki önemini.
- C) İnkılâpların benimsendiği.
- D) II.İnönü Muharebesi sonucu Misak-ı Millinin gerçekleştiği.

S-5) I.İnönü Savaşının kazanılmış olması halkın TBMM'ne duyduğu güveni ve meclisin otoritesini arttırmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu yargıyı destekler?

- A) Londra Konferansı'nın yapılması.
- B) Moskova Antlaşmasının yapılması.
- C) Askerden kaçmaların azalması.
- D) Yunan ordusunun yeniden saldırması.

S-6) TBMM'nin Doğu, Güney ve Batı Cephelerinde kazandığı başarılar İtilaf Devletleri'nin Anadolu'nun işgali konusunda görüş ayrılıklarına düşmelerine neden olmuştur.

Yaşanan gelişmelerden hangisi bu durumun en önemli kanıtıdır?

A) Fransa'nın, TBMM ile Ankara Antlaşması'nı yapıp Güneydoğu Anadolu'dan çekilmesi.

- B) Yunanlıların savunma durumuna geçmesi.
- C) Ermenistan, Azerbaycan ve Gürcistan'la Kars Antlaşması'nın imzalanması.
- D) Mustafa Kemal'e mareşallik rütbesi verilmesi.

S-7) “Ordular ilk hedefiniz Akdeniz’dir, ileri.”

Mustafa Kemal Paşa bu ünlü emrini ne zaman vermiştir?

- A) Sakarya Meydan Muharebesinde
- B) Kütahya –Eskişehir Muharebesinde
- C) Çanakkale Cephesinde
- D) Başkomutanlık Meydan Muharebesinde

S-8) Kütahya –Eskişehir muharebeleri devam ederken Maarif kongresinin toplanması aşağıda verilenlerden hangisine **büyük önem verildiğinin göstergesidir?**

- A)Sanata   B)Orduya   C)Adaletle   D)Eğitime

S-9) Sakarya Meydan Muharebesi - I. İnönü Muharebesi - II. İnönü Muharebesi - Büyük Taarruz - ... ? ....

Yukarıda verilen savaşlar için **soru işaretli alana** getirilebilecek en uygun ifade hangisidir?

- A) I. Dünya savaşında taarruz cephelerimiz.
 B) Kurtuluş savaşında Batı cephesi mücadeleleri.
 C) Kurtuluş savaşında Doğu cephesi mücadeleleri.
 D) I. Dünya savaşında savunma cephelerimiz.

**S-10) I. Mustafa Kemal'e Gazilik unvanı verilmesi
 II. Tekalif-i Milliye Emirlerinin yayınlanması
 III. Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun kabul edilmesi**
 Yukarıda verilenlerin kronolojik sıralaması hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) II.- I. – III.   B) III.- II. – I.   C) III. – I. – II.   D) II. – III. – I.

S-11) Aşağıda verilenlerden hangisi Sakarya Meydan Muharebesiyle ilgili **değildir?**

- A) Türk ordusunun son savunma savaşıdır.
 B) Savaşın sonunda Fransa ile Ankara Antlaşması imzalandı.
 C) ‘‘Topyekûn savaş’’ olma özelliği taşır.
 D) Savaşın sonunda Mudanya Ateşkes Antlaşması imzalandı.

S-12) Lozan Barış Antlaşması ile Yunanistan Türk halkına zarar verdiğini ve savaşın sorumlusu olduğunu kabul etmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu ifadeyi destekler?

- A) Doğu Trakya'nın Türkiye ye verilmesi.
 B) Kapitülasyonların kaldırılmasının kabul edilmesi.
 C) Savaş tazminatı olarak Karaağaç'ın verilmesi.
 D) Türkiye'nin tam bağımsızlığının tanınması.

S-13) I. Kapitülasyonlar II. Azınlıkların durumu III. Ege adaları IV.
Ermeni Meselesi

**Verilen konulardan hangilerinde Lozan'da kesinlikle taviz verilmemesi
kararlaştırılmıştır?**

- A) I ve IV   B) I ve III   C) I, II ve III   D) II, III ve IV

S-14) Aşağıda verilen eserlerden hangisinde Kurtuluş mücadelemiz anlatılmamaktadır?

- A) Köygöçüren
B) Yaban
C) Ateşten Gömlek
D) Küçük Ağa

S-15) TBMM Hükûmetinin Londra Konferansı'na katılmasının amaçları arasında aşağıdakilerden hangisi **yoktur?**

- A) Barış yanlısı olduğunu göstermek.
B) Bağımsızlık savaşımızı Dünya'ya duyurmak.
C) Hukuki varlığını İtilaf Devletlerine kabul ettirmek.
D) İstanbul Hükûmetinin desteğini alabilmek.

S-16) Kurtuluş Savaşı'nın başladığı yıllarda, işgallere karşı Batı ve Güneydoğu Anadolu'da Kuva-yı Milliye birlikleri oluşturulurken, Doğu Anadolu'da bu birlikler oluşturulmamıştır.

Yukarıda anlatılan durumun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ekonomik kaynakların yeterli olmaması.
B) Bölge halkının Saltanat yanlısı olması.
C) Bölgede düzenli ordu birliklerinin bulunması.
D) Bölge halkının kurtuluşa inanmaması.

- S-17) I. TBMM'yi tanıyan ilk devlet
 II. TBMM'yi tanıyan ilk Müslüman devlet
 III. TBMM'yi tanıyan ilk itilaf devleti

Yukarıda verilenlere göre doğru sıralama aşağıdakilerden hangisidir?

I.	II.	III.
A) İtalya	Irak	Fransa
B) Fransa	Irak	Sovyet Rusya
C) Sovyet Rusya	Afganistan	İngiltere
D) Ermenistan	Afganistan	Fransa

S-18) Mudanya Ateşkes Antlaşmasının aşağıda verilen maddelerinden hangisi İstanbul Hükümetinin hukuken yok sayıldığının **en güçlü** kanıtıdır?

- A) Türkiye ve Yunanistan arasındaki silahlı çatışma sona erecek.
 B) Doğu Trakya 15 gün içinde boşaltılıp TBMM Hükümetine teslim edilecek.
 C) Doğu Trakya'nın güvenliği TBMM Hükümeti tarafından sağlanacak.
 D) İstanbul ve Boğazlar TBMM Hükümetine bırakılacak.

S-19) Lozan Barış görüşmelerinde Irak sınırının çizilmesi ve Musul'un geleceği ile ilgili Türkiye ile büyük bir mücadele veren devlet aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İtalya   B) Yunanistan   C) İngiltere   D) Fransa

S-20) Lozan Barış görüşmelerine katılacak olan heyet uzun bir müzakere sürecinden sonra belirlenmiş ve başkanlığını.....yapması kararlaştırılmıştır.

Yukarıda verilen ifadede boş bırakılan yere hangisi getirilmelidir?

- A) Rauf Orbay   B) İsmet Paşa   C) Mustafa Kemal Paşa   D) Refet Bele

S-21) Güney cephesi ile ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Fransa Ermeni çeteleri ile işbirliği yapmıştır.
 B) Halk güçlü bir direniş sergilemiştir.
 C) Ankara antlaşması ile Fransızlar bölgeyi terk etti.
 D) Misak-ı Milli tamamen gerçekleştirildi.

S-22) Aşağıdakilerden hangisi Sakarya Meydan Muharebesi öncesi ordunun eksikliklerini gidermek amacıyla yapılan çalışmadır?

- A) Maarif Kongresinin toplanması
- B) Teşkilat-ı Esasiye Kanununun çıkarılması
- C) Tekalif-i Milliye Emirlerinin yayınlanması
- D) Hıyanet-i Vataniye Kanununun çıkarılması

S-23) TBMM hangi savaş sonrası Londra Konferansına davet edilmiştir?

- A) Sakarya Savaşı
- B) II. İnönü Savaşı
- C) Büyük Taarruz
- D) I. İnönü Savaşı

S-24) Kars Antlaşması ve Ankara Antlaşması hangi savaş sonunda imzalanmıştır?

- A) Kütahya Eskişehir Muharebesi
- B) I. İnönü Muharebesi
- C) II. İnönü Muharebesi
- D) Sakarya Muharebesi

S-25) Lozan Barış görüşmeleri kesintiye uğradığında Türkiye'de hangi gelişme yaşanmıştır?

- A) İzmir İktisat Kongresi Toplandı.
- B) İstiklal Marşı kabul edildi.
- C) Hıyanet-i Vataniye Kanunu kabul edildi.
- D) Teşkilat-ı Esasiye kabul edildi.

BAŞARILAR DİLERİM

Ek 3: T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Tutum Ölçeği (TCİTA-TÖ)

Sevgili Öğrenci;

Her bir cümleyi okuduktan sonra, seçeneklerden sizin duygunuza, düşüncenize en uygun olanını işaretleyiniz. Cümlelerin hiçbirinin kesin olarak doğru Cevabı yoktur. Bu bir sınav değildir. Kesinlikle isim, numara veya okul ismi yazmayınız. Lütfen, her bir seçeneği okuduktan sonra aklınıza ilk gelen seçeneği (X) işareti koyarak işaretleyiniz.

T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Tutum Ölçeği

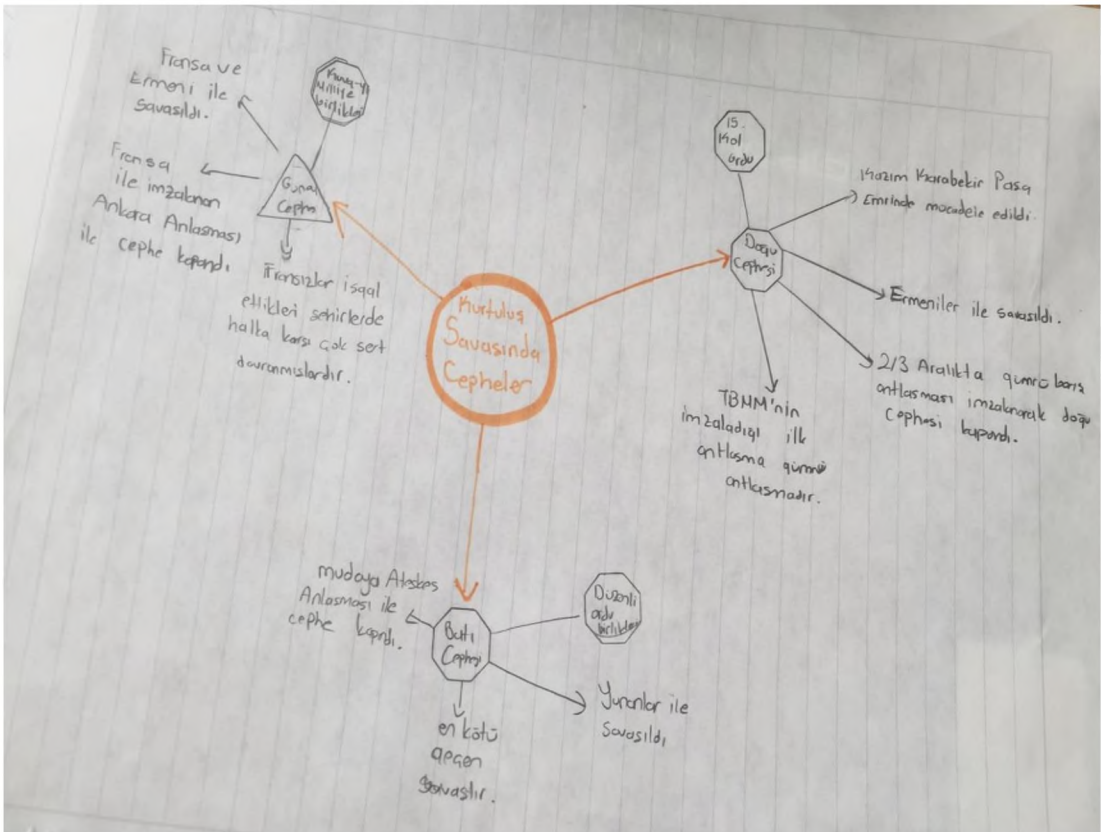
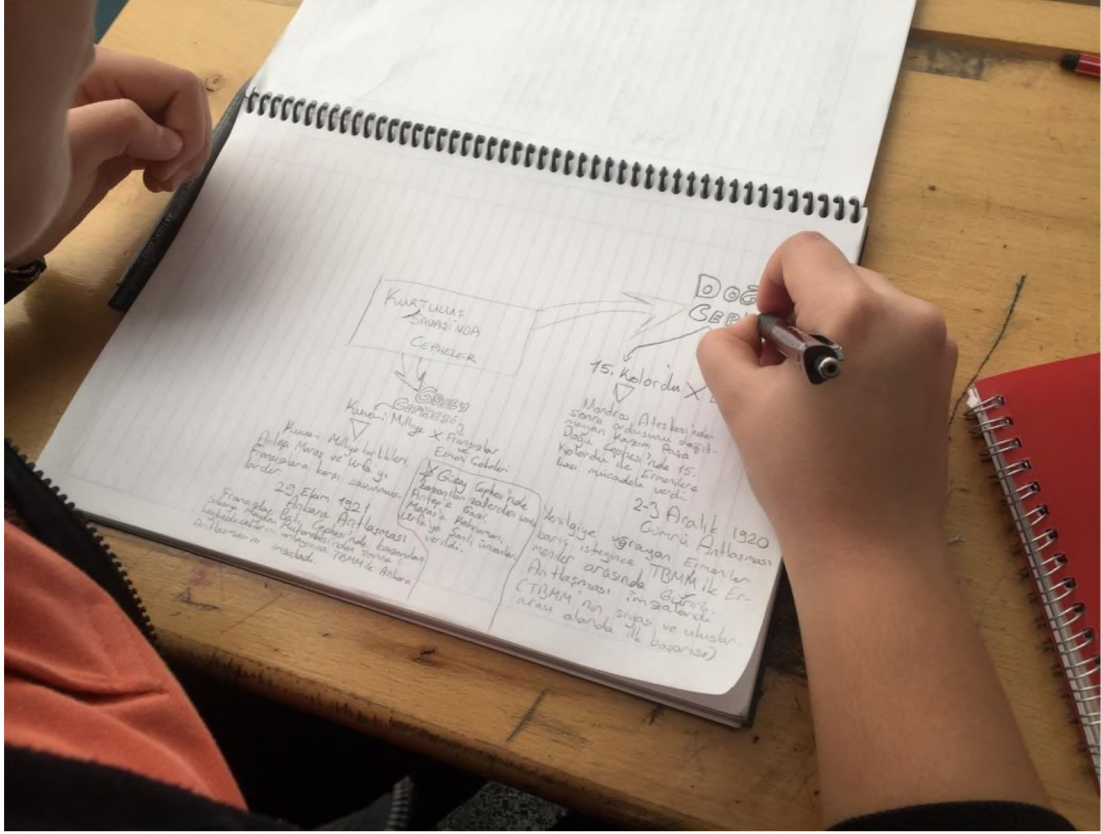
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
SEVGİ BOYUTU	1- T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde kendimi mutlu hissedirim.					
	5- T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi en sevdiğim dersler arasındadır.					
	6- T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük derslerine isteyerek girerim.					
	8- T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi diğer derslere göre bana daha sıkıcı gelir.					
	9- T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde zilin nasıl çaldığını anlamıyorum.					
	11- T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde yeni konuları öğrenmek bana heyecan veriyor.					
	12- Mümkün olsa boş derslerimde T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersine girmek isterim.					
	14- T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde iddialyım.					
	15- T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde canım çok sıkılıyor.					
	18- İmkânım olsa T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin saatini uzatırdım.					
	19- T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersindeki konular ilgimi çekiyor.					

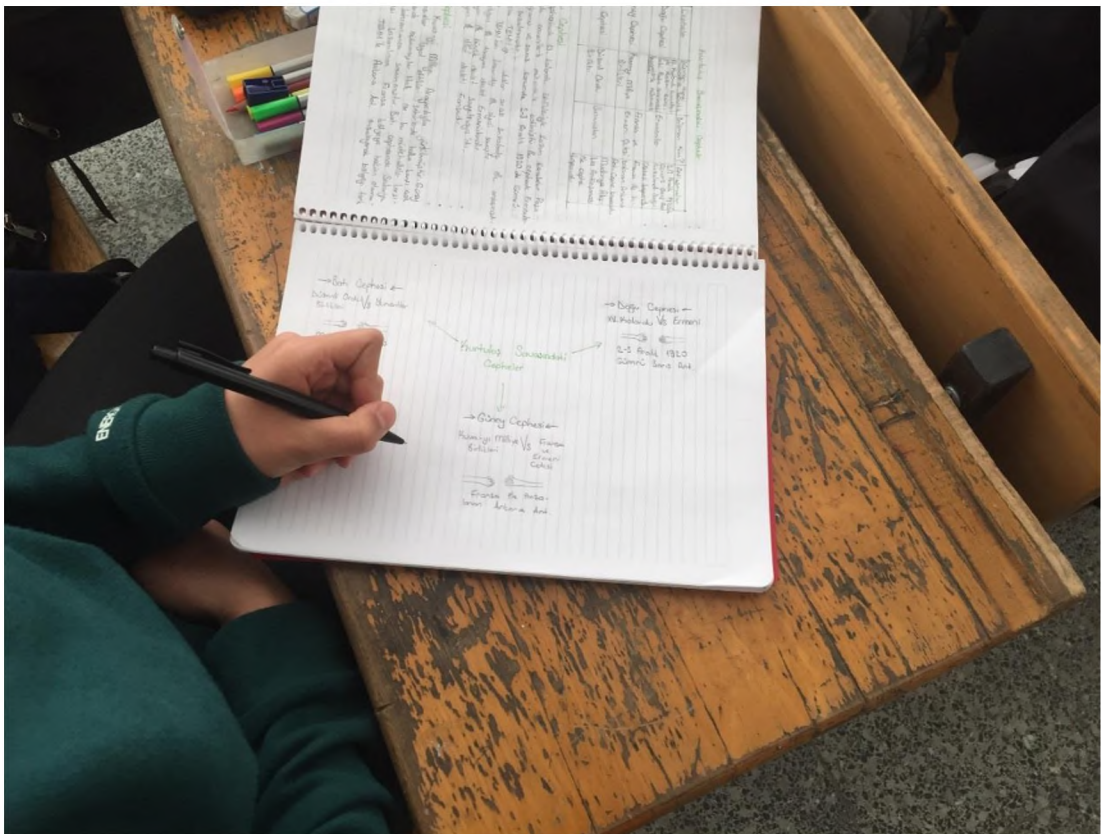
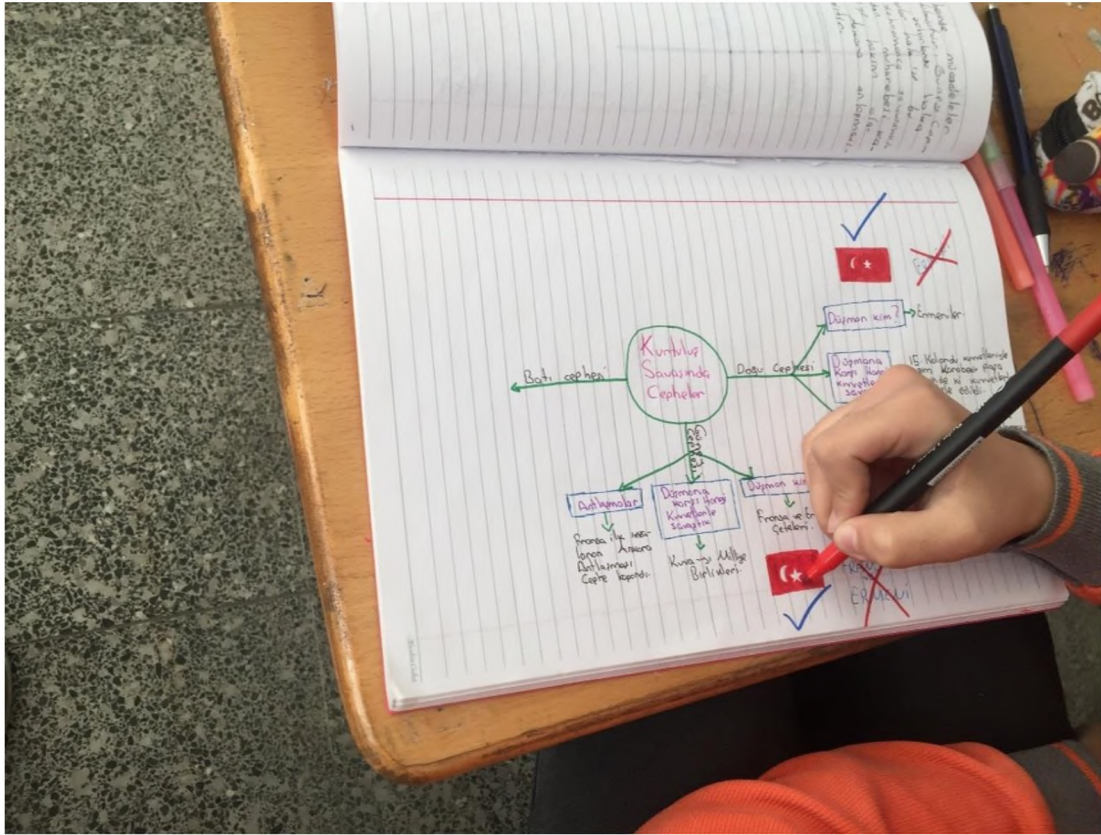
		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
	21- T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde zamanın nasıl geçtiğini anlamıyorum.					
	27- T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi olduğu gün daha mutlu oluyorum.					
	40- T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersini her hafta merakla beklerim.					
İLGİ BOYUTU	25- T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde öğrendiğim bilgileri başkalarıyla paylaşmak hoşuma gidiyor.					
	34- T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabındaki etkinlikleri yaparken arkadaşlarımla tartışmak hoşuma gider.					
	36- T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde araştırma yapmak hoşuma gidiyor.					
	38- T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi ile ilgili daha ayrıntılı bilgilere sahip olmak isterim.					
	45-T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde öğrendiğimiz bilgiler ömür boyu işimize yarayacak bilgilerdir.					
ÖNEM BOYUTU	3- T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersini gereksiz bir ders olarak görüyorum.					
	7- T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde başarılı olmak benim için önemli değildir.					
	10- T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersi okul dışında işe yaramaz.					
	16- T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde asla başarılı olamam.					

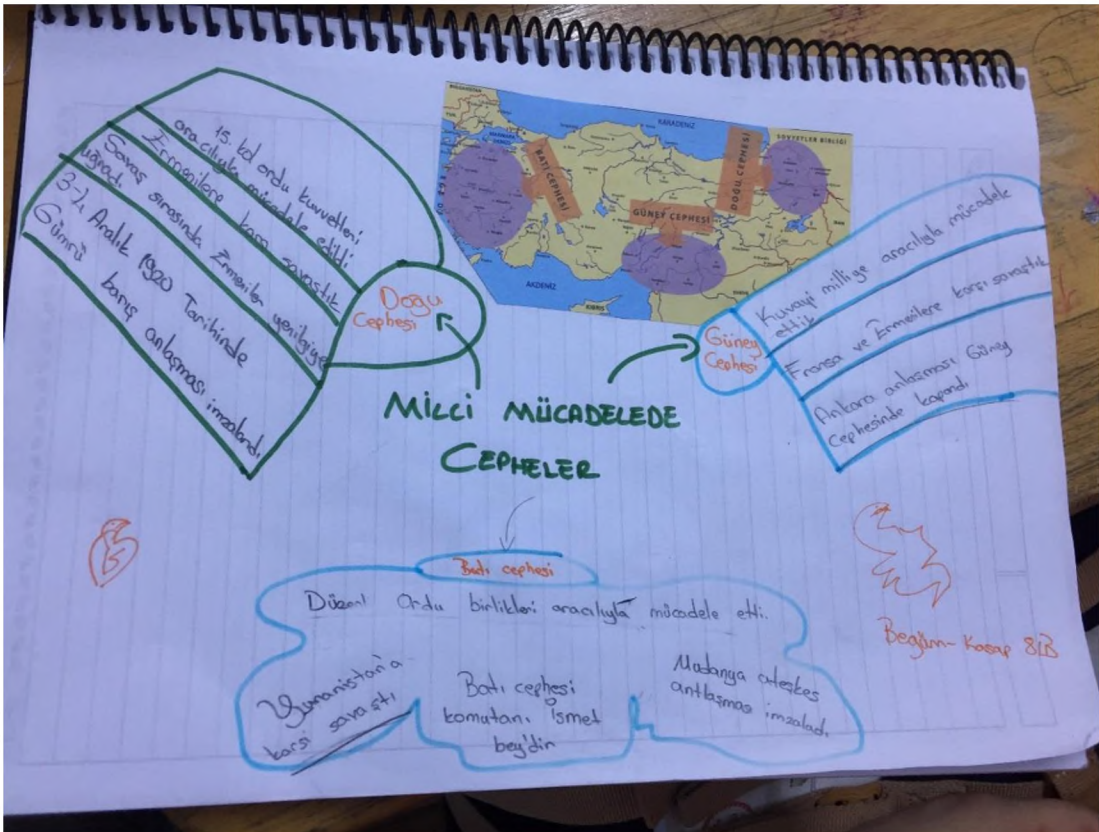
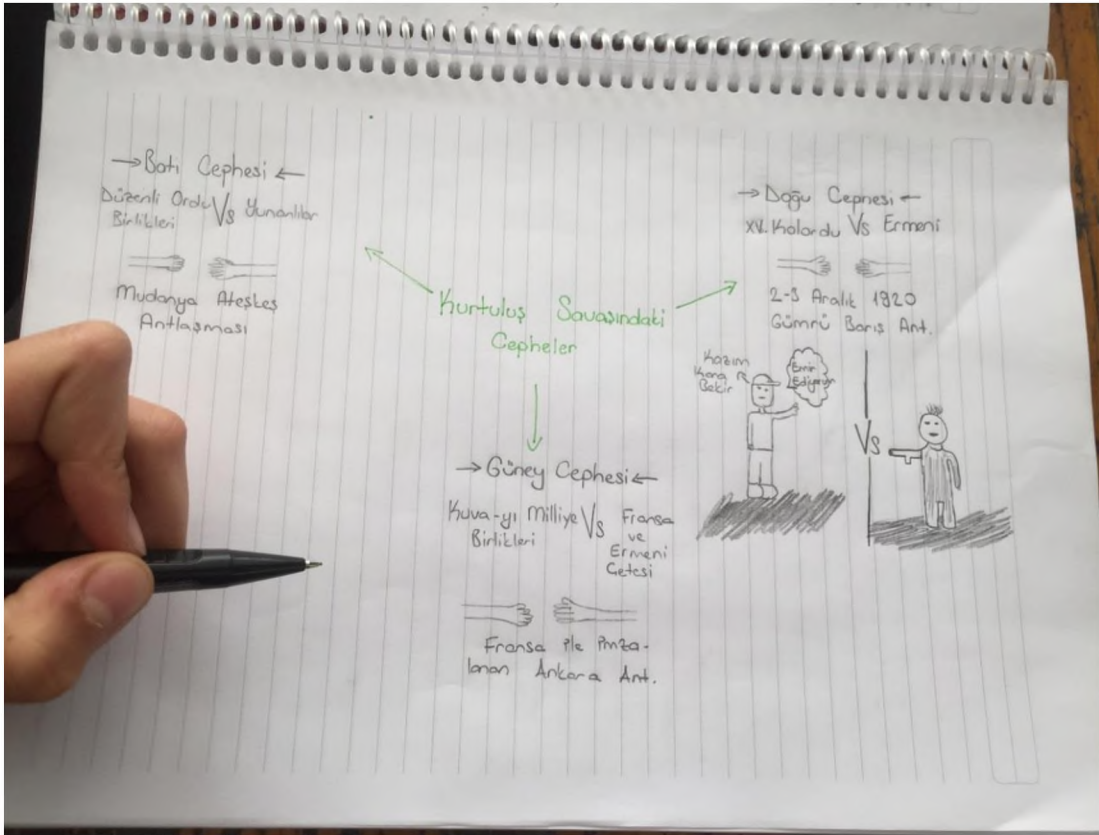
Ek 4: Ünitelendirilmiş Yıllık Plan

SÜRE: 14 DERS SAATI		3. ÜNİTE				ÜNİTE ADI: Milli Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölümlü!	
SÜRE	KONU	KAZANIM	YÖNTEM-TEKNİK	ARAC-GEREÇ	AÇIKLAMALAR	DEĞERLENDİRME	
HAFTA AY SUBAT	DOĞU VE GÜNEY CEPHELERİ	İT.A.8.3.1. Milli Mücadele Dönemi'nde Doğu Cephesi ve Güney Cephesi'nde meydana gelen gelişmeleri kavrar.	1.Anlatım 2.Soru-cevap 3.Grup Tartışması 4.Bireysel Çalışmalar	Ders kitabı, Sesi ve görüntülü eğitim araçları, Akıllı Tahta Materyalleri	a) Doğu Cephesi'nde kazanılan başarılar ve bunların siyasi önemi açıklanır. b) Güney Cephesi'nde vatanseverlik duygularıyla hareket eden Türk milletinin örgütlenmesi vurgulanarak milli ve yerel kahramanlara değinilir. a) ~~Kuvâ-yı Milliye~~ Milliye birliklerinin faaliyetleri ve düzenli ordunun kurulumu süreci ele alınır. b) I. İnönü' ve II. İnönü' Muharebeleri ile Kutahya-Eskişehir Muharebeleri ele alınır.		
HAFTA AY SUBAT	BATI CEPHESİ	İT.A.8.3.2. Milli Mücadele Dönemi'nde Batı Cephesi'nde meydana gelen gelişmeleri kavrar.	1.Anlatım 2.Soru-cevap 3.Grup Tartışması 4.Bireysel Çalışmalar	Ders kitabı, Sesi ve görüntülü eğitim araçları, Akıllı Tahta Materyalleri	c) Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun kabul edilmesi, Londra Konferansı, Afganistan ile Dostluk Antlaşması, İstiklal Marşı'nın kabul edilmesi ve Moskova Antlaşması'na değinilir.	Yılıbaşı Tatili 1.Dönem 2.Yazılı	
HAFTA AY SUBAT-MART	MAARİF KONGRESİ MİLLİ MÜCADELE, MİLLİ SEFERBERLİK, TEKALİF-İ MİLLİYE	İT.A.8.3.3. Milli Mücadele'nin zor bir dönemde Maarif Kongresi yapan Atatürk'ün, milli ve çağdaş eğitime verdiği önemi kavrar. İT.A.8.3.4. Türk milletinin milli birlik, beraberlik ve dayanışmasının bir örneği olarak Tekalif-i Milliye Emri'ni doğrultusunda yapılan uygulamaları analiz eder.	1.Anlatım 2.Soru-cevap 3.Grup Tartışması 4.Bireysel Çalışmalar	Ders kitabı, Sesi ve görüntülü eğitim araçları, Akıllı Tahta Materyalleri	Milli birlik, beraberlik ve dayanışma için sorumluluk alınması önemi vurgulanır.		
HAFTA AY MART	DİRENİŞTEN DİRİLİŞE: SAKARYA'DAN BÜYÜK TAARRUZ'A	İT.A.8.3.5. Sakarya Meydan Savaşı'nın kazanılmasında ve Büyük Taarruz'un başarılı olmasında Mustafa Kemal'in rolüne ilişkin çıkarımlarda bulunur.	1.Anlatım 2.Soru-cevap 3.Grup Tartışması 4.Bireysel Çalışmalar	Ders kitabı, Sesi ve görüntülü eğitim araçları, Akıllı Tahta Materyalleri	Kars Antlaşması, Ankara Antlaşması ve Mudanya Ateşkes Antlaşması üzerinde durulur.		
1. Dönemin Sona Ermesi - 18 Ocak 2019 Cuma							
HAFTA AY MART	TÜRKİYE'NİN TAPU SENEDİ: LOZAN ANTIŞMASI	İT.A.8.3.6. Lozan Antlaşması'nın sağladığı kazanımları analiz eder.	1.Anlatım 2.Soru-cevap 3.Grup Tartışması 4.Bireysel Çalışmalar	Ders kitabı, Sesi ve görüntülü eğitim araçları, Akıllı Tahta Materyalleri		İkinci Yarıyıl Başlangıcı	
HAFTA AY MART	SANAT VE EDEBİYAT ESERLERİNDE MİLLİ MÜCADELE	İT.A.8.3.7. Milli Mücadele Dönemi'nün siyasi, sosyal ve kültürel olaylarının sanat ve edebiyat ürünlerine yansımalarını kanıtlar gösterir.	1.Anlatım 2.Soru-cevap 3.Grup Tartışması 4.Bireysel Çalışmalar	Ders kitabı, Sesi ve görüntülü eğitim araçları, Akıllı Tahta Materyalleri			

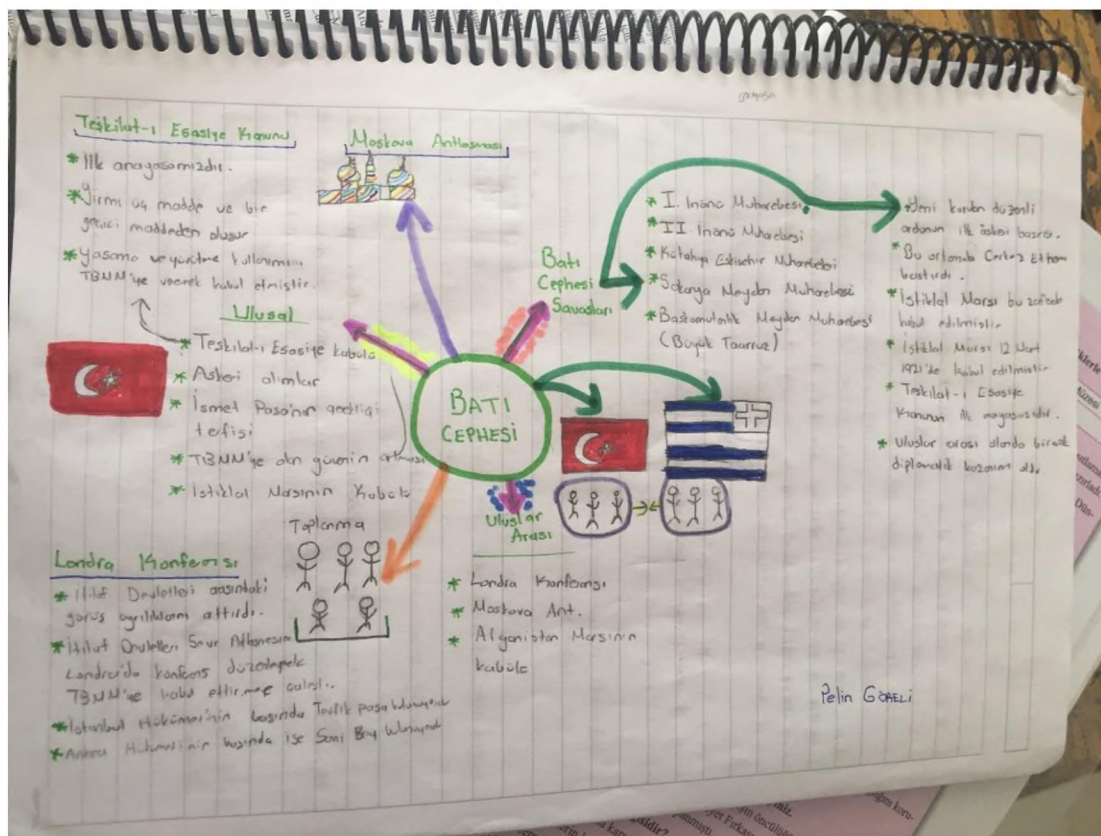
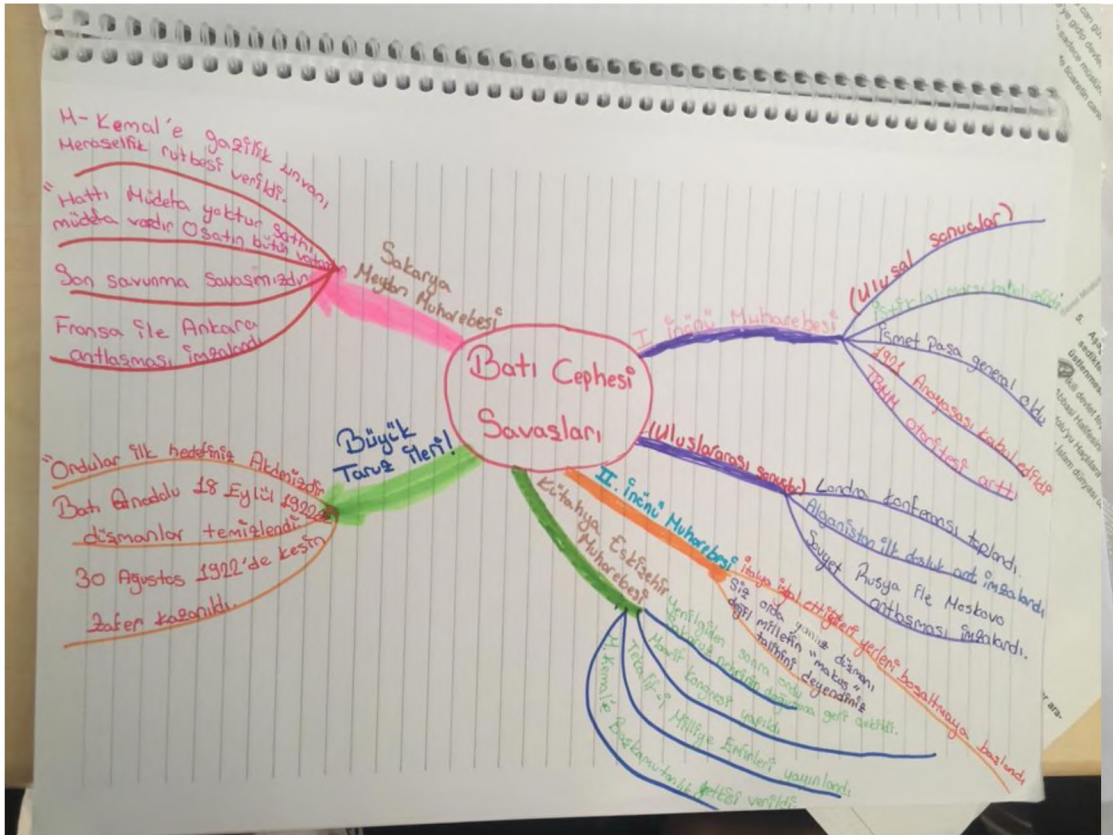

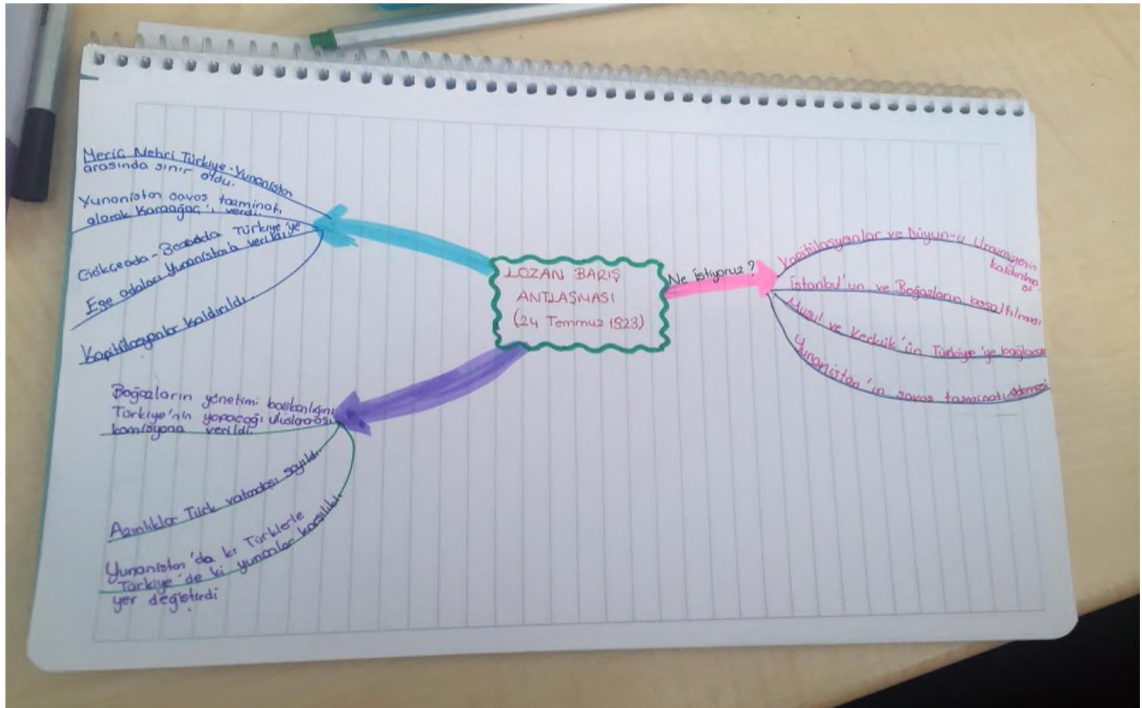

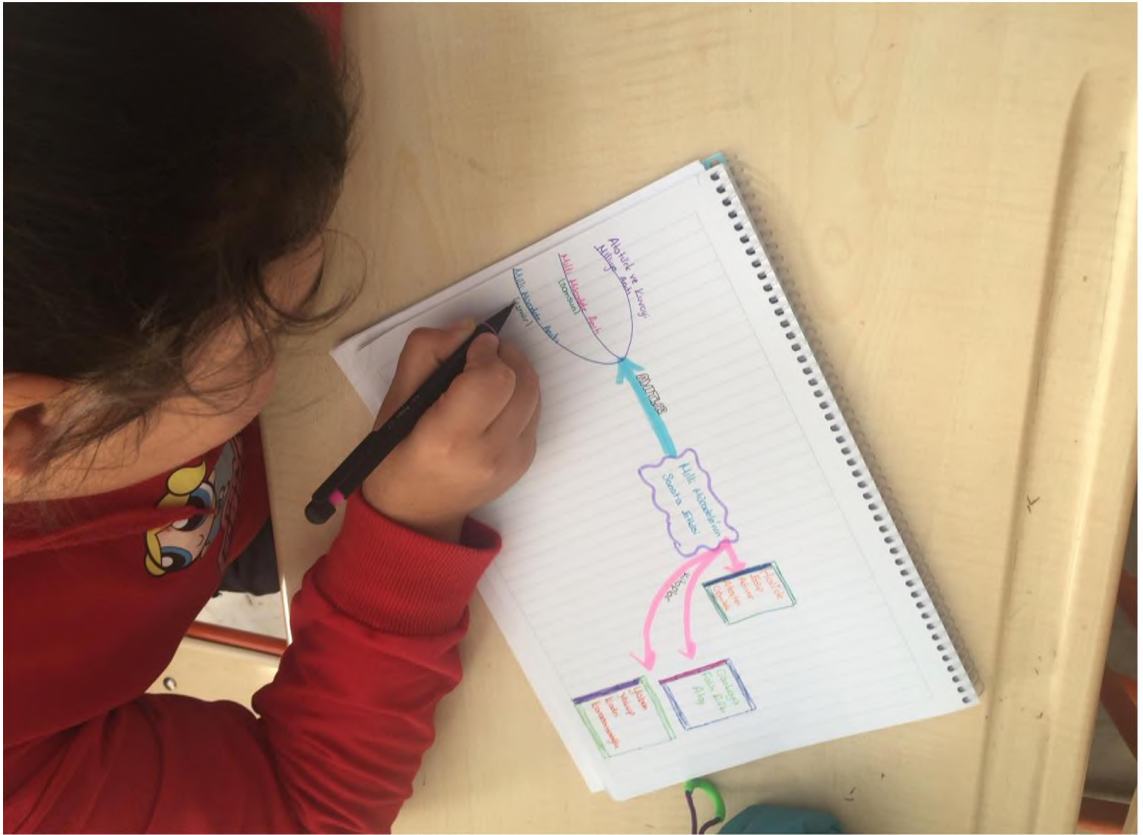
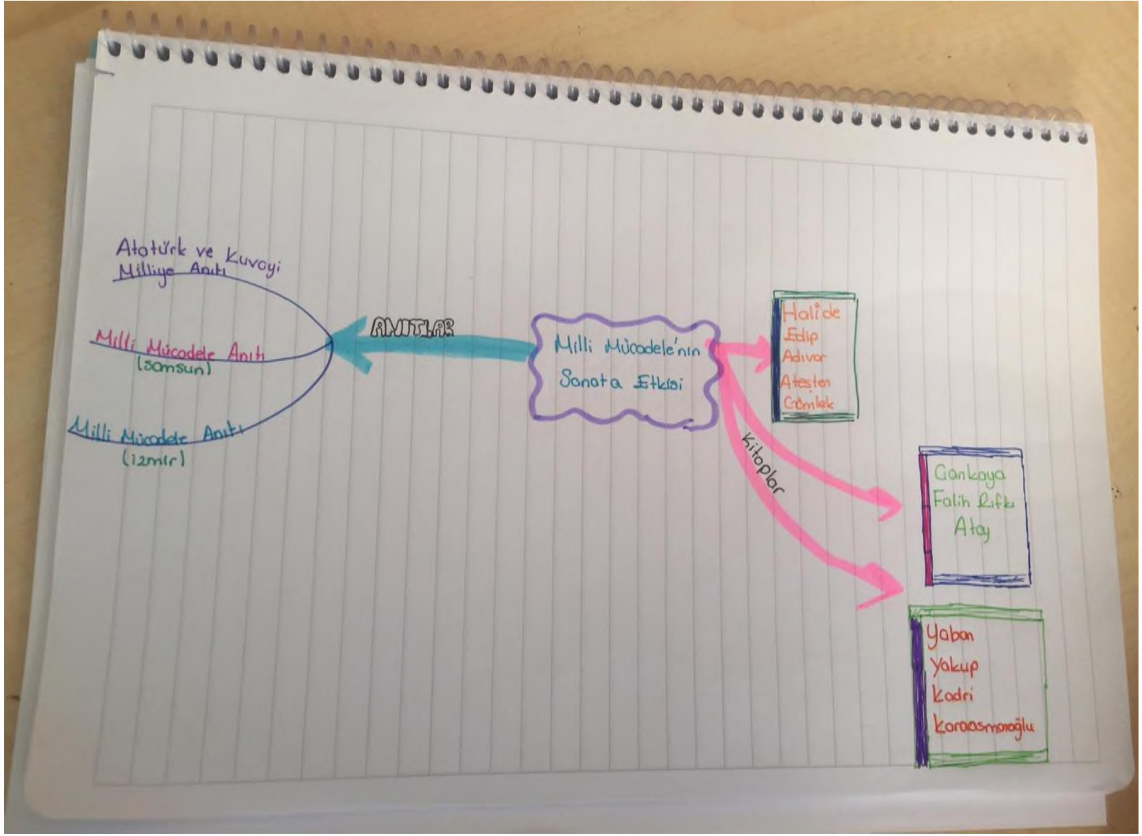

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Soyad, Ad : CENGİZ, Süheyla
Doğum Yeri ve Tarihi : Balıkesir 10.12.1982
Eposta : suheylacengiz10@gmail.com
Telefon : 0 543 925 33 32

EĞİTİM BİLGİLERİ

Derece : 3,74
Kurum : Balıkesir Üniversitesi
Yıl : 2004

İŞ TECRÜBESİ

Görev : Öğretmen
Kurum : MEB
Yıl : 14 yıl